ZİLKADE 1443

tevhid

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP, ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!" (39/ZÜMER, 17)

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ | HAZİRAN '22 | YIL: 11 | SAYI: 114 | FİYATI: 20₺ | ISSN: 2148-4635

GAFLET

HALİS BAYANCUK HOCA | HASBİHÂL'05

YENİ BASKI

ÇIKTI!

Dinini öğrenmek ve öğretmek isteyenlerin başucu kitaplarından olan **Lailaheillallah** ve **Akaid Dersleri** kitaplarımızın yeni baskıları çıktı.

Baştan sona yenilenen ve karekodla desteklenen yeni basımlarımızı sipariş etmek için bizimle iletişime geçebilirsiniz.

SATIŞ NOKTALARI | www.tevhidkitap.net | +(90) 552 872 83 84

بسم الله الرحمن الرحيم

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Tevhid Dergisi olarak 114. sayımızla karşınızda olmayı nasip eden Rabbimize hamdolsun.

Halis Bayancuk Hoca'mız, bu sayımızda Kur'ân-ı Kerim'in gündem ettiği kavramlardan biri olan gaflete dikkat çekerek en tehlikeli gaflet çeşitlerini açıklıyor. Kulluk yarışında bizleri geri düşüren gaflet hâlinden kurtuluş reçetisini sunarken özellikle farkındalık hasletinin önemi üzerinde duruyor.

Özcan Yıldırım, "Dikkat! İzleniyoruz" başlıklı yazısıyla Kâf Suresi'nin tefsirine kaldığı yerden devam ediyor, müfessirlerimizden kesitler paylaşarak sağımız ve solumuzda her yaptığımızı kaydetmekle görevli kiramen kâtibin meleklerini anlatıyor.

Enes Yelgün, Rabbimizin Kur'ân-ı Kerim'de altmışa yakın ayetinde yer verdiği Uhud Savaşı'ndan çıkaracağımız dersleri sıralıyor, her biri diğerinden kıymetli Nebevi menhec kaidelerini öğretiyor.

Enes Doğan, Araplardaki rivayet kültürünün ve Allah Resûlü'nün (sav) ashabıyla olan ilişkisinin Sünnetin korunması üzerindeki kolaylaştırıcı etkilerini ele alıyor.

Emre Acar, kirden pas tutmuş hatta kaskatı olmuş kalpleri dahi temizleyen tevbenin önemini, Allah (cc) katındaki değerini ve insanın tevbeyle hangi dereceleri elde edebileceğini hatırlatıyor.

Ömer Akduman, Cevamiu'l Kelim olan Peygamberimizin (sav) İslam dinindeki temel kaideleri tek hadiste topladığı, içerisinde pek çok hüküm içeren emirler ve nehiyler hadisini şerh etmeye başlıyor.

Salim Kandemir, Kur'ân-ı Kerim'e olan bağlılığıyla meşhur sahabimiz Abbad ibni Bişr'i konuk etmeye devam ediyor ve bu sayımızda onun bu sevgisinin nasıl salih amele dönüştüğünü, kalbinde bu sevgiyi taşıyan herkese nasıl örneklik ettiğini gösteriyor.

Kerem Çağlar, insanların yeryüzündeki en temel ihtiyaçlarından olan sevmek ve sevilmek konusunu işliyor. Sevginin kime, neye ve ne için olduğu hususuna özen göstermemizin önemli olduğunu vurguluyor.

Mahi, "Oku!" emriyle başlayan Kitab'ımızın, akletmemizi ve tefekkür etmemizi öğütleyen Rabbimizin, vecizli sözleriyle bizleri düşünmeye sevk eden Nebimizin (sav) izinden gidiyor ve hem kendimizin hem de yavrularımızın bu dava için mutlaka yapabileceği şeyler olduğuna ve bunun yolunun idrak etmekten geçtiğine dair bizlere rehberlik ediyor.

Dr. Gözde Tercuman, Rabbimizin bahşettiği sayısız nimetlerden biri olan "işitmek" ile bu eylemi kendisiyle gerçekleştirdiğimiz "kulak" lütfunu Rahmani bir bakış açısıyla ele aldığı yazısını El-Bedi' ve El-Muhsin olan Rabbimize hayranlığımızı arttırarak tamamlıyor.

Muhammed İbrahim Topçu, transhümanizm konulu yazısına kaldığı yerden devam ediyor ve bu sayımızda transhümanizm ideolojisinin sanat ve din üzerindeki etkilerini inceliyor.

Konuk Yazarımız Büşra Özdemir, Allah Resûlü'nün (sav) komşuluk ahlakına özen göstermemizi istemesinin hikmetlerinden birini görmemizi sağladığı hidayet öyküsünü bizlerle paylaşıyor.

Osman Sadıkoğlu, Türkçe bilmeyen Kürt kardeşlerimiz için Tevhid Meali'nden Kürtçeye çevirmeye başladığı Bakara Suresi'nde bu ay 143-145. ayetleri tercüme ediyor.

Bu ayki kitap köşemizde tevhidi en yüksek sesle haykıran âlimlerimizden İbni Teymiyye'nin (rh) kendi dönemindeki fitnelere cevap olarak yazdığı Furkan, Rahman'ın Dostları ile Şeytan'ın Dostları Arasındaki Fark isimli kitabını tanıtıyor.

Haziran sayımızın başta Müslimler olmak üzere tüm okurlarımıza faydalı olması duası ile...

Editör

tevhid

İmtiyaz Sahibi
Hamza ÖZTÜRK

Yazı İşleri Müdürü
Abdullah DEMİR

Yayın Türü
Yaygın Süreli

Reklam ve Abonelik
www.tevhiddergisi.org
tevhiddergisi@gmail.com
0 (545) 762 15 15

Adres
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Yazışma Adresi
Hamza ÖZTÜRK
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Basım
Şenyıldız Yayıncılık, 45097
Gümüşsuyu Cad. Işık Sanayi Sitesi C Blok
No. 19/102 Topkapı/İSTANBUL 0 212 483 47 91

Satış Noktaları: Tevhid Kitabevi

- **İstanbul** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120/A 34212 Bağcılar/İSTANBUL 0 545 762 15 15
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 Etimesgut/ANKARA 0 543 225 50 48
- **Diyarbakır** : Kaynartepe Mah. Gürsel Cad. No. 90/A 21090 Bağlar/DİYARBAKIR 0 543 225 50 43
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA 0 543 225 50 49
- **Van** : Vali Mithatbey Mah. Gündüz 2. Sok. No. 2 A İpekyolu/VAN 0 543 225 50 45

İrtibat Büroları

- **Merkez** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120 34212 Bağcılar/İSTANBUL
- **Avcılar** : Firuzköy Mah. Kazım Karabekir Cad. Tütün Sok. No. 2 34325 Avcılar/İSTANBUL
- **Sultangazi** : İsmetpaşa Mah. 95. Sok. No. 41/A 34270 Sultangazi/İSTANBUL
- **Diyarbakır** : Mezopotamya Mah. 327. Sok. Seval Kent Sitesi A Blok No. 1/A Kayapınar/DİYARBAKIR
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA
- **Van** : Bahçıvan Mah. Sıhke Cad. Karatekin Sok. Yavuz Canlı Apt. Kat: 2 65040 İpekyolu/VAN
- **Erciş** : Kışla Mah. Şehitler Cad. No. 10 65400 Erciş/VAN
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. Nilüfer Cad. 2. Fırın Sok. No. 4 16160 Osmangazi/BURSA
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 Etimesgut/ANKARA

Haziran 2022 | Zilkade 1443
Yıl: 11 | Sayı: 114 | Fiyat: 20₺
ISSN: 2148-4635

teuhid

İÇİNDEKİLER

HASBİHÂL

Halis BAYANCUK HOCA
halisbayancuk@tevhiddergisi.org

"SAKIN GAFİLLERDEN OLMA!"

(7/A'râf, 205)

Öyleyse gaflet; Rabbimizin dikkatli olmamızı istediği konularda dikkatsizlik, uyanık olmamızı istediği konularda gevşeklik, O'na karşı sorumluluklarımızda bilinçsizlik, O'nun belirlediği öncelikler hiyerarşisini bozduğumuz için yaşanan kulluk aksamalarıdır. Özcesi, kulluk farkındalığı ve kulluk bilincinin zayıflaması veya yitirilmesidir.

Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Allah (cc) her birinize af ve afiyet ihsan eylesin. Sizleri rahmetiyle kuşatsın, sevip razı olduğu şeylere muvaffak kılsın. Hamdolsun, ben iyiyim. İki yıl aradan sonra hep birlikte Ramazan geçirmiş olmanızın sevinç ve neşvesini, yazdığınız mektuplardan okudum, hissettim. Allah (cc) mübarek etsin, sizlere gıpta ettim. Yaşadığınız bu sevinç, Rabbimizin bir ayetini hatırlattı bana:

"De ki: 'Allah'ın lütfu ve rahmetiyle, (evet) yalnızca bunlarla sevinsinler. O, onların biriktirdiklerinden daha hayırlıdır.' "[1]

Allah'ın lütfu ve rahmeti nedeniyle duyduğunuz sevinç, yeni lütuf ve rahmetlere vesile olsun. Şimdi, müsaadenizle bu ayki hasbihâlimize başlamak istiyorum.

Yüce Allah'ın gündem etmemizi istediği bazı kavramlar olduğunu biliyoruz. Bunlardan biri de gaflettir. Gaflet kavramı kulluğumuzu yıkıma uğratan, bizi Allah'tan ve O'nun rahmetinden uzaklaştıran Kur'ân'ın olumsuz kavramlarındandır. Kur'ân, bazen gafillerden olmayı nehyederek[2] bazen de şirk ve nifak ehlini gaflet içinde olmakla suçlayarak[3] bizleri gaflet ahlakına karşı uyarır.

Arapça bir kelime olan gafletin kök anlamı; dikkat ve uyanıklığın azalması nedeniyle insanın içine düştüğü hata ve yanılgıdır.[4] Kur'ân'ın konu ettiği gaflet, beşerî bir zaaf olan unutmak, uyku, akıl kaybı gibi sebeplerle yaşanan hatalar değildir. Kur'ân'a konu olan gaflet; kişinin farkındalığını yitirmesi, öncelikler hiyerarşisini bozması ve dikkatini dağıtması nedeniyle içine düştüğü gaflettir. Şöyle bir örnekle açıklayalım: Vaktin girmesiyle beraber insan, Rabbine karşı sorumlu olur, namaz kılması gerekir. Uykuda kaldığı için veya tamamen unuttuğu için namazdan gafil kalan ve vakti geçiren insan, Kur'ân'ın kınadığı gafillerden değildir. Fakat film izlediği, işe paydos etmediği, arkadaş sohbetini sonlandırmadığı için namazdan gafil kalan insan, Kur'ân'ın kınadığı gafillerdendir. Zira o, eğlenceyi, dünya işini ve

1. 10/Yûnus, 58
2. bk. 7/A'râf, 205
3. bk. 7/A'râf, 179; 10/Yûnus, 7; 16/Nahl, 108; 19/Meryem, 39
4. bk. El-Mufredât, s. 609, ğ-f-l maddesi

arkadaşı kulluğa öncelemiş; yaptığı bilinçli bir tercih nedeniyle kulluktan gafil olmuştur. Araplar, üzerinde hiçbir ışık ya da tabela olmayan toprağa "ardun ğuflun" derler.[5] Yani yönsüz yol. İnsanın ne tarafa gideceğini bilemediği yol. Gafil insan; kulluk yolunun ışıklarını, yol gösterici tabelalarını, uyaranlarını yitirmiş insandır. Gafil insan; hayatı akışına bırakan, geldiği gibi yaşayan, plansız programsız insandır. İşaretleri olmayan bir yolda insan nasıl içgüdüleriyle yürüyorsa, o da içgüdüleriyle yaşayan insandır.

Öyleyse gaflet; Rabbimizin dikkatli olmamızı istediği konularda dikkatsizlik, uyanık olmamızı istediği konularda gevşeklik, O'na karşı sorumluluklarımızda bilinçsizlik, O'nun belirlediği öncelikler hiyerarşisini bozduğumuz için yaşanan kulluk aksamalarıdır. Özcesi, kulluk farkındalığı ve kulluk bilincinin zayıflaması veya yitirilmesidir. Bu açıdan baktığımızda gafletin kulluğun her alanında olabileceğini anlarız. Rabbimiz de bizi gafletin her türlüsünden sakındırır. Bununla birlikte Kur'ân da özel olarak üç tür gaflete dikkatimizi çeker, gafleti üç başlık üzerinden anlatır: Allah'a (cc) (O'na verilen söze, O'nu anmaya, indirdiği şer'i ve yarattığı kevnî ayetlere) karşı gaflet, ahirete karşı gaflet ve insanın öz nefsine karşı gafleti. Kur'ân'ın nazarımıza sunduğu bu üç gaflet, meselenin özünü oluşturur. İlgili ayetleri bağlamı ve Nebevi uygulamalarla birlikte tedebbür ettiğimizde hastalığı ve şifasını bir arada bulacağız. Sonrası -her meselede olduğu gibi- bizlere kalmıştır. Gafillerden mi olacağız yoksa akledip hatırlayanlardan mı, biz karar vereceğiz. Yüce Allah her insana tercihini kolaylaştırır. Gaflet yolunu seçenlerin kalplerini mühürler, gafletlerini pekiştirir. Akletme/Hatırlama/Farkındalık yolunu seçenlerin yollarını aydınlatır, kalplerini genişletir ve amellerini bereketlendirir.

1. Allah'a Karşı Gaflet

Bizlere Allah'ı (cc) unutturan, O'na karşı sorumluluklarımızı aksattıran ve bizi O'ndan alıkoyan her türlü duygu ve düşünce, gaflettir. Rabbimiz Kur'ân'da zatına karşı dört gaflet çeşidine dikkat çeker:

a. Allah'a (cc) Verilen Sözde Gaflet

"(Hatırla!) Hani Rabbin Âdemoğullarının sırtlarından zürriyetlerini almış ve onları kendilerine şahit tutarak: 'Ben sizin Rabbiniz değil miyim?' demişti. Demişlerdi ki: 'Evet! (Sen bizim Rabbimizsin!) Şahit olduk.' (Bu,) Kıyamet Günü: **'Biz bundan gafildik/habersizdik.' dememeniz içindir.** Ya da: 'Babalarımız daha önce şirk koşmuştu. Biz ise onlardan sonra gelen (ve onları taklit eden) bir nesiliz. Batıl ehlinin yaptıkları yüzünden bizi helak mı edeceksin?' dememeniz içindir."[6]

Yüce Allah her birimizden, bizi yaratmadan önce söz almıştır. Kalubela olarak isimlendirdiğimiz bu ahitleşme, O'nun (cc) rabbimiz ve efendimiz olduğuna dair bizzat kendi zatına verdiğimiz sözdür. İnsan vücuda gelmeden ruhlar âleminde alınan bu sözün iki gerekçesi vardır: Kimse ben bu sözden gafildim/habersizdim, demesin ve şirk koşan atalarını mazeret göstermesin... Demek ki bazı insanlar "bu sözden gafil olduklarını" öne sürecekler. Yüce Allah ise daha yolun başında gaflet mazeretini kabul etmeyeceğini belirtir.

Allah'a verilen rububiyet sözüne karşı iki tür gaflet vardır. İlki müşriklerin gafletidir. O'nun rabb ve efendi olduğunu unutup yeni rabbler ve efendiler edinenlerin gafletidir.[7] İkincisi bu sözü hatırlayanların, yani inananların gafletidir. Bizleri ilgilendiren ikincisidir. Bazı sorular sorarak Rabbimize verdiğimiz sözden gafil olup olmadığımızı anlamaya çalışabiliriz.

Bu sözün yalnızca müşrikleri ilgilendirdiğini mi düşünüyoruz, bizi ilgilendirdiğine inanıyor muyuz? Sevdiğimiz bir hocaya öğrenci olduğumuz için hamdedip sevinç duyuyorken en büyük öğretmene, Rabbimize kul olduğumuz için aynı sevinci duyuyor muyuz? Örneğin günlük yaşantımızda "Allah (cc) bizim tek rabbimizdir, efendimizdir." sözümüz bizi hangi davranışları yapmaya teşvik ediyor, hangi davranışlardan alıkoyuyor veya hangi durumlarda aldığımız tavrı belirliyor?

Bir şey daha ekleyelim. Bu yazının bütününden şunu anlayacağız: Gaflet; insanın akışa kapılması, farkındalığını yitirmesi ve bilinçsizleşme durumudur. Bu durumun Allah'a (cc) verdiğimiz söze yansıması ise bilinçsiz kulluktur. Bir topluluğun içindeyizdir, tevhidî duyarlılığımız vardır, O'nun rabbliğine aykırı inanç ve eylemlerden uzağızdır... Ancak, neyi niye yaptığımızı unutmuş, tevhidî söylem ve eylemlerin Rabbimize verdiğimiz sözden kaynaklandığı hakikatinden gaflete düşmüşüzdür. Bu gaflet türü, sözleşmeyi bozmaz. Ne ki sözleşmeden kaynaklı eylem ve söylemlerin kalitesini düşürür, onlardan alınan lezzeti etkiler ve onların bereketini azaltır. Bazen insanın Rabbine verdiği sözü yenilemesi gerekebilir, eylem ve söylemlerinin hangi sözden neşet ettiğini gözden geçirmesi lazım gelebilir; yani şöyle bir silkinip Rabbinden yardım isteyerek kalbine çekidüzen vermesi icap edebilir. Gaflet hastalığının şifası, bilinç ve farkındalık ile akışın dışına çıkıp durum muhasebesi yapmaktır.

b. Allah'ı (cc) Anmada Gaflet

"Gönülden yalvararak, korku ile ve yüksek olmayan bir sesle, sabah ve akşam Rabbini zikret. **Sakın gafillerden olma!** Şüphesiz ki Rabbinin katında olan (melekler), O'na ibadet etmekten büyüklenmez, O'nu tesbih eder ve yalnızca O'na secde ederler."[8]

---

5. bk. Mu'cemu Mekâyîsi'l Luğa, 4/386, ğ-f-l maddesi
6. 7/A'râf, 172-173
7. Geniş bilgi için bk. Esmau'l Husna, Halis Bayancuk, 1/53; Tevhid İnancını İnşa Eden Kavramlar, Halis Bayancuk, s. 139
8. 7/A'râf, 205-206

Yüce Allah her insana tercihini kolaylaştırır. Gaflet yolunu seçenlerin kalplerini mühürler, gafletlerini pekiştirir. Akletme/Hatırlama/ Farkındalık yolunu seçenlerin yollarını aydınlatır, kalplerini genişletir ve amellerini bereketlendirir.

Yüce Allah, O'nu (cc) anmamızı hem de çok anmamızı,[9] melekler gibi sürekli O'nu tesbih etmemizi ister... Ayeti dikkatle okuyun, bir şey dikkatinizi çekecek. Allah'ı anmanın sıfatı ile duanın sıfatı aynı şekilde verilmiştir.[10] Tazarru ile (gönülden yalvara yakara), korku ve gizlilik içinde Allah'ı anmamız istenir. Yani, âdeta O'na yalvarıyor, derdimizi arz ediyor, bir şeyler umut ediyor gibi zikretmek emredilir. Bu nitelikte bir zikrin dilin değil, kalbin ameli olacağını; insanın tüm benliğiyle Allah'a (cc) yöneleceğini; zikre duanın, duaya zikrin eşlik edeceğini belirtmemize gerek yok sanırım. Ayete biraz daha dikkatle bakın, bir şey daha dikkatinizi çekecek. Ayette zikre vakit tayin edilmiştir. Kur'ân'ın diğer ayetlerinden öğrendiğimiz kadarıyla sabah ve akşamdan kasıt, güneş doğmadan ve batmadan öncesidir.[11] Yani henüz güne başlamadan, kalp ve zihin yorulmadan ve günün tüm işlerini bitirdikten, kalp ve zihnin meşguliyeti sonlandıktan sonra zikir... Bir şeylerin arasına sıkıştırmadığımız, iş yaparken zaman boşa geçmesin diye değil; sırf Allah'ı anmak için yapılan zikir... İşte bu niteliklere sahip bir zikir emrinden sonra, "Sakın gafillerden olma!" buyurulur. Demek ki Allah'ı böyle zikretmeyenler, O'nun (cc) katında gafil kabul ediliyorlar.

Yanlış anlaşılmasın; zikrin her türlüsü güzeldir, her ân yapılan zikir faydalıdır. Ancak müminin hedefi Yüce Allah'ı, O'nun istediği şekilde zikretmek olmalıdır. Bulaşık yıkarken, hastamızı muayene ederken, penye dikerken, kod yazarken... ağzımızda Rabbimizin zikri, dilimiz O'nun adıyla ıslak olsun. Ancak sabah akşam, gönülden yalvara yakara, korku ve ümit içinde O'nu anmak gibi bir hedefimiz de olsun. Asıl zikrimiz A'râf Suresi'nin 205. ayetinde anlatılan nitelikte, gün içinde yaptıklarımız ise vakti değerlendirmek kabîlinden olsun.

9. "Ey iman edenler! Allah'ı çokça zikredin. Sabah akşam O'nu tesbih edin." (33/Ahzâb, 41-42)
10. "Rabbinize gönülden (yalvara yakara) ve gizlice (için için) dua edin. Şüphesiz ki O, (duada) haddi aşanları sevmez." (7/A'râf, 55)
11. "Onların söylediklerine sabret. Güneş doğmadan önce ve batmadan önce Rabbini hamd ile tesbih et." (50/Kâf, 39)

c. Allah'ın Şer'i Ayetlerine Karşı Gaflet

"(Allah) buyurdu ki: 'Ey Musa! Sana verdiğim risaletim ve seninle konuşmamla seni insanlara üstün/seçkin kıldım. Sana verdiğime kuvvetle yapış ve şükredenlerden ol.' O levhalarda ona her şeyden bir öğüt ve her şeye dair tafsilatlı bilgiler yazdık. 'Ona kuvvetle tutun ve kavmine de emret, ona en güzel şekilde tutunsunlar. Fasıklar (cezalandırıldıklarında) yurtlarının (ne hâle geldiğini) size göstereceğim.' Hakları olmadığı hâlde yeryüzünde büyüklenip kibre kapılanları ayetlerimden çevireceğim. (İlgisiz kalacaklar, duysalar dahi anlamayacaklar.) Onlar bütün ayetleri görseler de inanmazlar. Rüşd/olgunluk/ doğruluk yolunu görseler de onu yol edinmezler. Azgınlık yolunu gördüklerinde (hemen benimser) kendilerine yol edinirler. **Bu, ayetlerimizi yalanlamaları ve ayetlerden gafil olmaları nedeniyledir.**"[12]

Ayetler bağlamıyla okunduğunda, söz konusu ayetlerin Musa'ya (as) verilen levhalardaki ayetler olduğu, insanların bir kısmının o ayetlere karşı gafil olduğu anlaşılır. Gerçekten de öyledir; insanların çoğu Yüce Allah'ın vahiy yoluyla indirdiği ayetlere karşı gafildir. Tam bir kayıtsızlık içinde, ayetler yokmuş gibi yaşamaktadır. Allah'ın ayetlerine karşı bu ilgisizlik/gaflet, o insanlara gaflet olarak geri dönmekte ve Yüce Allah, anlamasınlar diye onları ayetlerinden çevirmektedir/alıkoymaktadır... Bu, Yüce Allah'ın değişmez sünneti, kullarıyla muamele yasasıdır. O'na yönelen, ilgi duyan ve seven tam bir ilgi ve sevgi; yüz çeviren ise tam bir ilgisizlik ve buğz görmektedir.

Allah'ın şer'i ayetlerine karşı gafletin bir yansıması da Kur'ân'a karşı ilgisizliktir. Onu okumak, anlamak ve yaşamak konusunda gösterilen her gevşeklik, hakikatte Kur'ân'a karşı gaflettir. Ne yazık ki bugün Kur'ân'a inandığını, dahası o hâkim olsun diye çalıştığını iddia eden kimseler ona karşı gaflet içindedir. Deliller hiyerarşisinde ona ikincilik konumu atfetmekte, birçok beşerî kitabı ona öncelemekte, anlamak için en az çabayı ona teksif etmektelerdir... Kitab'a karşı bu gafletin cezası, Kitap'tan hakkıyla istifade edememek, Kitab'ın kalpleri ihya ve imar eden etkisinden mahrum kalmaktır.

d. Allah'ın Kevnî/Kaderî Ayetlerine Karşı Gaflet

"(Bunun üzerine) ayrı ayrı ayetler/mucizeler olan tufan, çekirge, (bit, pire, böcek vb.) haşerat, kurbağalar ve kan yolladık üzerlerine. Yine büyüklenip kibre kapıldılar ve suçlu günahkâr bir toplum oldular. Azap üzerlerine çökünce: "Ey Musa! Senin yanında bulunan (Allah'ın) ahdiyle bizim için Rabbine dua et. Bu azabı bizden giderirsen, andolsun ki sana iman edecek ve İsrailoğullarını seninle beraber yollayacağız!" demişlerdi. (Sözlerini tutup tutmayacaklarını sınamak için) bir zamana kadar azabı kaldırınca, (bir de ne göresin) onlar sözlerini bozmuşlar bile. (Bunun üzerine)

12. 7/A'râf, 144-146

onlardan intikam aldık. **Ayetlerimizi yalanlamaları ve ona karşı gafil olmaları nedeniyle onları suda boğduk.**"[13]

Ayetler bağlamıyla birlikte okunduğunda söz konusu kevnî ayetlerin insanları uyarmak için yaratıldığını ve bunların Yüce Allah'ın varlığına ve birliğine delalet eden ayetler olduğunu anlıyoruz. Yine anlıyoruz ki insanların bir kısmı o ayetlere karşı gafildir ve gafletleri nedeniyle Yüce Allah onları cezalandırmıştır.

Aslında Yüce Allah, kullarının gidişatına göre her kulu için bazı ayetler yaratmakta veya var olan ayetlerini kullarına göstermektedir. Zira O'nun sıfatlarından biri de "ayet göstermek"tir.[14] Yoldan saptığımızda bizi yola döndürecek, istikamet üzere yürüdüğümüzde kalbimizi pekiştirecek bu ayetler, mümin olsun kâfir olsun her insana gösterilir. Yukarıda okuduğumuz ayetler, Firavun ve avanesine gösterilen uyarıcı ayetlerdir. Müminlere gösterilen ayete örnek ise Bedir Günü yaşanan hadiselerdir:

"Şüphesiz ki sizin için (Bedir Günü) karşı karşıya gelen iki toplulukta (dersler çıkaracağınız) ayet/ibret vardır. Bir grup Allah yolunda savaşıyordu. Diğeri ise kâfirdi ve (müminleri) çıplak göz ile kendilerinin iki misli görüyorlardı. Allah, yardımıyla dilediğini destekler. Şüphesiz ki bunda, (çokça Kur'ân okuyup, Allah'ın şer'i ve kevni ayetleri üzerinde kafa yordukları için) basiret sahibi olanlara ibretler vardır."[15]

"(Hatırlayın!) Hani siz Rabbinizden yardım istemiştiniz. O da: 'Şüphesiz ki peş peşe inen bin melekle sizi destekleyeceğim.' diye duanıza icabet etmişti. Allah bunu ancak bir müjde ve kalplerinizin mutmain olması için yapmıştı. Yardım/zafer yalnızca Allah katındandır. Şüphesiz ki Allah, (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm'dir. Hani Allah'tan bir güven içinde olasınız diye sizi bir uyku hâli bürümüştü. Ve (Allah) sizi onunla temizlemek, sizden şeytanın pisliklerini gidermek, kalplerinizi (yakin ve kararlılık ile) pekiştirmek ve ayaklarınızı sabit kılmak amacıyla gökten sizin için yağmur indirmişti. Hani Rabbin meleklere vahyediyordu: 'Şüphesiz ki ben, sizinle beraberim, iman edenleri sabit kılın. Ben, kâfirlerin kalplerine şiddetli bir korku salacağım. (Öyleyse) vurun boyunların üstüne, vurun onların bütün parmaklarına!' "[16]

Yüce Rabbimiz, El-Hallâk (çokça yaratan, her daim yaratan) olarak her gün her birimiz için sayısız kevnî/kaderî ayet yaratır. Bu ayetleriyle hayatlarımıza müdahale eder. O'nun ayetlerini görmek için çabalayanlarımız ayetleri görür ve o ayetlerle imanına iman, bilincine bilinç katar. Akışa kapılıp farkındalığını yitirenler ise Rabbimizin ayetlerinin farkına varamaz... Yol gösterici, uyarıcı, hatırlatıcı ayetler biriktikçe insan bir adım daha helakına yaklaşır. Firavun gibi bir tağuta dahi Allah (cc) dokuz ayrı ayet göndermiş,[17] pişman olduklarında azabı kaldırmış,[18] sözlerini unuttuklarında ise onları azapla yakalamıştır. Elbette bir tağuta dahi bunca fırsat veren Rabbimiz, biz müminlere çok daha fazla fırsat verecektir. Buna mukabil fırsatları kaçırmamak için O'ndan yardım istemeli, gösterdiği ayetleri görmemizi sağlamasını dilemeliyiz.

Allah'a Karşı Gafletin Cezası

Yukarıda saydığımız dört maddenin tamamıyla Allah'a (cc) karşı gafil olmanın cezası Yahudileşmek, yani nifaktır. Diğer bir ifadeyle, inandığını iddia ettiği hâlde Allah katında müminlerden kabul edilmemektir. Zatına verilen sözlere karşı gaflet içinde olmanın cezasına dair Rabbimiz şunları zikreder:

"Sözlerini bozmaları sebebiyle onlara lanet ettik ve kalplerini katı kıldık. Kelimeleri yerinden oynatarak tahrif ediyorlar. (Ayrıca) emrolundukları şeyden paylarına düşen (ameli) terk ettiler. Onların azı hariç sürekli olarak onlardan ihanet görürsün. (Buna rağmen) affet ve hoş gör. (Çünkü) Allah, muhsinleri/kulluğunu en güzel şekilde yapmaya çalışanları sever."[19]

"İçlerinden kimi de Allah'a şöyle söz vermişti: 'Andolsun ki Allah bize lütuf ve ihsanından verirse hiç şüphesiz Allah yolunda sadaka verecek ve salihlerden olacağız.' Onlara lütfundan ve ihsanından verince de cimrilik ettiler ve ilgisiz bir hâlde yüz çevirip gittiler. Allah'a verdikleri sözü bozmaları ve yalan söylemelerine karşılık, onunla karşılaşacakları güne kadar kalplerinde var olacak olan bir nifakla onları cezalandırdı."[20]

Allah'ı anmaya/zikre karşı gafletin cezası olarak şunları zikreder:

"Şüphesiz ki **münafıklar**, Allah'ı aldattıklarını sanırlar. (Oysa onlara mühlet verip, azabın gelip çattığı güne kadar onları oyalamakla) Allah onları aldatmaktadır. Namaza kalktıkları zaman tembel bir şekilde kalkarlar, insanlara gösteriş yaparlar ve **Allah'ı çok az zikrederler.**"[21]

"Münafık erkekler ve münafık kadınlar birbirlerindendir. Kötülüğü emreder, iyilikten alıkoyar ve ellerini sıkar (cimrilik ederler). **Allah'ı unuttular, Allah da (onları yardımsız ve nefisleriyle baş başa bırakarak) unuttu.** Şüphesiz ki münafıklar, fasıkların ta kendileridir."[22]

---

13. 7/A'râf, 133-136
14. bk. 40/Mü'min (Ğafir), 13
15. 3/Âl-i İmran, 13
16. 8/Enfâl, 9-12
17. "Andolsun ki Musa'ya, dokuz apaçık ayet/mucize verdik. Sor İsrailoğullarına! Hani (Musa) onlara geldiğinde Firavun ona: 'Ey Musa! Ben, senin kesinlikle büyülenmiş biri olduğuna inanıyorum.' demişti." (17/İsrâ, 101)
18. "(Sözlerini tutup tutmayacaklarını sınamak için) bir zamana kadar azabı kaldırınca, (bir de ne göresin) onlar sözlerini bozmuşlar bile." (7/A'râf, 135)
19. 5/Mâide, 13
20. 9/Tevbe, 75-77
21. 4/Nisâ, 142
22. 9/Tevbe, 67

İnsan mutlaka bir şeylerin farkındadır. Zira fark edebildiği için insandır. Farkındalık Allah'a, ahirete, insanın niçin yaratıldığına yönlendirilirse kulluk bilinci; yönlendirilmezse gaflet olur. İnsan fark etmesi gerekeni fark etmezse farkındalık duygusu yok olmaz, aksine başka şeylere yönelir. Vitrinleri fark eder, lüks araçları fark eder, karşı cinsi fark eder, filmleri/dizileri fark eder, aynaya bakıp kendini fark eder, modeli yükseldikçe insanları aptallaştıran cihazları fark eder... Öyle veya böyle; insan mutlaka bir şeyleri fark eder, bir şeylere karşı gafil kalır. Neyi fark edip neye gafil kalacağı insanın öz tercihidir.

Allah'ın ayetlerine karşı gafletin cezası olarak ise şöyle buyurur:

"Onlar, Kur'ân'ı derinlemesine düşünmezler mi? Yoksa, kalpleri üzerinde kilitler mi var?"[23]

Allah'a (cc) karşı gafil olmak; insanın öz nefsine tuzak kurması, kendi fıtratına yabancılaşmasıdır. İleride müstakil bir başlık olarak ele alacağımız "insanın kendisine gafleti", aslında Yüce Allah'a karşı gafletinin cezasıdır.

2. Ahirete Karşı Gaflet

Kur'ân'ın gaflet özelinde dikkatimizi çektiği ikinci başlık, ahirete karşı gaflet içinde olmaktır:

"İşin karara bağlanıp sonlanacağı o pişmanlık gününe dair uyar onları! Onlar gaflet içerisindedir. Onlar inanmazlar."[24]

"İnsanların hesap vakti yaklaşmıştır. (Oysa) onlar, gaflet içerisinde, ilgisiz, yüz çevirmiş hâlde (yaşamaya devam etmektedirler)."[25]

"Hak olan vaad/kıyamet yaklaşmıştır. (O, vuku bulduğunda) kâfirlerin gözleri yuvalarından fırlayacak ve (diyecekler ki:) 'Eyvahlar olsun bize! Muhakkak ki biz, bundan gaflet içerisindeydik. (Hayır, öyle değil!) Bilakis, biz zalimler idik.' "[26]

"Onlar, dünya hayatının sadece görünen kısmını bilirler. Ahiretten de tam bir gaflet içerisindelerdir."[27]

Ahirete karşı gaflet, iki kısma ayrılabilir. İlki onu inkâr etmekten kaynaklı gaflettir ve bu, inkârcı kâfirlerin gafletidir. İkincisi ise dünya hayatıyla kurulan sağlıksız ilişkiden kaynaklanan gaflettir, inananların ahirete karşı gafleti budur.

23. 47/Muhammed, 24; Ayet, Kur'ân ayetleri üzerinde düşünmeyen münafıklarla ilgilidir.
24. 19/Meryem, 39
25. 21/Enbiyâ, 1
26. 21/Enbiyâ, 97
27. 30/Rûm, 7

Ahirete karşı gafletin nedeni, dünya hayatının oyalayıcı ve insanı içine çeken akışına kapılmaktır:

"Bilin ki; dünya hayatı bir oyun, eğlence, süs, aranızda övünme (aracı), malları ve evlatları çoğaltma (yarışından) ibarettir. (Bitirdiği) ekin çiftçilerin hoşuna giden yağmur gibi. (Göz alıcı tazelik ve canlılıktan sonra) kuruyuverir, onun sapsarı olduğunu görürsün. Sonra da etrafa saçılan kırıntılara dönüşür. Ahiretteyse çetin bir azap, Allah'tan bağışlanma ve razılık vardır. Dünya hayatı, aldatıcı bir faydalanmadan başka bir şey değildir."[28]

"Sizden önceki (münafık ve kâfirler) gibisiniz. Onlar sizden daha kuvvetli, malları ve evlatları da daha fazlaydı. Onlar nasiplerince zevküsefa sürdüler. Sizler de sizden öncekilerin nasiplerince zevküsefa sürdükleri gibi nasibinizce zevküsefa sürüyorsunuz. Ve onların dalıp gittikleri gibi (dünyanın oyun ve eğlencesine) daldınız. Bunların tüm amelleri dünyada ve ahirette boşa gitmiştir. Ve bunlar, hüsrana uğrayan kimselerdir."[29]

Dünya hayatı oyalayıcı ve insanı içine çeken bir yapıya sahiptir. Şayet insan "ahirete iman şuuru"yla akışa müdahale etmezse bu akışa kapılıp yoldan çıkması işten bile değildir. Ahirete iman şuuru filtre gibidir. Neyi gündem edineceğimizi, neye ne kadar önem vereceğimizi belirler. Aksi hâlde dünya hayatı kendi gündemini, zevklerini, ihtiyaçlarını bize dayatır. Dünyanın dayattığı oyalayıcı gündem, "Acaba bu meşru mu, yarın Allah (cc) sorduğunda ne cevap vereceğim?" bilinciyle engellenmezse insanın felaketi olur. Her birimiz kendimizden biliriz, bir sınır koymazsak dünyevi ihtiyaçlarımız hiçbir zaman bitmez. "Şu noktada durmalıyım." demediğimiz sürece dünyaya dair planlarımızın sonu gelmez. Bir hedefi gerçekleştirdiğimiz ân, zihnimizde yenisi belirir. İşte dünya anaforuna kapılıp ahirette gaflete düşmek, tam da budur: Dünyevi nimetlerin birinci önceliğimiz olması, onu düşündüğümüz kadar ahireti düşünmemektir.

Allah Resûlü (sav) ve sahabesi, dünya hayatının akışına kapılmamamız için bazı tavsiyelerde bulunmuştur.

28. 57/Hadîd, 20
29. 9/Tevbe, 69

Tavsiyelerin özü, dünyadaki konumumuzu belirlemek ve dünyaya dair günübirlik programlar yapmaktır:

Mucâhid'den (rh) rivayet edildiğine göre Abdullah ibni Ömer (ra) şöyle dedi:

"Allah Resûlü (sav) omuzumu tutup, 'Dünyada yabancı veya yolcu gibi ol.' buyurdu.

İbni Ömer de şöyle derdi: 'Akşama kavuştuğunda sabahı, sabaha ulaştığında akşamı bekleme. Sağlığında hastalığın için, yaşamında da ölümün için bir şeyler yap.' "[30]

Ali ibni Ebi Talib'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Dünya arkasını dönüp gitti, ahiret ise bize doğru geldi. Bunların her birinin çocukları vardır. Siz dünyanın değil, ahiretin çocukları olun. Zira bugün amel vardır, hesap yoktur; yarın ise hesap vardır, amel yoktur."[31]

İnsan dünyadaki konumunu belirlemeli ve sık sık kendine hatırlatmalıdır. Dünyada kalıcı mıdır, yoksa misafir mi? Dünya geçilecek bir yol mudur, yoksa yerleşilen bir yurt mu? İnsan dünyadaki konumunu belirlemezse doğmamış çocuğa don biçmeye başlar. Henüz evlenmeden, ileride doğacak üçüncü çocuğuna ev alma planları kurar. Bu denli uzun vadeli dünyevi programlar, insanı uhrevi programlardan alıkoyar. Yani insan bile isteye dünya hayatını ahirete tercih eder ve böylece dünyaya karşı farkındalık sahibi, ahirete karşı gafillerden olur. Bu tercihin elbette manevi bir cezası vardır:

"(Bunun nedeni) onların dünya hayatını ahirete tercih etmeleri ve Allah'ın kâfirler topluluğunu hidayete erdirmeyecek olmasıdır. İşte bunlar, Allah'ın kalplerini, kulaklarını ve gözlerini mühürlediği kimselerdir. Bunlar, gafillerin ta kendileridir. Çare yok! Hiç şüphesiz onlar, ahirette hüsrana uğrayanların ta kendileridir."[32]

3. İnsanın Kendisine Karşı Gafleti

"Andolsun ki cehennemi, kalpleri olup da onunla (hakikati) anlamayan, gözleri olup da onunla (hakikati) görmeyen; kulakları olup da onunla (hakikati) duymayan insanlar ve cinlerin çoğunluğu için yarattık/hazırladık. Bunlar hayvanlar gibidir, hatta (hayvanlardan) daha sapkınlardır. **Bunlar gafillerin ta kendileridir.**"[33]

Yüce Allah bu ayette gafilleri hem de içine su katılmamış ham gafilleri tanıtmaktadır. Su katılmamış gafil; kalbini hakkı anlamak, gözünü hakkı görmek ve kulağını hakkı işitmek için kullanmayan insanlardır. Yani nefsine karşı gafil olmak, kişinin kendi organlarına yabancılaşması, onları yaratıldıkları vazife için kullanmamasıdır. Aslında insanın kendi öz nefsine karşı bu gafleti, başka bir gafletin cezasıdır. Daha önce geçtiği gibi, insan önce Allah'a karşı gaflete düşer. O'na verdiği söze, O'nu anmaya, O'nun şer'i ve kevnî ayetlerine karşı gaflete düşer; Rabbini unutur. İnsan Rabbini unutunca Rabbi de onu unutur ve öz nefsini ona unutturur. İşte insanın öz nefsini unutmasına, daha doğru bir ifadeyle öz nefsinin insana unutturulmasına, kişinin kendisine karşı gafleti diyoruz.

"...Allah'ı unuttular. Allah da (onları yardımsız ve nefisleriyle baş başa bırakarak) unuttu..."[34]

"Allah'ı unuttukları (için), Allah'ın da onlara kendi nefislerini unutturduğu kimseler gibi olmayın. Bunlar, fasıkların ta kendileridir."[35]

Yüce Allah'a karşı gafil olan insana öz nefsi unutturulur. Artık o, kendisi için neyin faydalı neyin zararlı olduğunu bilmez. Bazen bilir, ancak uygulayacak irade ve azmi gösteremez. Kendi elleriyle içine düştüğü kuyuyu derinleştiren bedbaht gibi, kulluğunu berbat edecek işler yapar. İnsanın kendisine karşı gafletinin, yani organlarını yaratıldıkları gaye için kullanamamasının bir diğer nedeni ahirete karşı gaflet içinde olmasıdır. Yüzünü dünyaya, sırtını ahirete dönen her insan, bir tercihte bulunur. Allah'ın (cc) değer verdiğini değersizleştirir, değersizleştirdiğini değerli yapar. Tam da amelinin cinsinden bir cezayla cezalandırılır; Allah katında değersizleşir. Yüce Allah, insanı insan yapan organları bir bir mühürler. İnsan, öz nefsine yabancılaşır. Organlar kulluk için kullanılmadığında insanın hayvandan farkı kalmaz; A'râf Suresi'nin 179. ayetinde okuduğumuz üzere hayvandan da aşağılara düşer. Ahiretten yüz çeviren insanın organlarının mühürlenmesine dair Rabbimiz şöyle buyurur:

"(Bunun nedeni) onların dünya hayatını ahirete tercih etmeleri ve Allah'ın kâfirler topluluğunu hidayete erdirmeyecek olmasıdır. İşte bunlar, Allah'ın kalplerini, kulaklarını ve gözlerini mühürlediği kimselerdir. Bunlar, gafillerin ta kendileridir."[36]

"O hâlde çözüm nedir?" diye soruyorsanız Kur'ân ve sünnetten üç çözüm zikredebilirim:

– İnsanın özüyle barışması, cezaya sebep olan iki suçtan arınmasıyla mümkündür: Allah'a (cc) ve ahirete karşı gafleti sonlandırdığı ân; Yüce Allah kalp, göz ve kulağındaki örtüyü kaldıracak, onun kendine gafletini sonlandıracaktır.

– Gelin, A'râf Suresi'nin 179. ayetini bir daha okuyalım. Sonra şu soruyu soralım: Bu duruma düşen bir insan nasıl kurtulur? Zihninde bu soru beliren insana Kur'ân ne cevap veriyor biliyor musunuz? Bir sonraki ayeti okuyun, Yüce Allah'ın, kendi zatıyla konuşarak Kur'ân okuyanlara ne cevap verdiğini göreceksiniz.

– Sünnetten çözüm: Farkındalığı arttırmak; insanın kendisinin, bedeninin hatta her bir organının ayrı ayrı

30. Buhari, 6416
31. Buhari, Kitâbu'r Rekâik, 4. Bab başlığı, muallak olarak
32. 16/Nahl, 107-109
33. 7/A'râf, 179
34. 9/Tevbe, 67
35. 59/Haşr, 19
36. 16/Nahl, 107-108

Aslında Yüce Allah, kullarının gidişatına göre her kulu için bazı ayetler yaratmakta veya var olan ayetlerini kulllarına göstermektedir. Zira O'nun sıfatlarından biri de "ayet göstermek"tir. Yoldan saptığımızda bizi yola döndürecek, istikamet üzere yürüdüğümüzde kalbimizi pekiştirecek bu ayetler, mümin olsun kâfir olsun her insana gösterilir.

vazifesinin farkında olmasıdır. İnsanın kendisine karşı farkındalığı arttıkça gafletten kurtulması o denli kolaylaşır. Anamız, babamız, canımız kendisine feda olsun; Peygamberimizin (sav) dualarını okuduğumuzda her bir organına, hatta her bir eylemine karşı farkındalığı olduğunu görüyoruz.

Cabir'den (ra) rivayet edildiğine göre Peygamberimiz (sav) rükû ettiğinde şöyle derdi:

اللَّهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَلَكَ اَسْلَمْتُ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، اَنْتَ رَبِّي خَشَعَ سَمْعِي وَبَصَرِي، وَدَمِي وَلَحْمِي، وَعَظْمِي وَعَصَبِي لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالِمِينَ

"Allah'ım, sadece senin önünde eğildim, sana iman ettim, sana teslim oldum, sana dayandım. Sen benim Rabbimsin. Kulağım, gözüm, kanım, etim, kemiklerim ve sinirlerim sana olan sevgi ve korkuyla saygı hâlindedir."[37]

Yine Cabir'den (ra) rivayet edildiğine göre Peygamberimiz (sav) secde ettiğinde şöyle dua ederdi:

اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَلَكَ اَسْلَمْتُ، وَاَنْتَ رَبِّي سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ، وَصَوَّرَهُ وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ، تَبَارَكَ اللّٰهُ اَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

"Allah'ım! Senin için secde ettim, sana iman ettim ve sadece sana teslim oldum. Sen benim Rabbimsin. Yüzüm; kendisini yaratan, şekil veren, ona kulağı ve gözü bahşeden Allah'a secde etmektedir. En güzel yaratıcı olan Allah, ne kadar güzel ve yücedir."[38]

Ummu Seleme Annemizden (r.anha) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) en çok şu duayı yapardı:

يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ، ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ

"Ey kalpleri evirip çeviren (Allah'ım), kalbimi dininin üzerinde sabit kıl."[39]

İbni Abbas'tan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle dua ederdi:

رَبِّ تَقَبَّلْ تَوْبَتِي وَاغْسِلْ حَوْبَتِي وَاَجِبْ دَعْوَتِي وَثَبِّتْ حُجَّتِي وَاهْدِ قَلْبِي وَسَدِّدْ لِسَانِي وَاسْلُلْ سَخِيمَةَ قَلْبِي

"Ey Rabbim! Tevbemi kabul et, kusurlarımı yıka (yok et), duama icabet et, delilimi sağlam kıl, kalbime hidâyet ver, dilimi doğru kıl, kalbimin haset ve kinini çıkar."[40]

Nafî' ibni Haris'ten (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle dua etmiştir:

اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي بَدَنِي، اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي سَمْعِي، اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي بَصَرِي، لَا إِلَهَ إِلَّا اَنْتَ

"Allah'ım, bedenime afiyet ver. Allah'ım, kulağıma afiyet ver. Allah'ım, gözüme afiyet ver. Senden başka hiçbir ilah yoktur."[41]

İnsan mutlaka bir şeylerin farkındadır. Zira fark edebildiği için insandır. Farkındalık Allah'a (cc), ahirete, insanın niçin yaratıldığına yönlendirilirse kulluk bilinci; yönlendirilmezse gaflet olur. İnsan fark etmesi gerekeni fark etmezse farkındalık duygusu yok olmaz, aksine başka şeylere yönelir. Vitrinleri fark eder, lüks araçları fark eder, karşı cinsi fark eder, filmleri/dizileri fark eder, aynaya bakıp kendini fark eder, modeli yükseldikçe insanları aptallaştıran cihazları fark eder... Öyle veya böyle; insan mutlaka bir şeyleri fark eder, bir şeylere karşı gafil kalır. Neyi fark edip neye gafil kalacağı insanın öz tercihidir. İnsanı Allah katında değerli kılan da değersizleştiren de tercihleridir. Rabbim! Sen El-Karîb'sin; bize şah damarımızdan daha yakınsın, bizimle kalbimiz arasına girersin. El-Alîm ve El-Habîr'sin; bizi bizden iyi tanırsın. Gaflete düşünce elimizden tut, bizi kendine yönlendir, kalbimizdeki düşünceleri hayra çevir. Bizi bize bırakırsan yolumuzu yitirir, helak oluruz. Sana; rahmetine, hidayetine, elimizden tutmana muhtacız. Bizi bırakma Allah'ım!

37. Nesai, 1051
38. Nesai, 1127
39. Tirmizi, 3522
40. Ebu Davud, 1510; Tirmizi, 3551
41. Ebu Davud, 5090

Özcan YILDIRIM
ozcanyildirim@tevhiddergisi.org

DİKKAT! İZLENİYORUZ

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهٖ نَفْسُهُ
وَنَحْنُ اَقْرَبُ اِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ (١٦)

16. "Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin ona verdiği vesveseleri de biliriz. Biz, ona, şah damarından daha yakınız."

اِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ (١٧)

17. "Onun sağında ve solunda oturmuş, kaydeden (iki melek vardır)."

مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ اِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ (١٨)

18. "Bir söz telaffuz ettiği ân, yanında hazır bulunan bir gözetleyici vardır."

* * *

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Kâf Suresi'ndeki ahiret bilinci yolculuğumuzun en önemli kısmındayız bu yazımızda.

Şimdi insanın ruhunu derinden sarsacak bölüme bakalım:

"Onun sağında ve solunda oturmuş, kaydeden (iki melek vardır)."

Evvela şurasını belirtmek gerekir ki, inanç değerlerinin büyük kısmını oluşturan gayb ve gayba iman, diğer ayetlerde olduğu gibi bu ayette de ele alınıyor. Kur'ân-ı Kerim'in ilk sayfalarındaki Bakara Suresi'nde de müminlerin en temel sıfatları içerisinde gayba iman yer alır:

"O (takva sahipleri), gayba iman eder, namazı dosdoğru kılar ve kendilerine verdiğimiz rızıktan infak ederler."[1]

Gayb, en genel tanımıyla hazır olmayan demektir. Istılahi olarak ise kulun görmediği, ama Rabbi tarafından haber verilen her şeydir.

Gayba imanın tam teslimiyet manasına geldiğini ve çok değerli olduğunu göstermek açısından şu rivayet dikkate değerdir:

İmam Ahmed (rh), İbni Müheyriz'den (rh) şöyle nakletmiştir:

Kul; Allah'ın, kendisini murakabe ettiği bilincini kendisine uyguladığı oranda onun sözleri, davranışları hatta düşünceleri dahi ıslah olmaya başlayacak ve nefsin dürtülerinin etkisinden de kurtulabilecektir.

1. 2/Bakara, 3

"Ebu Cuma'ya dedim ki: 'Bize Resûlullah'tan (sav) işittiğin bir hadisi söyle.'

O da, 'Peki. Ben sana çok güzel bir hadis nakledeyim.' dedi. Şöyle devam etti: 'Biz Resûlullah'la (sav) beraber yemek yiyorduk, beraberimizde Ebu Ubeyde ibni Cerrah da vardı.

O dedi ki: 'Ey Allah'ın Resûlü, biz seninle birlikte Müslim olduk ve cihad ettik. Bizden daha hayırlısı var mı?'

Resûlullah (sav), 'Evet.' buyurdu. 'Sizden sonra gelen bir kavim beni görmedikleri hâlde bana inanırlar. İşte onlar (sizden daha hayırlıdır.)' "[2]

Fikirleri dahi materyalist hayatın pençesinde olan insanoğlunun salt gaybi olan bu olguyu anlaması ve idrak edebilmesi ne mümkün! Kendisine ulaşan ve dinin temelini oluşturan vahiy dahi gayb iken, gaybi haberlerle ilgili akıl yürütmesi şaşılacak bir şeydir.

Allah (cc) insana, hayretler içerisinde kalacağı bir bilgiyi daha sunarak ona ne kadar yakın olduğunu bir kez daha haber vermekte ve sağında ve solunda oturmuş, bütün hâl ve hareketlerini kaydeden iki meleğin olduğunu bildirmektedir.

Allah (cc) bu meleklerin varlığını farklı ayetlerde de belirtmiştir:

"Şüphesiz ki üzerinizde gözetleyici (melekler) vardır. Şerefli yazıcılar. Yaptıklarınızı bilirler."[3]

"Yoksa onlar, gizlediklerini ve fısıldaşmalarını duymadığımızı mı sanıyorlar? Bilakis, elçilerimiz/melekler onların yanında yazmaktadır."[4]

Melekler; Allah'ın yarattığı, O'nu daima tesbih eden ve O'nun emrinden çıkmayan varlıklardır. Allah (cc) her birine farklı bir görev vermiştir: Vahiy indirmek, yağmur ve nebat işleriyle ilgilenmek, Sûr'a üflemek, ruhları kabzetmek, insanın sözlü ve amelî her şeyini kaydetmek, kabirde sorgulamak... gibi görevler, bunlardan bazılarıdır.

Mezkûr iki melek de insanın amellerini anbean yazmak, onun amel defterini oluşturmak ve kaydetmekle görevlidir.

"Bunun manası şudur: İnsan Allah'ın adaletinde hesaba çekildiği zaman, bizzat Allah-u Teâlâ kimin ne yaptığını bilmesine rağmen ona şahitlik yapmak için amellerini zapt edip gözü önüne serecek olan iki tane de şahit olacak. Bu zapt edip yazılan (amel defteri) nasıl olacak ve ne cinsten olacak? Bunu doğru bir şekilde tasavvur etmemiz zordur, ama gözümüz önünde cereyan eden gerçeklere bakarak kesin olarak anlamaktayız ki; insanın yaşadığı ve hareket yaptığı çevrenin her tarafında seslerinin, şekillerinin, davranışlarının izleri her zerreye yerleşmektedir ve onların hepsi tamamen o şekliyle ve o ses tonları içinde tekrar aslında zerre kadar farkı olmadan öne sürülecektir.

İnsanlar, aynı işi son derece sınırlı ölçüdeki aletler yardımıyla yapmaktadır. Fakat Allah'ın melekleri ne bu aletlere muhtaçtırlar ne de bu kayıtlara bağlıdırlar. İnsanın kendi vücudu ve çevresindeki her şey onun her sesini ve şeklini (bütün konuşmalarını ve hareketlerini) en ince ayrıntılarıyla zapt edip içine alan bir film ve teyp gibidir. Kıyamet Günü insanoğlu kendi kulağıyla, dünyada söylediği sözleri kendi sesiyle işitecektir. Ve kendi gözüyle, yaptığı bütün işlerin canlı tasvirlerini görebilecektir. Bunların doğruluğunu inkâr etmesi de mümkün olmayacaktır.

Burada şu da iyice anlaşılmalıdır: Allah-u Teâlâ ahirette adaletin hesaba çektiği kimseyi sırf kendi zatî bilgisine dayanarak cezalandırmayacak, bilakis adaletin bütün şartları tamamlandıktan sonra ona ceza verecektir. Bu bakımdan dünyada herkesin söz ve hareketlerinin tam ve eksiksiz kaydı, yaptığı işlerin bütün ispatı, inkâr edilemez şahitliklerle hazırlanmaktadır."[5]

Seyyid Kutub (rh) bu ayetin tefsirinde şu enfes açıklamalarda bulunur:

"Biz bu iki meleğin amelleri nasıl kaydettiğini bilmiyoruz. Hiçbir temele dayanmayan hurafe ve vehimleri sıralamaya da gerek yoktur. Gayba ait olan bu gerçekler karşısında tutumumuz şudur bizim. Bunları oldukları gibi alırız, nasıl olduklarını araştırmaya kalkışmadan ifade ettiği anlamlara inanırız. Çünkü bunların nasıl olduklarını bilmek bize hiçbir şey kazandırmaz. Üstelik bu gayba dair gerçekler ne tecrübelerimizin ve ne de beşerî bilgilerimizin alanına girmezler.

Bizler bugün -görülen beşerî bilgi alanımız içinde- atalarımızın akıllarının ucundan bile geçmeyen kayıt araçları tanıyoruz. Bu araçlar hareket ve sesleri kaydetmektedir. Teyp kasetlerini, sinema ve video kasetlerini bunlara örnek olarak verebiliriz. Tabii bütün bunlar beşer olan bizlerin ellerinde olan araçlardır. Kaldı ki, meleklerin kayıt yöntemlerini, bizim beşerî ve sınırlı düşüncemizin ürünü olan belirli tescil yöntemiyle sınırlandırmamız için hiçbir neden olmaması hayli hayli gereklidir. Çünkü bizim beşerî tasavvurlarımız bizim için meçhul olan o âlemden nihayet son derece uzakta bulunmaktadır. Biz o âlemden ancak Allah'ın bizlere haber verdiği kadarını bilmekteyiz. Fazla değil.

Bu canlandırılan gerçeklerin ışığı altında yaşamak ve yapacağımız her harekete ve söyleyeceğimiz her söze karar verir vermez, yüce katında hiçbir şey ve kırıntının asla zayi olmadığı yüce Allah'ın huzurunda hesap defterimizde yer alsın diye, sağımızda ve solumuzda her hareket ve sözümüzü bir kaydedenin bulunduğunu hissederek yaşamak, yeter bize. Evet, bu korkunç gerçe-

2. Ahmed, 16977
3. 82/İnfitâr, 10-12
4. 43/Zuhruf, 80
5. Tefhîmu'l Kur'ân, Ebu'l A'la El-Mevdudi, İnsan Yayınları, 5/479, Kâf Suresi, 17. ayetin tefsiri

ğin ışığı altında yaşamamız yeter. Bizler nasıl olduğunu bilmesek bile bu bir gerçektir. Bu gerçek herhangi bir şekle bürünmüş kendine göre şekli olan bir varlıktır. Bunun varlığını inkâr etmeye imkân yoktur. Yüce Allah bu gerçeği bizlere haber vermiştir ki ona göre hesabımızı yapalım diye, yoksa onun nasıl ve ne şekilde olduğunu öğrenmek için boşu boşuna enerjimizi harcayalım diye değil.

Doğrusu bu Kur'ân'dan ve Kur'ân ile ilgili gerçeklere dair Resûlullah'ın -salât ve selâm üzerine olsun- eğitiminden yararlananların izledikleri yol bu idi. Onların yolu hissetmek ve duyduklarını yaşamaktı.

İmam Ahmed der ki: 'Bana Ebu Muaviye anlattı. Ona Leys Kabilesi'nden Alkame oğlu Amr oğlu Muhammed anlatmış. Alkame'nin oğlu babasından, o da Alkame'nin dedesinden (kendi babasından) duymuş. Alkame'nin dedesi de Müzen kabilesinden Haris oğlu Bilal'den, Bilal de Resûlullah'tan -salât ve selâm üzerine olsun- duymuş.

Resûlullah der ki: 'Şüphesiz bir kişi yüce Allah'ı hoşnut edecek bir kelime söylediği zaman bu kelimenin nereye ulaşacağını tahmin bile edemez. Yüce Allah o söz sayesinde o kişiye, kendisine hoşnut olarak kavuşacağını yazar. Ve şüphesiz bir kişi de yüce Allah'ı öfkelendirecek bir kelime söylediği zaman onun nereye ulaşacağını tahmin edemez. Bu söz nedeniyle, Allah-u Teâlâ o kişiye kendisine öfkeli olarak kavuşacağını yazar.'

İmam Ahmed'in nakline göre Alkame dermiş ki: 'Haris oğlu Bilal'in naklettiği bu hadis benim nice sözlerime engel olmuştur.' "[6] [7]

İzlenen, gözlenen ve her daim rapor edilen bir kul var. Kul ise Allah'ın ayetlerinden gafil. Sadece fiilen yaptıklarından yargılanacağını düşünerek onun gelir-gider dengesini tutmaya çalışır.

Bu ayette bir incelik söz konusudur. Allah (cc) "من قول" diye buyurarak nekira/belirtisiz bir isim kullanmıştır. Aynı şekilde herhangi bir manaya gelmeyen ses birleşimlerinden ibaret olan "lafız" kelimesinin fiil hâlini kullanmıştır. Bu da şu demektir: İster bir manaya gelsin ister gelmesin, ağızdan çıkan sözlerin, anlamsız ses ve ses bileşenlerinin dahi kaydedileceğidir. Ne kadar ürkütücü bir tablo!

İmam Ahmed (rh) hastalığı esnasında inlerdi. Kendisine İmam Tavus'un, "Melekler, inlemeler dâhil her şeyi yazarlar." sözü ulaşınca vefatına kadar inlemediği nakledilir.

Heyhat!

Bu ayet ile selefimizin muamelesi hangi vadide, biz ise hangi vadide? Onlar bu gerçekleri olduğu gibi alıp yakini bir iman içinde yaşıyorlardı. Günümüz insanı ise söz bir tarafa, kalemi oynatmasından veya klavye vuruşlarından dolayı hesaba çekilmeyeceğini düşünür. Ya da çekilmeyecek gibi yaşar:

"Her kim bana iki dudağı arasındaki ile iki bacağı arasındakinin teminatını verirse ben de ona cennetin garantisini veririm."[8]

Muaz ibni Cebel (ra) Peygamberimiz (sav) ile arasındaki konuşmayı şöyle anlatır bize:

" 'Ey Allah'ın Resûlü! Bana, beni cennete girdirecek ve beni cehennemden uzaklaştıracak bir ameli bildir.' dedim.

Peygamber (sav) şöyle buyurdu: 'Büyük bir şey hakkında soru sordun. Bununla birlikte Yüce Allah'ın kolaylaştırdığı kimse için de şüphesiz ki o çok kolaydır. Allah'a, O'na hiçbir şeyi ortak koşmaksızın ibadet edersin, namazı dosdoğru kılarsın, zekâtı verirsin, Ramazan orucunu tutarsın ve Beyt'i haccedersin.'

Daha sonra şöyle buyurdu: 'Sana hayrın kapılarını da göstereyim mi? Oruç bir kalkandır. Sadaka, su ateşi nasıl söndürüyorsa günahı öylece söndürür. Bir de kişinin gece ortasında namaz kılması.'

Daha sonra şu ayeti okudu: 'Yanları yataklarından uzak kalır... Hiçbir kimse bilmez.'

Sonra da şöyle buyurdu: 'Sana işin başı, temel direği ve tepesinin zirvesini haber vereyim mi?'

'Evet, ey Allah'ın Resûlü!' dedim.

Şöyle buyurdu: 'İşin başı İslam, temel direği namaz, tepesinin zirve noktası da cihaddır.'

Sonra şöyle buyurdu: 'Sana bütün bunların esasını da haber vereyim mi?'

Ben de, 'Evet, ey Allah'ın Resûlü!' deyince dilini tutup şöyle buyurdu: 'Buna gereği gibi hâkim ol!'

'Ey Allah'ın Resûlü, biz konuştuğumuz şeylerden dolayı da sorgulanacak mıyız?' diye sordum.

Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: 'Annen seni kaybetmesin Muaz! İnsanları yüzüstü -yahut da burunları üzerine- cehenneme yıkan, dillerinin biçtiklerinden başka bir şey midir ki?' "[9]

Rabbimiz (cc) bizi yarattığı gibi aynı zamanda başıboş da bırakmamış ve bu ayetle de her daim bizimle beraber olduğunu buyurmuştur. Kul; Allah'ın, kendisini murakabe ettiği bilincini kendisine uyguladığı oranda onun sözleri, davranışları hatta düşünceleri dahi ıslah olmaya başlayacak ve nefsin dürtülerinin etkisinden de kurtulabilecektir.

"Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun." duamızla...

6. Ahmed, 15852
7. Fî Zılâl-il Kur'ân, Seyyid Kutub, Birleşik Yayınları, 14/27-28, Kâf Suresi, 17. ayetin tefsiri

8. Buhari, 6474
9. Tirmizi, 2616

SİYER NOTLARI

Enes YELGÜN
enesyelgun@tevhiddergisi.org

UHUD SAVAŞI'NIN ÖĞRETTİKLERİ

Peygamberimizin kişisel atışmalara cevap vermeyip itikada taalluk eden bir meselede Rabbini yüceltmekten geri durmaması ince bir noktaya işarettir. Bu dava, Allah'ın davasıdır, öncelenmesi gereken de odur. Kendisine bir şey söylendiğinde ortalığı ayağa kaldıran, ama sıra İslam'a gelince hüsnüzannın sınırlarını zorlayanların, Uhud Dağı'ndaki bu diyalogdan alması gereken çok ders vardır.

Hamd Allah'a; salât ve selam, O'nun Resûl'üne olsun...

Uhud Savaşı Kur'ân-ı Kerim'de altmışa yakın ayetle kendisine yer bulmuş önemli bir hadisedir. Bedir gibi bir zaferin, Mekke'nin Fethi gibi harikulade bir olayın dahi Uhud Savaşı kadar üzerinde durulmamıştır. Bunun elbette birçok nedeni vardır. Uhud Savaşı'nı değerlendirdiğimiz yazı dizimize son verirken umumi bir bakış açısı sunması açısından müminlerin bu imtihandan ve imtihana dair nazil olan ayetlerden neler çıkartmaları gerektiğine dair birkaç noktaya değinmek istiyoruz:

1. Uhud Savaşı sonrası inen ayetler, müminlere yenilgi fıkhını öğreten ayetlerdir. Sünnetullah gereği sürekli galibiyet olması mümkün değildir. İman ehlinin, yenilgi sırasında nasıl davranması gerektiğini de öğrenmesi gerekir.

Örneğin, ümitsizlik ile mümin aynı cümlede zikredilemez. Çünkü Allah'a güvenen, iman ehli olarak adlandırılan bir kimsenin bir musibetle ümitsizliğe düşmesi kabul edilemez:

"Gevşemeyin, üzülmeyin! Şayet inanıyorsanız üstün olan sizlersiniz."[1]

Ya da yenilgi imtihanı bize ilkelerimizi unutturamaz. Biz de onlar gibi vahşileşemeyiz. Şeriatın çizdiği sınırları terk edemeyiz. Peygamber dahi olsa bu konuda istisna yoktur:

"Resûlullah (sav) Hamza ibni Abdulmuttalib'i aramak için çıktı. Onu vadinin çukurunda, karnı ciğerlerinin hizasından delinmiş, kendisine hakaret edilmiş, burnu ve kulakları kesilmiş bir vaziyette buldu.

Resûlullah (sav) şöyle dedi: 'Onu o hâlde gördüğüm zaman, benden sonra bir sünnet olma endişesi olmasaydı elbette Hamza'yı o şekilde terk ederdim. Böylece o ya yırtıcı hayvanların karınlarına veya kuşların kursaklarına girmiş olurdu. Allah'a andolsun ki! Eğer Allah, herhangi bir yerde beni Kureyş'e karşı muzaffer kılarsa, elbette onlardan otuz adamın ölüsünün başına aynı olayı getireceğim.'

Allah-u Teâlâ bu hususta Resûlullah'ın (sav) ve ashabının sözünden dolayı şu ayetini indirdi:

'Şayet bir ceza verecekseniz size verilen cezaya misliyle karşılık verin. Şayet sabrederseniz hiç şüphesiz ki o, sabre-

1. 3/Âl-i İmran, 139

denler için daha hayırlıdır. Sabret! Senin sabrın ancak Allah'ın yardımı iledir. Onlar için üzülme. Kurdukları tuzaklar nedeniyle de sıkıntıya düşme.'[2]

Bunun üzerine Resûlullah (sav) onları affedip sabretti ve ölülere işkence etmekten de nehyetti."[3]

2. Hayır bildiklerimizde şer, şer bildiklerimizde hayır olabilir. Zahire göre muamele, insanın yapacağı iştir. Ancak gaybın anahtarlarının sahibinin ne murad ettiğini anlamamız zaman alabilir.

Örneğin, Mekke'de saflar çok netti. İman eden belli, düşmanlık eden de belliydi. Renklerin bu kadar belirgin olduğu bir toprak parçasından; desiseleriyle meşhur Yahudilerin, düşmanlık etmeyen müşriklerin, güven vermeyen münafıkların olduğu bir memlekete hicret etmek, beraberinde sorunlar da getirir. İşte Uhud öyle bir turnusol kâğıdı vazifesi gördü ki "Şunlar münafıklardır, bağınızı kesin." demeye ihtiyaç bile olmadan kendilerini açık ettiler. Her eve ve yüreğe düşen şehit ve gazilerin ateşi bir bütün olup onlara yöneldi. Saflar Uhud öncesi ve sonrası olarak güncellendi:

"Şayet size bir yara dokunduysa hiç şüphesiz (düşman) topluluğuna da yara dokundu. (Mutlak ve daimî galip Allah'tır. İnsanlara gelince) biz bu günleri insanlar arasında döndürür dururuz. Allah, iman edenleri açığa çıkarmak ve sizden şahitler/şehitler edinmek (için böyle yapar). Allah, zalimleri sevmez. (Bu, Allah'ın) iman edenleri temizlemesi ve kâfirleri mahvetmesi içindir. Allah sizin aranızdan cihad edenleri ve sabredenleri açığa çıkarmadan cennete gireceğinizi mi sandınız?"[4]

Bir başka fayda ise zalimlerin akıbetinin hızlanmasıdır. Bazen Allah (cc) zalime fırsat verir, ancak bu sadece onun daha büyük bir helak ile karşılaşması içindir. Kul bunu bilmez, ama zalimin akıbetini görünce hayret eder.

Bu iki madde İslam toplumunun genelini ilgilendirirken, bir de bireyleri ilgilendiren faydaları vardır. Allah (cc) bazı kullarına cennette dereceler ihsan etmiştir. Ancak kulun ameli yeterli değildir. İşte bu hâlde Allah kula imtihan verir, sonra da sabır ihsan eder. Böylece zahiren şer gözüken onun için hayra döner.

3. Peygamber de bir insandır. O da yorulur, düşer, yaralanır, korkar ve ölür. Peygamber'e vahiy gelmesi onu değerli kılar elbette, lakin onu insanüstü bir varlık hâline getirmez. Şayet bir topluluk, aramızda falan peygamber, veli, şeyh, alim, hoca... var, deyip sebeplere yapışmayı terk ederse hüsrana uğrar. Peygamber'in varlığı çok önemlidir, ama okçular sözünü dinlerse. Salih bir emîr, âlim önemlidir, ama itaat edilirse...

Sürekli galibiyet, iman ve nifak ehlinin ayrılmasına da engel olur. İnsanlar İslam davası yeryüzünde temkin bulsun diye mi, yoksa elde edecekleri dünyalık menfaatler için mi savaşıyorlar, bunu bilmek zorlaşır. Safların karışıklığı ise en büyük musibettir.

4. Şayet Sünnetullah gereği bazen zafer bazen zahirî yenilgi olmasaydı ne olurdu?

Sürekli galibiyet olsaydı, iman ehli zaferi Allah'tan değil de kendinden bilme tehlikesiyle karşı karşıya gelirdi. Daha sonrasında kendini beğenme ve kibir tüm nefsi kaplardı. Ancak arada karşılaşılan ve insanı aciz bırakan hâller kulu, Allah'a daha fazla yaklaştırır. Bu konuyla ilgili İbni Kayyım (rh) şu muazzam tespiti yapmaktadır:

"Allah müminleri yenilgiyle, kırılmayla ve hezimetle imtihan ettiğinde zelil oldular, yenildiler ve boyun eğdiler. Bundan dolayı O'nun izzet ve yardımını hak ettiler. Çünkü zafer elbisesi ancak zelillik ve hayal kırıklığının getirdiği dostlukla elde edilir. Nitekim Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

'Andolsun ki, Bedir'de zayıf/güçsüz olmanıza rağmen Allah size yardım etti. Allah'tan korkup sakının ki şükretmiş olasınız.'[5]

'Andolsun ki Allah, birçok yerde size yardım etti. Huneyn Günü'nde de (yardım etmişti). Hani sayıca çokluğunuz hoşunuza gitmiş, fakat size hiçbir fayda sağlamamıştı. Yeryüzü tüm genişliğine rağmen size dar gelmiş, sonra da arkanızı dönüp kaçmıştınız.'[6]

Yüce Allah, kuluna izzet vermek, kırığını galip ve muzaffer kılmayı arzu ettiği zaman önce onu kırar. O'nun, kulunu galip ve muzaffer kılması da kulunun tevazuu ve kırılmasıyla orantılı olur."[7]

Sürekli galibiyet, iman ve nifak ehlinin ayrılmasına da engel olur. İnsanlar İslam davası yeryüzünde temkin bulsun diye mi, yoksa elde edecekleri dünyalık menfaatler için mi savaşıyorlar, bunu bilmek zorlaşır. Safların karışıklığı ise en büyük musibettir.

Sürekli mağlubiyet olması hâlinde de farklı problemler zuhur eder. En önemlisi Allah (cc) mustazafları yeryü-

2. 16/Nahl, 126-127
3. Siretu ibni Hişâm, Kahraman Yayınları, 3/127-129
4. 3/Âl-i İmran, 140-142
5. 3/Âl-i İmran, 123
6. 9/Tevbe, 25
7. Zâdu'l Meâd, İklim Yayınları, 3/263

zünde imam kılmak istemektedir. Sürekli yenilgi hâli, bu gayenin gerçekleşmemesi demektir:

"Biz, yeryüzünde zayıf bırakılmış olan (mustazaflara) iyilik yapmak, onları (kendilerine uyulan) imamlar yapmak ve onları (yeryüzüne) vâris kılmak istiyoruz."[8]

5. Peygamber'in (sav) dağa çekilmesi ve orada yaşananlar da dikkat çekicidir:

Bera ibni Azib'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Uhud Harbi'nde müşrikler bizden yetmiş kişiyi şehit ettiler. Hâlbuki Bedir Harbi'nde Resûlullah (sav) ile ashabı müşriklerden 140 kişiyi ele geçirerek bunların yetmişini öldürüp, yetmişini esir etmişlerdi.

Harp bittiği sırada müşriklerin reisi Ebu Sufyan Müslimlere karşı üç defa, 'İçinizde Muhammed var mı?' diye seslendi.

Fakat Resûlullah (sav), ashabını ona cevap vermekten sakındırdı.

Sonra Ebu Sufyan üç defa, 'İçinizde İbni Ebu Kuhafe (ki bu Ebu Bekir'dir.) var mıdır?' diye sordu.

Sonra da üç defa, 'İçinizde İbni Hattab var mıdır?' diye seslendi.

Bu şekilde seslendikten sonra Mekke müşriklerine dönerek, 'Anladınız ya, bunların hepsi öldürülmüştür.' dedi.

Bunun üzerine Ömer (ra) kendisini tutamayarak, 'Ey Allah'ın düşmanı! Yalan söyledin, iyi bil ki; senin saymış olduğun o zatların hepsi hayattadır. Yarın (Mekke fethedildiğinde) sana zarar verecek kuvvetimiz mevcuttur.' diye haykırdı.

Ebu Sufyan, Ömer'e (ra) karşı, 'Bugün Bedir gününün karşılığıdır. Harb talihi; kuyunun iki kovası gibidir, biri iner biri çıkar. Kâh siz galip gelirsiniz, kâh biz. Şimdi siz ölüleriniz arasında işkenceyle öldürülmüş kimseler bulacaksınız. Bunu ben emretmedim. Buna rağmen bana fena da görünmedi.' dedi.

Sonra da, 'Yüce ol Hubel! Yüce ol Hubel!' diye şiir söylemeye başladı.

Bunun üzerine Resûlullah (sav) ashaba, 'Ebu Sufyan'a cevap vermeyecek misiniz?' dedi:

Ashab, 'Ya Resûlullah! Ne diyelim?" diye sordular.

Resûlullah (sav) şöyle dedi: ' 'Allah-u Ekber! Allah-u Ekber!' diye cevap veriniz.'

Sahabiler de bu şekilde cevap verdiler.

Bu defa Ebu Sufyan, 'Bizim Uzza'mız var, sizin Uzza'nız yok.' dedi.

Resûlullah (sav) sahabeye, 'Ebu Sufyan'a cevap vermeyecek misiniz?' dedi.

Sahabe, 'Ya Resûlullah! Ne diye cevap verelim?' diye sordular.

Resûlullah (sav), ' 'Allah bizim dostumuzdur, hâlbuki sizin dostunuz yoktur.' deyiniz.' buyurdu ve bu şekilde cevap verildi."[9]

Ebu Sufyan'ın bu üç kişiyi sorması kâfirlerin zihin dünyasını gösterir. Çünkü onlara göre dava, fertlerin üzerine inşa edilmiştir. Onlar olmadan ilerleme olmaz, yine o kadar sahabe içerisinde özellikle bu iki sahabenin -Ebu Bekir ile Ömer'in- sorulması, İslam toplumu için önemli olduklarına işarettir.

O kadar şehit verilip sonra bir dağa sığınılmasına rağmen böyle bir ortamda duygulara hâkim olup Peygamber'in (sav) direktiflerine göre hareket etmek ciddi bir terbiyeden geçmekle mümkündür. Arap toplumundaki fertlerin duygusal yoğunlukları da hesaba katıldığında İslam'ın nasıl bir dönüştürücü etkiye sahip olduğunu görmek mümkündür.

Peki, aynı dönüştürücü güç; ahlak, itikad, karakter olarak bizde etkisini gösteriyor mu? Bunu anlamanın yolu, İslam'dan önceki ve sonraki hayatımızı kıyas etmek ve duyguları kontrol etmekte zorlandığımız vakitlerdeki davranışlarımız üzerine uzun uzun düşünmektir.

Son olarak, Peygamberimizin (sav) kişisel atışmalara cevap vermeyip itikada taalluk eden bir meselede Rabbini yüceltmekten geri durmaması ince bir noktaya işarettir. Bu dava, Allah'ın davasıdır, öncelenmesi gereken de odur. Kendisine bir şey söylendiğinde ortalığı ayağa kaldıran, ama sıra İslam'a gelince hüsnüzannın sınırlarını zorlayanların, Uhud Dağı'ndaki bu diyalogdan alması gereken çok ders vardır.

Duamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

8. 28/Kasas, 5

9. Buhari, 3039

İKTİBAS

“Hiç şüphesiz bugün şeriat her yönden kuşatma altındadır. Bu durum, biz şeriat taraftarlarına birçok sorumluluk yükler. Öncelikle İlahi şeriatın ne olduğunu, vahyin açık ve muhkem ayetleriyle ortaya koymak, sonra Allah Resûlü (sav) ve Raşid Halifelerin uygulamalarıyla bunu desteklemek gerekir. Tarih içinde şeriat adına işlenen cinayetleri; saltanat, gelenek yahut çıkar gruplarının yanlışlarını açık ve kesin bir dille ortaya koymak ve şeriatın mezkûr cürümleri reddettiğini ilan etmek şarttır.

Şeriat; Yüce Allah’ın insanlar için indirdiği saf, duru ve berrak hayat kaynağıdır. Adalete, barışa ve izzete susamış günümüz insanının susuzluğunu giderecek yegâne bengisu, abıhayattır. Şeriat, insan fıtratına uyumlu tek düzendir. Zira onun sahibi Allah’tır. Yarattığını en iyi tanıyan, ona neyin iyi veya kötü geleceğini bilen Allah... O (cc), yarattığı insanı, indirdiği şeriatla terbiye etmiştir. O Allah ki O’nun arzusu, çıkarı, bilgisizliği söz konusu değildir. O tüm güzel isimlerin ve yüce sıfatların sahibidir. O mükemmeldir; O’ndan olan da mükemmeldir. Bizim insanları davet ettiğimiz şeriat; Güneş’in, Ay’ın, yıldızların Rabbinin şeriatıdır. O (cc), yıldızları gökyüzünün; şeriatı yeryüzünün süsü, kandili ve yol göstericisi kılmıştır. O (cc), yıldızlarla, cinnî şeytanların; şeriatla, insî şeytanların oyunlarını bozmuştur.

Bugün hakkın dili olacak insanların, en gür sesleriyle haykırmaları gerekir: “Biz şeriat taraftarı muvahhidleriz.” İnsanlığın kurtuluşu; hayat veren İlahi çağrıya icabet etmek, İlahi emre dayalı şeriata uymaktır:

‘Ey iman edenler! Sizleri, size hayat verecek şeylere davet ettiğinde Allah’a ve Resûl’e icabet edin...’[1]

‘Sonra seni, (ilahi) emre dayalı bir şeriat üzere kıldık. Ona uy. Bilmeyenlerin hevalarına/arzularına uyma.’[2] ”[3]

1. 8/Enfâl, 24
2. 45/Câsiye, 18
3. Tevhid İnancını İnşa Eden Kavramlar, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, s. 966

Enes DOĞAN
enesdogan@tevhiddergisi.org

RİVAYET KÜLTÜRÜ VE NEBİ'NİN, ASHABIYLA BİRLİKTELİĞİ

Rivayetin gayesi; Arap tarihini ve kültürünü yaymaktan, Allah Resûlü'nün Sünnetini yaymaya; dünyevi çıkar ve şöhretten, ahirete iman ve kulluk sorumluluğuna dönüşmüştür. Artık rivayet edilenler herhangi bir şairin söylediği ve çoğu lağv cinsinden sözler değil, Allah Resûlü'nün hüküm ve hikmet dolu hadisleridir. Önceleri rivayet eden kişi üzerinde çok durulmazken zamanla kimliği, kişiliği ve rivayete ehilliği sorgulanmaya başlanmıştır.

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla…

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Önceki sayımızda "Sünnetin Muhafazasını Kolaylaştıran Etkenler" başlığıyla "Araplarda Ezber Kabiliyeti" konusunu işlemiştik. Bu sayımızda ise Araplarda rivayet kültürünün ve Resûlullah'ın ashabıyla birlikteliğinin; Sünnetin muhafazasına ve öğrenilmesine etkisini işlemeye gayret edeceğiz, inşallah.

Araplarda Rivayet Kültürü[1]

Rivayet, bir sözü veya olayı başka birisine nakletmek demektir.

"Arap şiiri şifahi/sözlü gelenekle nesilden nesile aktarıldığı için eski şairlerin kendilerine özel ravileri vardı. Bu raviler, tabi oldukları şairlerin şiirlerini ezberler ve gerektiği zaman başkalarına da okurlardı. Ravilik, şiir sanatının gelenek hâlindeki mektebi sayılıyordu. Nitekim ravilerin birçoğu zamanla ustalaşıp soylarının en önemli şairleri hâline gelmişlerdir. Cahiliye dönemi de dâhil olmak üzere her kabilenin, sanatkârlarının şiirlerini, neseplerine dair bilgileri, emsalini, mefahirini (övündükleri hasletleri, hatıraları, mühim ve başarılı hadiseleri…) yazdıkları bir de divanı (ana kitabı) bulunuyordu. Bu divanlar şiirin, dolayısıyla Arap kültürünün nesilden nesile nakledilmesinde mühim vazife görmüşlerdir."[2]

Araplarda bilginin rivayet yoluyla taşınması yaygın bir metoddur. Böylece kültürlerini hem başka beldelere hem de nesilden nesile rivayet edip canlı tutmuşlardır. Yani bir usul olarak rivayet metodu ilk defa sahabe nesliyle başlamamıştır, cahiliye devrinden beri vardır. Geçmişten kalan rivayet tecrübesi, Allah Resûlü'nün Sünnetinin nesilden nesile aktarılmasını kolaylaştıran temellerden biri olmuştur.

Ancak İslam'daki rivayet, Cahiliye Devri'ndekinden farklıdır. İslam ile beraber rivayet metodu hem daha çok gelişmiş hem de Cahiliye Devri'ndeki afetlerden korunmuştur. "Nasıl?" diye soracak olursak şu maddeleri sıralayabiliriz:

1. bk. Mesâdiru'ş Şi'ri'l Câhili ve Kıymetuha't Târihiyye, Nâsiruddîn El-Esed, s. 255
2. bk. Ana Hatlarıyla İslam Öncesi Arap Tarihi ve Kültürü, Prof. Dr. Âdem Apak, s. 193 -kısmi değişikliklerle alıntılanmıştır-

Şimdi, Allah Resûlü'nün Medine'ye hicretinden vefatına kadar onunla birlikte olan bir sahabi düşünelim. On senedeki beş vakit namazın sayısı 18.250'dir. Bu sayının 540 kadarı cuma namazıdır ve Allah Resûlü ashabına hutbe de vermiştir. Bu sahabinin Allah Resûlü'yle kıldığı namaz kesin olarak bu kadar olmasa da buna yakındır, diyebiliriz.

a. Rivayetin gayesi; Arap tarihini ve kültürünü yaymaktan, Allah Resûlü'nün Sünnetini yaymaya; dünyevi çıkar ve şöhretten, ahirete iman ve kulluk sorumluluğuna dönüşmüştür. Artık rivayet edilenler herhangi bir şairin söylediği ve çoğu lağv cinsinden sözler değil, Allah Resûlü'nün (sav) hüküm ve hikmet dolu hadisleridir. Önceleri rivayet eden kişi üzerinde çok durulmazken zamanla kimliği, kişiliği ve rivayete ehilliği sorgulanmaya başlanmıştır.

Sahabeden İbni Abbas (ra) şöyle der:

"(Eskiden) bir adam, 'Resûlullah (sav) şöyle buyurdu.' dediğinde gözlerimiz süratle ona yönelir, tüm kulaklarımızı ona verirdik. Fakat insanlar serkeş ve uysal deveye binince biz de onlardan, hadisleri almaz olduk. Ancak (bilip) tanıdığımız hadisleri alırız."[3]

Tabiinden Muhammed ibni Sirin (rh) şöyle der:

"Önceleri isnad sormazlardı. Ne zaman ki fitneler zuhur etti, o zaman 'Bize rivayette bulunduğunuz kişilerin isimlerini verin.' dediler. Hadisin ravileri Ehl-i Sünnet'ten ise hadisi alındı, ehl-i bidatten ise hadisi alınmadı."[4]

Tabiinden Ebu Zinad şöyle der:

"Medine'de yüz kişi gördüm. Hepsi güvenilirdi, ama onların hiçbirinden hadis alınmazdı. Denilirdi ki: 'Bu işin ehlinden değillerdir.' "[5]

Tebe-i tabiinden Abdullah ibni Mübarek şöyle der:

"İsnad dindendir. Şayet isnad olmasaydı isteyen istediğini söylerdi."[6]

Cahiliye devrinde söylenmiş bir şiiri, ilk söyleyen kişiye bağlayan bir rivayet zincirine rastlamak ve o şaire ait olup olmadığını pekiştirmek -istisnaları olsa da- çoğu zaman mümkün değildir. İslam ile beraber gelişen rivayet ve isnad metoduyla bir sözün Allah Resûlü'ne ait olup olmadığını tespit etmek mümkün hâle gelmiştir. Böylece kötü niyetli veya rivayete ehil olmayan insanların Allah Resûlü'ne (sav) nispet ettikleri sözler ayıklanmıştır ve Sünnet muhafaza olunmuştur.

3. Müslim, Mukaddime'sinde rivayet eder.
4. Müslim, Mukaddime'sinde rivayet eder.
5. Müslim, Mukaddime'sinde rivayet eder.
6. Müslim, Mukaddime'sinde nakleder.

b. Allah Resûlü'nün (sav) bu konudaki uyarıları, rivayet usulünün gelişmesine ve Sünnetin korunmasına vesile olmuştur. Kuşkusuz ashabın ve onlardan sonra nesilden nesile Sünneti taşıyanların titizliği, yine Sünnete ittiba etmelerinin bir sonucudur:

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kim bilerek benim üzerime yalan söylerse ateşteki yerini hazırlasın."[7]

Zeyd ibni Sabit'ten (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Benden bir hadis işitip de onu güzelce ezberleyip başkasına eksik olmaksızın aktaran kimsenin yüzünü Allah ak etsin. Nice anlayışlı kimseler vardı ki hafızalarındaki o bilgileri kendilerinden daha anlayışlı kimselere aktarırlar. Kendileri bilgi taşıyan nice kimseler vardır ki onlar bilgin değillerdir."[8]

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Bir kimsenin her duyduğunu anlatması yalan olarak ona yeter."[9]

Allah Resûlü'nün (sav), Ashabıyla Birlikteliği

Allah'ın (cc) peygamber göndermesinin hikmetlerinden biri de insanlara kulluk sorumluluklarını nasıl eda edeceklerini, hayatı Allah'ın rızasına uygun nasıl yaşayacaklarını göstermektir. Böyle olunca Allah, resûllerini insanlar arasından seçmiştir. Zira yaratılış, yapı ve nitelik olarak insani fıtrata sahip olmayan bir varlığın seçilmesi bu hikmete aykırı olacaktır. Bundan sebeptir ki evlenen, çocuk sahibi olan, alışveriş yapan, komşuluk eden, kızan, üzülen, ağlayan, gülen, konuşan, susan, hastalanan,

7. Buhari, 110; Müslim, 3
8. Ebu Davud, 3660; Tirmizi, 2656
9. Müslim, 5; Ebu Davud, 4992

iyileşen, uyuyan, yiyip içen, ibadet eden, günah işleyip sonra istiğfar dileyen, davet yapan, hicret eden, cihad eden, antlaşma yapan... bir peygamber gönderilmiştir. İnsanların, hayatında kendi hayatlarının karşılığını ve tabi oldukları zaman onları diriltecek hayatı buldukları bir peygamber...

Peki, insanlar hayatlarının her alanını kapsayan kulluk sorumluluklarını ve bu sorumlulukların keyfiyetini nasıl öğrenecekler? Hemcinsleri olan bir peygamberin gelmesi yeterli midir? Hayır... Bilakis, hayatının her alanında şeffaf, insanlarla beraber/iç içe olan bir resûlden öğrenmek mümkün hâle gelebilir. İnsanlar, resûlün hayatında kendi hayatlarının karşılığını bulabilmelidir. Rabbi, nefsi ve çevresiyle muamelesinde resûlün en ince ayrıntıya kadar rehberlik ettiğini görebilmelidir. Bundan dolayı Allah Resûlü de (sav) insanlardan uzak, gizlenen ve gizleyen biri değildi. Hayatının her alanı insanlara örnek olacak şeffaflıktaydı. Peygamber tasavvuru bozuk olan müşrikler bu hikmeti anlamayınca şöyle demişlerdir:

"İnsanlara hidayet geldiğinde, onları iman etmekten alıkoyan tek şey: 'Allah, insan olan bir resûl mü gönderdi?' demeleridir. De ki: 'Şayet yeryüzünde güven ve huzur içinde melekler yürüseydi elbette, onlara gökten melek bir resûl indirirdik.' "[10]

Yani, yeryüzünde melek değil, insan yaşıyor. Melek gibi bir vücuda sahip olmayan, melek gibi yürümeyen, istese de yürüyemeyecek olan insan... Dolayısıyla insana, insan bir elçi gelmelidir ki örnek alması mümkün olsun. O elçi yürümek dâhil her şeyi kendisine gösterebilsin.

İşte, Allah Resûlü'nün (sav), ashabına yakınlığı ve birlikteliği Sünnetinin öğrenilmesini, ezberini ve yaşama aktarımını kolaylaştırmıştır. Biraz daha açalım:

Allah Resûlü'nün, ashabıyla birlikteliğini sağlayan en büyük vesile kuşkusuz beş vakit namazdır. Allah Resûlü (sav) sadece namaz kıldırmakla kalmıyor, ashabına sözlü veya fiilî olarak Sünnetini öğretiyor, sordukları sorulara cevap veriyor, Medine dışından gelen heyetleri veya birçok kişiyi mescidde karşılıyor ve çoğu kez yanında ashabı da varken onlarla konuşuyordu.[11] Şimdi, Allah Resûlü'nün Medine'ye hicretinden vefatına kadar onunla birlikte olan bir sahabi düşünelim. On senedeki beş vakit namazın sayısı 18.250'dir. Bu sayıdan 540 kadarı cuma namazıdır ve Allah Resûlü ashabına hutbe de vermiştir.[12] Bu sahabinin Allah Resûlü'yle kıldığı namaz kesin olarak bu kadar olmasa da buna yakındır, diyebiliriz.[13] Bu sadece bir sahabinin her gün beş defa olmak üzere ve on sene boyunca Allah Resûlü'nü görmesidir. Elbette Allah Resûlü'yle birlikteliği bundan daha az olanlar olduğu gibi daha fazla olanlar da vardır. Allah Resûlü'nün son senesinde iman etmiş olan bir sahabi de olsa günde beş kez onu (sav) görebilme imkanına sahiptir.

Bunun yanında Allah Resûlü (sav) çarşıya gider, komşularına gider, hastaları ziyaret eder, evine misafir kabul eder, Medine sokaklarında yürür, cenaze namazlarına katılır, insanlarla iç içe yaşardı. Allah Resûlü (sav), sonraki zamanlarda Sünnetinin aktarımında öncülük edecek olan eşlerini her gün ziyaret eder ve sırası olan hanımında gecelerdi. Ayrıca Allah Resulü (sav), ashabıyla beraber on dokuz savaşa (gazveye) katılmıştır.[14] Her biri günlerce süren bu savaşlarda ashabıyla birlikte bulunmuştur.

Bunlar, Allah Resûlü'nün ashabıyla iç içe olması, ulaşılabilirliği ve Sünnetini öğrenme imkânını göstermesi açısından birer örnektir.

* * *

Bir sonraki sayımızda buluşmak duasıyla...

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun...

---

10. 17/İsrâ, 94-95
11. İbni Sa'd sadece Heyetler yılında (H 9) Allah Resûlü'ne yetmiş kadar heyetin geldiğini belirtir. Heyetler arasında Kur'ân ve Sünneti öğrenmek ve döndüklerinde kendi kavimlerine de öğretmek amacıyla gelenler olduğu gibi başka amaçlarla gelenler de olmuştur. Tafsilatlı bilgi için bk. (Peygamber'e Gelen Heyet ve Elçiler Bu Elçilerin Görüşmeye Dair Rivayetleri ve Değerlendirmesi, Selda Meydan, (Yüksek Lisans Tezi))
12. Allah Resûlü'nün hutbelerini toplayan müstakil bir eser olarak bk. Resûlullah'ın Hutbeleri, 2 Cilt, Siyer yayınları
13. Bu sayı on senedeki beş vakit namazın sayısıdır ve sahabinin katılımı açısından değerlendirecek olursak kesinlik ifade etmemektedir. Bu örnek Allah Resûlü'nün sahabeyle birlikteliğinin sıklığını ifade etmek içindir. Çünkü sahabenin şer'i özürler, Medine dışında bulunma, Allah Resûlü'nün Medine dışında bulunması veya hasta olması gibi sebeplerle onun (sav) arkasında namaza katılamadığı olmuştur.
14. bk. Buhari, 3949. (Bu konuda farklı görüşler de vardır.)

NASİHAT

TEVBEYLE KAZANILAN FAZİLET

Emre ACAR
emreacar@tevhiddergisi.org

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Kıymetli Kardeşim,

Tevbe dönüştür; şirkten tevhide, batıldan hakka, günahtan sevaba, dalaletten sırat-ı mustakime, eğriden doğruya dönüştür. Tevbe; şeytanın tuzağından Allah'ın rahmetine, nefsin arzusundan Allah'ın rızasına dönüştür.

Âdem'in (as) Rabbine olan dönüşü gibi. Cennette nimet içerisinde Havva Annemiz ile birliktelerdi. İmtihan gereği yasaklanan ağaçtan yememeleri gerekiyordu. Şeytanın hilesiyle Âdem (as) ve eşi günaha bulaştılar, yasaklanan ağaçtan yediler. Akabinde hatalarını anladılar ve Rablerinden, bağışlanma dileyecek kelimeler öğrendiler. Bu kelimelerle Rablerine dönüp, günahlarından af dilediler. Allah da (cc) onlara rahmetini indirdi.

Sen de Âdem'in (as) çocuğusun. Günahın, hatan olacaktır elbet. Lakin sen de babanın yaptığı gibi Rabbinden kelimeler öğrenecek ve tevbe edeceksin. Pişman olacaksın, hatanı telafi etmenin mücadelesini vereceksin. Göreceksin ki bu yakarışın, Rabbine olan dönüşün, günahını silmekle beraber seni Allah katında değerli ve faziletli kılacaktır.

Bazen hayatın zorlukları içerisinde bir çıkış, kurtuluş ararız. Ailevi sorunlar, toplumsal sıkıntılar, savaşlar, ölümler, ekonomik krizler, doğal afetler... üst üste gelir, umutlarını tüketecek dereceye getirir insanı. Artık tüm benliğinle "Huzur, kurtuluş, çıkış!" diye haykırasın gelir. Bir çıkış kapısı ararsın. İşte tevbe, bu sıkıntıları giderecek en büyük çıkış kapısıdır.

Yunus Nebi'yi (as) hatırlamanı isterim. Allah'ın emri olan daveti terk ettiğinden dolayı balık onu yuttu ve kendisi karanlıklar içerisinde kaldı. Lakin pes etmeden çıkış aradı, kapıların açılması için çabaladı. Fakat Yunus (as) bu çıkışı Rabbine dönmekte aradı. Biliyordu ki başına gelenler günahı sebebiyleydi, oradan kurtuluşun yolu da bu günahından tevbe etmesiydi. En güzel isimleriyle Allah'tan bağışlanma istedi. Allah da (cc), Yunus'u bağışladı ve balığın karnından kurtardı.

Abdullah ibni Abbas'tan (ra) rivayet edildiğine göre Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kim, istiğfara ısrarla devam ederse, Allah onu bütün kaygılardan kurtarır, bütün darlıklardan bir çıkış yolu verir, ona hiç beklemediği bir yerden rızık verir."[1]

Günahlarımız, yeryüzünde fesada sebebiyet veriyor. İnsanlarda ruhsal bozukluğa, toplum arasında zulümle-

Günahlarımız, yeryüzünde fesada sebebiyet veriyor. İnsanlarda ruhsal bozukluğa, toplum arasında zulümlerin artmasına; kâinat düzeninde yağmurun azalmasına, nebatın çıkmamasına neden oluyor. Bu nedenle dünyada bizi biz yapan, insani birçok değer fesada uğruyor. Tekrardan dünya düzenini sağlamak, fesadı ıslah etmek, sorunları izale etmek için Rabbimize dönmeli, bağışlanma dilemeliyiz. Tevbe Allah'ın rahmetini üzerimize indirir, bizleri bu sıkıntılardan kurtarır.

1. Ebu Davud, 1518; İbni Mace, 3819

rin artmasına; kâinat düzeninde yağmurun azalmasına, nebatın çıkmamasına neden oluyor. Bu nedenle dünyada bizi biz yapan, insani birçok değer fesada uğruyor. Tekrardan dünya düzenini sağlamak, fesadı ıslah etmek, sorunları izale etmek için Rabbimize dönmeli, bağışlanma dilemeliyiz. Tevbe, Allah'ın rahmetini üzerimize indirir, bizleri bu sıkıntılardan kurtarır.

Nuh'u (as) hatırla. Kavmi yeryüzünü fesada uğrattığında bu hatırlatmayı yapıyor:

"Dedim ki: 'Rabbinizden bağışlanma dileyin. Çünkü o (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğaffâr'dır.' (İstiğfarınıza karşılık) üzerinize gökten bolca yağmur yağdırır. Size mallar ve çocuklarla yardımda bulunur, sizin için bahçeler ve nehirler var eder."[2]

"Rabbinizden bağışlanma dileyin sonra da O'na tevbe edin. (Buna karşılık) sizi belirlenmiş bir süreye kadar güzellikle faydalandırır ve her fazilet sahibine lütuf ve ihsanından verir. Şayet yüz çevirirseniz, şüphesiz ki sizin için büyük günün azabından korkmaktayım."[3]

Kıymetli Kardeşim,

Hayata dair birçok isteğimiz oluyor. Ev, araba, iş, eş, evlat, arkadaş, sağlıklı ve huzur dolu bir yaşam, bilgi/ilim, başarı… gibi çeşitli arzularımız oluyor. Günahlarımız bu isteklerimize ulaşmanın önünde engeldir. Çünkü Rabbimiz, günahkâr kullarına nimetini vermez. Ancak tevbe eden, istiğfarla günahlarını paklayan insanların istediklerine icabet eder.

Bununla alakalı İmam Ahmed ibni Hanbel'in (rh) yaşadığı bir kıssayı aktarmak isterim:

Ahmed ibni Hanbel hadis âlimiydi. Hadis derlemek için çıktığı uzun bir yolculukta şiddetli yağmura yakalandı. Yağmurdan sığınmak için bir mescide girdi. İmam orada istirahate çekildi. Gece de orada kalma düşüncesi vardı, ancak mescid görevlisi müsaade etmedi. İmam Ahmed oradan ayrıldı, dışarıda yağmurda kaldı. Biraz yürüdüğü esnada onun hâlini gören bir fırıncı İmamı içeri aldı. İmam oturdu, fırıncıyı izlemeye başladı.

Fırıncı fırına her ekmek attığında, "Estağfirullah… Estağfirullah… Estağfirullah…" diyordu.

Bu zikir İmam Ahmed'in dikkatini çekti ve "İstiğfarının karşılığını aldın mı?" diye sordu.

Fırıncı, "İstiğfarım nedeniyle Rabbim bana her istediğimi verdi. Ancak bir tane duama icabet edilmedi." dedi.

İmam Ahmed, "Nedir o icabet edilmeyen duan?" diye sordu.

Fırıncı, "Ben İmam Ahmed adında çok büyük bir âlim duydum. Görmeyi istedim, ama nasip olmadı." dedi.

İmam Ahmed bu duruma çok şaşırdı ve "Allah, o görmeyi istediğin imamı ayağına getirdi. Ben İmam Ahmed ibni Hanbel…" dedi.

2. 71/Nûh, 10-12
3. 11/Hûd, 3

Tevbe sadece dünyada rahmeti, bereketi üzerimize indirmiyor. Rabbimiz (cc) tevbe eden kullarına ahirette de sayısız ikramlarda bulunacaktır. Görmediğimiz, hayal dahi edemediğimiz cennet nimetlerini mükâfat olarak verecektir:

"Ey iman edenler! Allah'a nasuh bir tevbeyle (günaha dönmeme azmiyle) tevbe edin. Umulur ki Rabbiniz, kusurlarınızı örter ve sizi altından ırmaklar akan cennetlere sokar. O gün Allah, Nebi'yi ve beraberindeki müminleri rezil etmeyecektir. Onların nuru önlerinde koşup (parıldar). Sağlarından (amel defterlerini almışlardır). Derler ki: 'Rabbimiz! Nurumuzu tamamla, günahlarımızı bağışla. Çünkü sen, her şeye kadîr olansın.' "[4]

"Tevbe eden, iman eden ve salih amel işleyenler müstesna. Bunlar, cennete girecek ve hiçbir zulme uğramayacaklardır. (O) Adn Cennetleri ki; Er-Rahmân kullarına gaybtan vadetmiştir. Şüphesiz ki Allah'ın vaadi yerine gelir. Orada boş söz işitmezler. (İşitecekleri) yalnızca 'selam'dır. Ve onlara, orada sabah ve akşam rızıkları vardır. İşte bu, kullarımızdan takvalı olanları vâris kılacağımız cennettir."[5]

"De ki: 'Size bundan daha hayırlısını haber vereyim mi?' Takva sahipleri için Rablerinin katında, altından ırmaklar akan ve içinde ebedî kalacakları cennetler vardır. Tertemiz eşler ve Allah'ın rızası da vardır. Allah, kullarını görendir. (Cenneti hak eden takva sahipleri) derler ki: 'Rabbimiz! Şüphesiz ki bizler, iman ettik. Günahlarımızı bağışla ve bizi ateşin azabından koru. (Cenneti hak eden takva sahipleri) sabredenler, sadık olanlar, gönülden (Allah'a) itaat edenler, infak edenler ve seher vakitlerinde istiğfarda bulunanlardır.' "[6]

"Hep beraber topluca Allah'a tevbe edin ki, kurtuluşa eresiniz ey müminler!"[7]

Sonuç olarak, tevbe etmeyen veya tevbeyi erteleyen kişiler bu mükâfatlardan mahrum kaldığı gibi aynı zamanda zalimlerden de olur. Kendi nefsine, dünyasına ve ahiretine zulmetmiş olur. İki dünyasını da geçici heves için kaybeder. Bu insanlardan olmaktan Rabbimize sığınırız.

"Ey iman edenler! Bir erkek topluluğu, başka bir erkek topluluğuyla alay etmesin. Belki (alay ettikleri) kendilerinden daha hayırlıdır. Kadınlar da kadınlarla alay etmesinler. Belki (alay ettikleri) kendilerinden daha hayırlıdır. Kendi nefislerinizi ayıplamayın, birbirinize lakap takmayın. İmandan sonra fasıklık, ne kötü bir isimdir. Kim de tevbe etmezse bunlar zalimlerin ta kendileridir."[8]

Rabbim bizleri tevbe eden, bağışlanmaya muvaffak olan kullarından eylesin. Allahumme âmin.

Davamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

Bir sonraki yazımızda görüşmek ümidiyle…

4. 66/Tahrîm, 8
5. 19/Meryem, 60-63
6. 3/Âl-i İmran, 15-17
7. 24/Nûr, 31
8. 49/Hucurât, 11

Yoksunluk, gerginlik ve belirsizlik öfke doğurur ve her öfke mutlaka bir hedefe yönelir. Ekonomik kriz, siyasi gerginlik ve belirsizlik Türkiye'yi patlamaya hazır bir öfke balonu hâline getirmiştir. Soru şu olmalı: Toplumsal öfke kimlere yönelecek?

Unutmamamız gerekir ki Türkiye derin devleti, toplumsal öfkeyi yönlendirme konusunda sabıkalıdır. Kemalist sistem her tıkandığında, toplumsal öfkeyi "itinayla" bir hedefe yöneltmiş, sisteme yönelmesi muhtemel öfkeye bir hedef belirlemiştir.

Kuruluş yıllarında İslami kesime, daha sonra Kürt ve Alevilere; orta dönem krizinde Rumlara, seksenlerde sola, 28 Şubat'ta tekrar İslami kesime yönelmiş ve linç kültürüyle toplumsal öfkeyi deşarj etmiştir.

Mevcut toplumsal öfkenin iki muhtemel hedefi vardır: İlki, aylar önce Nebbaş (kefen hırsızı) Ahmed'in başlattığı tevhidî camiayı hedef alan girişimdir. İkincisi, Türkiye'ye iltica eden mazlumlardır.

İlk hedef, Yüce Allah'ın yardımı ve ihsanıyla -şimdilik- bertaraf edilmiş görünüyor. Derin abilerin Nebbaş Ahmed'in kulağına üflediği söylemler, Ahmed'in nebbaşlığının ve nasıl yüzü kızarmadan yalan söyleyebildiğinin ifşasına vesile oldu.

Maalesef toplumsal öfke ikinci hedefe yönel(til)di. Bu, mevcut iktidarı da aşan, devlet refleksinin tetiklediği bir durum. Hem Türkiye toplumunun hem de iktidarın imtihanı. Bakalım, eve davet ettiğimiz misafire nasıl davranacağız.

Bir noktayı hatırla(t)makta fayda var: Şayet bu bir operasyonsa ve gayesi toplumsal öfkeyi yönetmekse mülteci meselesinin gündemde kalması şart. Meselenin olumlu veya olumsuz gündem olması fark etmez; gaye, öfkeyi canlı tutmaktır.

Bu açıdan bakınca şunu söyleyebiliriz: Bazen mazlumları savunanlar da -farkında olmadan- onlara zarar verebilir. Bu zulme itirazın yolu, meseleyi gündemde tutmak değil, gerçekçi çözümler üzerinde kafa yormaktır.

Son bir şey: Bu meseleyi kaşıyan parti lideri, T.C.'ye istihbaratçı yetiştirecek kadar işin mutfağından biridir. Mesele, basit ve sefil milliyetçilikten çok daha ötesidir.

Halis BAYANCUK HOCA

Halis Bayancuk Hoca'mızın resmî twitter hesabını takip etmek ve gündemle ilgili tweetlerine daha hızlı erişmek için karekodu okutabilirsiniz.

Tweetleri dinlemek için karekodu okutabilirsiniz

KIRK HADİS ŞERHİ

Ömer AKDUMAN
omerakduman@tevhiddergisi.org

EMİRLER VE NEHİYLER KARŞISINDA MÜMİN

Bir emre itiraz veya bir nehye iştiyak nedeniyle sorulan sorular, itiraz mahiyetindeki sorular olup helak edici davranışlar arasında kabul edilir. Bu aynı zamanda Nebi'ye muhalefet olarak kabul edilir. Bu iki davranış kadim medeniyetlerin helak edilmesinin, tarihten ve arzdan silinmesinin esas nedenidir.

Allah'a hamd, Resûl'üne de salât ve selam olsun.

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Size neyi yasakladıysam ondan sakınınız, size emrettiğim şeyi de gücünüz yettiğince yapınız. Sizden öncekileri ancak çok soru sormaları ve peygamberleri hakkında ihtilaf etmeleri helak etti."[1]

İmam Nevevi'nin (rh) buraya aldığı dokuzuncu hadis, İmam Müslim'e (rh) yaptığı şerhte belirttiği üzere dinin asıllarını içine alan, temel kaidelere ilişkin olup altında şer'i pek çok ahkâmı toplayan bir hadistir. Hadisi inceleyelim, çıkarılacak ahkâmı ve kaideleri öğrenelim.

Hadisin Kısa İzahı

Hadisi İmam Müslim'de geçen rivayetiyle aldığımızda öncesinde bir olay yaşandığını ve bunun üzerine hadisin söylenildiğini öğreniyoruz. Ebu Hureyre'den dinleyelim:

" 'Ey insanlar! Allah size haccı farz kılmıştır. Bundan dolayı haccedin!'

Bunun üzerine bir adam ayağa kalkarak, 'Her sene mi, Ey Allah'ın Resûlü?' diye sordu.

Allah Resûlü (sav) sustu. O kişi sözünü üç defa tekrarladı.

Nihayet Resûlullah (sav) 'Evet desem her sene vacip olur. Siz de buna güç yetiremezsiniz. Sizi bıraktığım sürece beni kendi hâlime bırakınız. Çünkü sizden öncekiler, peygamberlerine soru sordukları ve onlara çokça ihtilaf ettikleri için helak oldular. Size bir şeyi yasak ettiğimde ondan kaçınınız. Bir şeyi emrettiğimde onu gücünüz yettiği kadar yapınız.' diye karşılık verdi."[2]

Bu siyak içerisinde hadisi incelediğimizde Allah Resûlü'nün, ashabından bir şahsın tavrına binaen ümmete bazı önemli hakikatleri aktardığını görüyoruz. Bir mümin, hakka teslimiyet göstermeli, emirleri gücü nispetinde ifa ederken, nehiylerden de kesin surette kaçınmalıdır. Bir emre itiraz veya bir nehye iştiyak nedeniyle sorulan sorular, itiraz mahiyetindeki sorular olup helak edici davranışlar arasında kabul edilir. Bu aynı zamanda, Nebi'ye muhalefet

1. Müslim, 1337
2. Buhari, 7288; Müslim, 1337

olarak kabul edilir. Bu iki davranış, kadim medeniyetlerin helak edilmesinin, tarihten ve arzdan silinmesinin esas nedenidir.

Birinci Mesele: Resûl'ün Emrettikleri, Allah'ın Emrettikleridir

Allah Resûlü (sav) hadiste açık bir şekilde kendisinden gelen emirlere uyma konusunda ashabını uyarmaktadır: "Size neyi emrettiysem gücünüz nispetinde yerine getirin." Allah Resûlü'nün emirleri bütün ümmet için bağlayıcıdır. İtaat edilmesi ve yerine getirilmesi gerekir.

Vahyin usulünü idrak etmiş olan mümin, gelen emre mutlak itaat eder. Hikmetini anlaması veya anlamaması bir şeyi değiştirmeyeceği gibi, itaatini de etkilemez. Zira Allah'ın veya Resûl'ün emirlerinden veya kurallarından kimisinin hikmeti insanlığa açıklanmış, kimisinin hikmeti kapalı bırakılmıştır:

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Herhangi birinizin içeceğine sinek düşecek olursa o sineği içeceğe daldırsın ve geri çıkarsın. Zira onun kanatlarından birinde hastalık diğerinde ise bunun şifası vardır."[3]

Bu hadiste Resûlullah (sav) bir emirde bulunmuştur. Hadisin son kısmında sineğin kanadından birinde zehir, ötekisinde panzehir olduğuna dair açıklamış olduğu hikmet bizim için önemli bir izahtır. Konunun daha iyi idrak edilmesine yardımcı olur. Lakin biz bu hikmeti bilmiyor olsaydık da sonuç değişmeyecekti, her hâlükârda itaat edecektik/etmeliyiz.

Allah Resûlü'nün ashabı gelen emirler konusunda olabildiğince hassas ve itaatkâr insanlardı. Sorgulamadan itaat eder, direkt uygulamaya gayret ederlerdi. Buna dair bir örneğe bakalım:

Cabir'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü bir gün mesciddeydi.

İnsanlara, 'Oturun!' diye emretti.

Mescidin dışında mescide doğru gelmekte olan Abdullah ibni Mesud, olduğu yere oturdu.

Allah Resûlü (sav) onun bu tutumunu görünce, 'Gel, ey Abdullah ibni Mesud!' diyerek onu içeri çağırdı."[4]

İbni Mesud'un tavrı dikkat çekicidir. Nebi mescidde bulunanlara emretti, bana değil demedi. Emri duyduğu ânda oturdu. Allah Resûlü de (sav) onun itaate ilişkin bu tavrını eleştirmedi, düzeltmedi. Sadece onu içeri davet etti. Bu, ashabın, Nebi'ye (sav) itaate dair hassasiyetidir. Yalnızca İbni Mesud değil, sahabe içerisinde buna dair sayısız örnekle karşılaşmak mümkündür.

3. Buhari, 3320
4. Ebu Davud, 1091

Bir başka husus: Nebi'nin emirleri şeriat ahkâmına dahildir. Din sadece Kur'ân veya sadece Allah'ın emrettikleri değildir. Allah (cc), Nebi'sine de (sav) dinde şeriat kılma, kurallar belirleme, emretme ve yasaklama yetkisi vermiştir. Ki bu yetki de zaten Allah'ın Nebi'ye öğrettiği vahiyden kaynaklıdır. Çünkü, "O hevadan konuşmaz. (Onun konuştukları,) kendisine vahyedilen vahiyden başkası değildir."[5] Kim Nebi'nin, dinde şeriat koyma, helal ve haram belirleme yetkisi olmadığını iddia ederse bilsin ki açık nasları inkâr etmiştir:

"(O Resûl) Onlara iyiliği emreder, **kötülükten sakındırır; temiz şeyleri helal, pis şeyleri haram kılar;** sırtlarındaki ağır yükü ve zincirlerini kaldırır."[6]

"Resûl size neyi vermişse onu alın, neyi de yasaklamışsa onu bırakın. Allah'tan korkup sakının. Hiç şüphesiz ki Allah, cezası çetin olandır."[7]

Mikdam ibni Ma'dikerib'den (ra) şöyler rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav) Hayber Günü bazı şeyleri yasakladı, haram olduğunu belirtti.

Sonra dedi ki: 'Sizden, kendisine benim hadisim aktarılıp da beni yalanlayan kişilerin çıkması yakındır. Bir hadis aktarıldığında onlar, 'Bizimle sizin aranızda Allah'ın Kitab'ı vardır. Onda helal olduğu belirtilen bir şey bulursak onu helal kabul ederiz. Haram olduğu belirtilen bir şey bulursak onu haram kabul ederiz.' derler. **Dikkat edin! Allah Resûlü'nün yasakladıkları/haram kıldıkları, Allah'ın haram kıldıkları gibidir.**' "[8]

İkinci Mesele: Gücünüz Yettiğince

Resûlullah'ın (sav) emirlerine itaat konusunda şeriat bize kolaylık tanımış, emirlere gücümüz nispetinde itaat etmemizi söylemiştir. Dolayısıyla gücümüzü aşan hususlarda bu sorumluluk bizden düşer. Örneğin, namaz için abdest almamızı emretmiştir Nebi (sav). Şayet su bulamaz ve çevremize baktığımız hâlde suya ulaşamazsak teyemmüm kolaylığı sağlanmıştır. Namazını ayakta kılmaya güç yetiremeyen birisine Nebi oturarak kılabileceğini, güç yetirmezse uzanarak yanı üzerine kılabileceğini söylemiştir. Hasta veya seferde olan kimseye Ramazan orucu farz kılınmış olmasına rağmen kolaylık sağlanmış, dilerse sonradan kaza etmek şartıyla erteleme fırsatı ve imkânı sağlanmıştır. İyileşmesi umulmayan hastalıklar için oruç yerine bir fakiri doyurmak ruhsatı verilmiştir. Aynı ruhsat emziren veya hamile olan kadınlara da tanınmıştır. Bunlar şeriatın, gücümüzün yetmediği veya yetmeme ihtimali olduğu yerlerde bize sağladığı kolaylıklardır. Nitekim Allah (cc), seferde olan veya hasta olan insanın orucunu erteleyebileceğini zikrettikten sonra, "...

5. 53/Necm, 3-4
6. 7/A'râf, 157
7. 59/Haşr, 7
8. Ebu Davud, 4604; Tirmizi, 2664; Ahmed, 17194

Allah Resûlü bir şeyi yasakladığı zaman mümin, kendisini yasaklanan şeyin yanına değil karşısına, yakınına değil uzağına konumlandırır. Durması gerektiği yeri bilir. Yasaklar konusunda İslam'ın hassasiyetini hassasiyet bilir ve uzak durur.

Allah sizin için kolaylık diler, zorluk dilemez..."[9] buyurarak kullarına kolaylaştırdığını ifade eder.

Yalnız burada dikkat edilmesi ve üzerinde durulması gereken bir husus vardır. Bu hususun çok önemli olduğunu düşünüyoruz: Gücümüzün yetiyor veya yetmiyor oluşu tamamen bize bırakılmış, inisiyatifimize terk edilmiş bir durum değildir. Nice zorlu seferlerde yahut görevlerde geri çekilen insanları Allah ve Nebi'si kınamış, güç yetiremiyoruz ifadelerini yalan olarak kabul etmiştir. Buyurun, ilgili nasları okuyalım:

"(Onları davet ettiğin görev) elde edilmesi kolay bir ganimet ya da kısa/yorucu olmayan bir yolculuk olsaydı, sana uyarlardı. Fakat o meşakkatli yol onlara zor göründü. 'Şayet **güç yetirebilseydik** sizinle beraber (bu sefere) çıkardık.' diye Allah adına yemin edecekler. (Yalan söyleyerek) kendilerini helak ediyorlar. Allah, **onların yalancı olduğunu** elbette bilmektedir."[10]

"Onlardan kimisi: '(Savaşa çıkmama) konusunda bana izin ver, beni (Rum kadınlarının) fitnesine düşürme.' der. Dikkat edin! (Onlar Allah'ın ve Resûl'ünün emrine uymamak için bahaneler üreterek) fitneye düştüler bile. Şüphesiz ki cehennem, kâfirleri çepeçevre kuşatmıştır."[11]

Her iki ayet de Tebuk Gazvesi'nden geri kalanları anlatır. Güç yetiremiyoruz, fitneye düşeriz iddiaları kabul edilmemiştir.

Seleme ibni Ekva'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü'nün (sav) yanında bir adam sol eliyle yemek yiyordu.

Ona 'Sağ elle yemek ye!' dedi.

Adam, 'Gücüm yetmiyor.' diye cevap verdi.

Allah Resûlü (sav), 'Gücün yetmesin!' dedi.

Adam bir daha elini ağzına götüremedi."[12]

9. 2/Bakara, 185
10. 9/Tevbe, 42
11. 9/Tevbe, 49
12. Müslim, 2021

"Şayet biz: 'Kendinizi öldürün ya da yurtlarınızdan çıkın.' diye onlara farz kılmış olsak, onlardan azı hariç (bu emri) yerine getirmezlerdi. Onlar, kendilerine verilen bu öğüdü yerine getirselerdi kendileri için daha hayırlı olur, (ayaklarını) daha kuvvetli bir şekilde sabit kılardık."[13]

Üçüncü Mesele: Yasaklar ve İçtinab

Nehiyleri konusunda Nebi'nin (sav) direktifi içtinab edilmesidir. İçtinab; cenb kelimesinden gelir. Cenb, taraf demektir. İçtinab ise kişinin bir tarafta, ilgili soyut veya somut şeyin karşı tarafta olmasıdır. Allah Resûlü bir şeyi yasakladığı zaman mümin, kendisini yasaklanan şeyin yanına değil karşısına, yakınına değil uzağına konumlandırır. Durması gerektiği yeri bilir. Yasaklar konusunda İslam'ın hassasiyetini hassasiyet bilir ve uzak durur.

Emirler konusunda söylediğimiz durum, nehiyler/yasaklar için de istisnasız olarak geçerlidir. Nebi'nin (sav) açıkça haram kıldıkları veya yasakladıkları bizim için şer'i ahkâma tereddütsüz dâhildir. Mümin, uymakla yükümlüdür ve bundan da hesaba çekilecektir.

Nehiylerde içtinab konusunda güç yetirme kaydı yoktur. Zira kaçınmak veya terk etmek, emredileni yapmak kadar külfet olmayabilir. Bu nedenle nehiylerden kaçınmak "güç yetirme" kaydıyla kayıtlı değildir. Diğer taraftan nehiyleri irtikâp eden, yasaklara düşen insanın zararı, emirleri terk eden ve yerine getirmeyen insandan daha fazladır. Allah'ın veya Resûl'ün yasakladığı bir günaha bulaşan insanın kalbine gelecek zarar, emri yerine getirmeyen insanın kalbine gelecek olan zarardan daha büyüktür.

Hasen el Basri der ki: "Kendisini ibadete kapatan abidler Allah'ın onlara yasakladıklarını terk etmekten daha faziletli bir amel yapmamışlardır."[14]

Hadisimizin izahına bir sonraki ay kaldığımız yerden devam edeceğiz inşallah. Selam ve dua ile...

13. 4/Nisâ, 66
14. Camiu'l Ulumi ve'l Hikem, s. 106

Salim KANDEMİR
salimkandemir@tevhiddergisi.org

OKLARIN KUR'ÂN OKUMAKTAN ALIKOYAMADIĞI SAHABİ: ABBAD İBNİ BİŞR

Ebu'r Rebi Abbad ibni Bişr ibni Vakş ibni Zuğbe ibni Zeura ibni Abduleşhel El-Bedrî El-Ensari

Evvelki yazımızda değerli sahabi Abbad ibni Bişr'den (ra) ve Kur'ân'ı Kerim'e bağlılığından bahsetmiştik. Okların kendisini alıkoyamadığı o okuyuşunu anlatmıştık. Bu yazımızda ise Kur'ân-ı Kerim'in onun hayatında nasıl salih amele dönüştüğünü anlatmaya çalışacağız.

Resûlullah'ın (sav) Fedaisi

Kur'ân-ı Kerim, Abbad ibni Bişr'in (ra) aynası olmuştur. Allah'ın (cc) ayetleri yalnız dilinde kalmamış, amellerine de yansımıştır. Yeri gelmiş nöbet tutmuş, yeri gelmiş zekât toplamış, yeri gelmiş Kur'ân öğretmiş, yeri gelmiş cihad etmiş... elinden geldiğince İslam'ın her alanında hizmet etmeye çalışmıştır. Allah Resûlü (sav) onu birçok işinde kullanmıştır.[1]

Nebi'yle (sav) birlikte tüm savaşlara katıldığını belirtmiştik. Bununla birlikte genel çerçeveden yaptıklarına baktığımızda bir özelliğiyle daha ön plana çıktığını görüyoruz. O da Resûlullah'ın (sav) fedaisi olmasıdır. Abbad (ra) çoğu zaman savaşlarda Allah Resûlü'nü (sav) koruma birliğinin başında yer almış ve en zorlu zamanlarda tüm tehlikelere karşı kendisini korumuştur.

Örneğin, müminlerin imtihan edildiği, şiddetli bir sarsıntıyla sarsıldığı, gözlerin kaydığı, yüreklerin ağza geldiği o Ahzâb Günü'nde Allah Resûlü'nü (sav) koruyanların başında geliyordu:

"...ve bu haber (Yahudilerin ihaneti) Nebi'ye (sav) ulaşınca dedi ki: 'Hasbunallahu ve ni'me'l vekil/Allah bize yeter! O ne güzel vekildir.' Sonra nifak ortaya çıktı. İnsanlar ümitsizliğe düştü. Musibet büyüdü ve korku arttı. Kadın ve çocukların başlarına bir şey gelmesinden korkuldu. Onlar Allah Teala'nın vasfettiği şu hâldelerdi: 'Hani size, hem üst tarafınızdan hem de alt tarafınızdan gelmişlerdi. Hani gözler kaymış, yürekler ağza gelmişti. Allah hakkında çeşitli zanlarda bulunuyordunuz.'[2] Resûlullah (sav) ve Müslimler düşmana karşı geri adım atmadan duruyordu. Bazıları da hendeklerini gözetliyor ve koruyorlardı.

Abbad ibni Bişr Allah Resûlü'nün vefatına kadar kendisinin yanında büyük bir kamet sergiledi. Allah Resûlü vefat edince halifesi Ebu Bekir Es-Sıddık'ın yanında aynı şekilde durmaya devam etti. Hidayet ve şecaatle geçen kırk beş yıllık ömrünü Allah Resûlü'nün vefatından kısa bir zaman sonra vuku bulan Yemame Savaşı'nda noktaladı. O takdire şayan hayatını şehadetle taçlandırdı. O çok istediği arzusuna kavuştu. Ve böylelikle dünyadaki rıhlesini zirvede tamamlamış oldu.

1. bk. Et-Tabakatu'l Kubra, İbni Sa'd, Daru Sadır, 3/440; Et-Tarihu'l Kebir, Buhari, Dâiretü'l-Maârifi'l-Osmâniyye, 5/266
2. 33/Ahzâb, 10

Resûlullah (sav) Seleme ibni Eslem'i iki yüz adamla, Zeyd ibni Harise'yi de üç yüz adamla Medine'yi korumak için göndermişti. Açıktan tekbirler getiriyorlardı. Resûlullah (sav) kadın ve çocuklar için Beni Kurayza'nın ihanetinden korkuyordu. **Abbad ibni Bişr, Ensâr'dan başkalarıyla birlikte Resûlullah'ın (sav) çadırını koruyan askerlerin başındaydı. Onu her gece koruyorlardı…"** [3]

Örneğin, Rumlarla yapılan o zorlu seferde, Tebuk Günü'nde zorluk ordusunda yer alıp Allah Resûlü'nü (sav) korumuştur:

"**Resûlullah (sav) Tebuk'te kendisini koruma görevini Abbad ibni Bişr'e vermişti.** Arkadaşlarıyla beraber askerleri kontrol ediyordu…" [4]

"…Yine Resûlullah (sav), Tebuk'e geldiği günden itibaren, oradan döndüğü güne kadar geçen yirmi günlük sürede **onu kendi koruması olarak görevlendirmişti…"** [5]

Abbad (ra) Allah Resûlü'nü (sav) savaşlarda korumakla kalmamış, başka zamanlarda da diğer kötülüklerden korumuştur. Bu yüzden Nebi'nin (sav), savunulması gereken bir durum olduğunda akıllara ilk Abbad (ra) gelmiştir.

Misal, her fırsatta Allah Resûlü'ne (sav) ve sahabilerine karşı içeriden düşmanlık yapan münafıkların lideri olan Ubey ibni Selul, Allah Resûlü'ne (sav) çirkin hakaretlerde bulunmuştur. Bu durum Zeyd ibni Erkam (ra) tarafından kendisine haber verildiği esnada orada olan Ömer (ra) bunu duyunca, "Ey Allah'ın Resûlü! Abbad ibni Bişr'e emret, Ubey'i öldürsün…"[6] demiştir. Ömer'in (ra) böyle söylemesinin nedeni hiç şüphesiz Abbad'ın (ra) bu alanda ön plana çıkması, **Resûlullah'ın (sav) fedaisi olmasıdır.**

Bir diğer misal; Resûl-i Ekrem'e ve müminlere ihanet eden, müşrikleri Müslimlere karşı kışkırtan, şiirleriyle ve etkili konuşmalarıyla onlara eziyet eden ve daha birçok kötülük yapan Yahudi lideri Ka'b ibni Eşref'in öldürülmesi emredildiğinde Muhammed ibni Mesleme'nin (ra) hemen ayağa kalkıp bu görevi üstlenmesidir. Daha sonra Allah Resûlü (sav), Muhammed ibni Mesleme'ye, yanına ilk Abbad ibni Bişr'i almasını söylemiştir. Ve Abbad bu görevi arkadaşlarıyla birlikte hakkıyla yerine getirmiş,[7] hatta bu olayı anlatan bir de şiir söylemiştir:

صَرَخْتُ بِهِ فَلَمْ يَعْرِضْ لِصَوْتِي … وَوَافَى طَالِعًا مِنْ فَوْقِ جَدْرِ

فَعُدْتُ لَهُ فَقَالَ: مَنِ الْمُنَادِي؟ … فَقُلْتُ: أَخُوكَ عَبَّادُ بْنُ بِشْرٍ

وَهَذِي دَرْعُنَا رَهْنًا فَخُذْهَا … لَشَهْرَيْنِ وَفَى أَوْ نِصْفِ شَهْرِ

3. Et-Tabakatu'l Kubra, İbni Sa'd, Daru Sadır, 2/67
4. Et-Tabakatu'l Kubra, İbni Sa'd, Daru Sadır, 2/166
5. Et-Tabakatu'l Kubra, İbni Sa'd, Daru Sadır, 3/441
6. Es-Sîretü'n-Nebeviyye, İbn Hişâm, Mektebetu ve Matbuatu Mustafa, 2/291; El-Bidâye Ve'n-Nihâye, İbni Kesir, Daru İhyau't Turas, 4/180
7. bk. Hâkim, 5896; Et-Tabakatu'l Kubra, İbni Sad, Daru Sadır, 3/440; El-İstiab fi Ma'rifeti'l Ashab, İbni Abdulber, Daru'l Cil, 2/801; Usdu'l-Ğabe fi Ma'rifeti's Sahabe, İbnu'l-Esir, Daru'l Fikri, 3/47; El-İsabe fi Temyizi's Sahabe, İbni Hacer El-Askalani, Darul Kutubi'l İlmiyye, 3/496

"Bağırdım ona, sesime dönüp bakmadı

Ama bir duvarın üstünden çıkıp göründü

Tekrar seslendim ona, bu seslenen kim dedi

Kardeşin Abbad ibni Bişr, dedim

İşte zırhlarımız (sende) rehin kalsın al onları

Tam iki aya yahut yarım aya kadar…" [8]

İşte Abbad (ra) her türlü tehlikeyi göze alarak ömrünü Allah Resûlü'nü (sav) korumaya ve ona hizmet etmeye adamıştır. Daima kendisinin yanında saf tutmuş, desteğini hiçbir zaman esirgememiştir. Hiçbir zaman görev ayrımı yapmamış, verilen her işi hakkıyla yerine getirmiştir. Zorlukta veya kolaylıkta istikamet üzere elinden geleni ortaya koymuştur.

Müslimler de Abbad (ra) gibi Allah Resûlü'nün (sav) tabileridir. Dolayısıyla Abbad gibi onu her türlü kötülükten korumak zorundadır. Bugün Allah Resûlü (sav) vefat ettiği için aramızda olmayabilir. Ancak onun davası vefat etmemiştir. Onu korumak, onun davasını korumaktır. Bu yüzden Allah Resûlü'nün (sav) bugünkü tabileri, dini muhafaza etmek için ellerinden geleni yapmak zorundalardır.

Allah Resûlü'ne (sav) Olan Sevgisi

Abbad'ın (ra) bu güzel davranışlarının birçok sebebi olabilir. Fakat şunu biliyoruz ki Abbad da (ra) diğer sahabiler gibi Allah Resûlü'nü (sav) gerçekten çok sevmiştir. Ona bir zararın gelmesinden, bir kötülüğün dokunmasından, bir eziyete uğramasından çok çekinmiştir. Böylesine korumasının sebebi de budur. Bir şeye kızıp öfkelenmesine dahi dayanamamıştır. Hatta öyle ki bir zaman Allah Resûlü'ne (sav) Yahudilerin bazı sözlerinden haber verip sorular sormuş, Allah Resûlü'nün (sav) yüzünün değiştiğini görünce kendisine kızdığını düşünmüş ve gidip hemen gönlünü almaya çalışmıştır. Allah Resûlü de (sav) kendisine öfkelenmediğini ifade etmek için ona hediye yollamıştır:

Enes'ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Yahudiler, aralarından bir kadın hayız olunca onunla birlikte yemek yemez, evlerde onlarla birlikte bulunmazlardı. Nebi'nin (sav) ashabı bu durumu Nebi'ye (sav) sordu ve bunun üzerine Allah-u Teâlâ,

'Sana (kadınların) hayız hâlini soruyorlar. De ki: 'O (hayız) bir ezadır. Hayız döneminde kadınlarla (cima etmekten) uzak durun…' '[9] ayetini sonuna kadar indirdi.

Bunun üzerine Resûlullah (sav), 'Cima dışında her şeyi yapabilirsiniz.' buyurdu.

8. Hâkim, 5897; El-İstiab fi Ma'rifeti'l Ashab, İbni Abdulber, Daru'l Cil, 2/803; Ma'rifetu's Sahabe, Ebu Nuaym, Daru'l Vatani Lin'Neşri, 4/1812
9. 2/Bakara, 222

Onun böyle dediği Yahudilere ulaşınca, 'Bu adam bize muhalefet etmediği hiçbir işimizi bırakmak istemiyor.' dediler.

Bunun üzerine Useyd ibni Hudayr ve Abbad ibni Bişr gelip, 'Ey Allah'ın Resûlü! Yahudiler böyle böyle diyorlar. Biz o kadınlarla cima etmeyelim mi?' dediler.

Resûlullah'ın (sav) yüzü değişti. Hatta biz onlara kızdığını zannettik. Onlar çıkıp gittiklerinde Nebi'ye (sav) hediye olarak bir miktar süt (getiren birileri) ile karşılaştılar. Allah Resûlü (sav) o sütten içip kalanını onlara gönderdi. Onlar da o sütten içtiler ve kendilerine kızmadığını anladılar."[10]

Allah Resûlü'nün (sav) hassasiyetine bakar mısınız? Onun yerinde başkası olsa büyük ihtimal umursamazdı. Ancak Canım Peygamberim arkadaşlarına darılmadığını ifade etmek için içtiği sütü yollamış ve onların gönüllerini almıştır. Bizler zaten Allah Resûlü'nün (sav) Ensar'ı nasıl sevdiğini bizzat Abbad'ın (ra) rivayet ettiği hadisten anlıyoruz:

Abbad ibni Bişr'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Ey Ensar topluluğu! Sizler bana içe giyilen giysi gibisiniz. İnsanlar ise dışa giyilen giysi gibiler..."[11] [12]

Abbad'ın (ra) buraya kadar anlatılan sevgisi ve fedakârlığından olsa gerek, Aişe Annemiz (r.anha) onun, Ensar'ın en faziletli üç kişisinden biri olduğunu söylemiştir.

Aişe Annemizden (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ensar'dan üç kişi vardır ki -Allah Resûlü'nden sonra-[13] kimse onlardan daha faziletli olamaz. Hepsi de Beni Abduleşhel'dendir. Bunlar; Sa'd ibni Muaz, Useyd ibni Hudayr ve Abbad ibni Bişr'dir."[14]

Kılıçların Kınını Kırın!

Abbad ibni Bişr (ra) Allah Resûlü'nün (sav) vefatına kadar kendisinin yanında büyük bir kamet sergiledi. Allah Resûlü vefat edince halifesi Ebu Bekir Es-Sıddık'ın (ra) yanında aynı şekilde durmaya devam etti. Hidayet ve şecaatle geçen kırk beş yıllık ömrünü Allah Resûlü'nün (sav) vefatından kısa bir zaman sonra vuku bulan Yemame Savaşı'nda noktaladı. O, takdire şayan hayatını şehadetle taçlandırdı. O, çok istediği arzusuna kavuştu. Ve böylelikle dünyadaki rıhlesini zirvede tamamlamış oldu.

"...Yemame Savaşı'nda bulunmuştur. O gün kendisi için hem bir imtihan hem de bir fayda vardı. Savaşa katılmayı ve şehit olmayı çok istiyordu. Nitekim o gün hicri on ikinci yılda, kırk beş yaşında şehit oldu."[15]

Allah Resûlü'nün (sav) vefatından sonra yalandan iman edenler yalancı peygambere tabi oldular. Birkaç bölge hariç Arapların çoğu irtidad etti ve karşı safta yer aldılar. Büyük bir çoğunluk oluşturup Müslimlere ağır yaralar açtılar. Sadece Yemame Savaşı'nda dört yüz elli kişi şehit edildi. Bunlardan seksen beşi Muhacir ve Ensar'dandı.[16] O gün her biri âdeta bir destan yazdı. İşte o sebatkâr yiğitlerin arasında Abbad ibni Bişr de (ra) vardı. O gün şehit olmayı şiddetle arzuluyordu. Bu arzusundan olsa gerek rüyasında şehit olacağını gördü...

Ebu Said El-Hudri'den şöyle rivayet edilmiştir:

"Abbad ibni Bişr'in şöyle dediği duydum: 'Ey Ebu Said! Gece rüyamda semanın benim için yarıldığını ve üzerime kapandığını gördüm. İnşallah bu, şehadete işarettir.'

Ben de, 'Vallahi gördüğün bu rüya hayırdır.' diye cevap verdim.

Sonra Yemame Günü'nde Ensar'a, 'Kılıçların kınını kırın! İnsanlardan ayrılın!' diye seslendiğini görüyordum.

Sonra, 'Bizi bize bırakın. Bizi bize bırakın.' demeye başladı.

Aralarına kimse karışmadan sadece Ensar'dan dört yüz kişiyle birlikte bir araya geldiler. Onların başında Abbad ibni Bişr, Ebu Ducane ve Bera ibni Malik (r.anhum) geliyordu. Bahçenin kapısına kadar geldiler ve şiddetli bir şekilde vuruştular. Abbad ibni Bişr öldürüldü. Allah ona rahmet etsin. Yüzünde çok fazla yara gördüm. Öyle ki ancak vücudundaki bir alametten kendisini tanıyabildim."[17]

Abbad (ra) böylesine onurlu bir hayatı ardında bırakıp Rabbine doğru seyrederken, o muazzam sözleri hâlâ kulaklarımızda çınlıyor: "Kılıçların kınını kırın!" Yani davadan geri adım attıracak korkuları kırıp atın. Yani samimi bir özveriyle hizmet etmekten alıkoyacak cahiliye değerlerini kırıp atın. Yani öz nefisten fedakârlık yaparak mücadele etmekten alıkoyacak dünya sevgisini kırıp atın. Hazdan, hevadan, şehvetten... oluşan zincirleri, kelepçeleri, prangaları kırıp atın. Kalkanımız takva, kılıcımız sabır. Kazanmak için parolamız budur: "Kılıçların kınını kırın!"

Selam olsun Abbad'a (ra), Allah kendisinden razı olsun...

10. Müslim, 302; Ebu Davud, 258; Tirmizi, 2977; Nesai, 288
11. Yani sizler bana içe giyilen elbise gibi en yakın olan kimselersiniz. İnsanlar ise dışa giyilen elbise gibi sizden uzaktır. (bk. Ğaribu'l Hadis, İbrahim ibni İshak, Camiatu Ümmü'l Gura, 1/144; En-Nihaye fi Ğaribi'l Hadisi ve'l Eseri, İbnu'l Esir, Mektebetu'l İlmiyye, 2/100)
12. Ma'rifetu's Sahabe, Ebu Nuaym, Daru'l Vatani Lin'Neşri, 4/1928; El-İstiab fi Ma'rifeti'l Ashab, İbni Abdulber, Daru'l Cil, 2/804; Usdu'l-Ğabe fi Ma'rifeti's Sahabe, İbnu'l-Esir, Daru'l Fikri, 3/47
13. Diğer rivayetteki bir lafız; Müsnedi Ebu Ya'la, 4389
14. Et-Tarihu'l Kebir, Buhari, Dâiretü'l-Maârifi'l-Osmâniyye, 2/47; Hâkim, 5016;
15. El-Bidâye Ve'n-Nihâye, İbni Kesir, Daru İhyau't Turas, 6/371; Et-Tabakatu'l Kubra, İbni Sad, Daru Sadır, 3/440
16. bk. El-Bidâye Ve'n-Nihâye, İbni Kesir, Daru İhyau't Turas, 6/374; Bu rakam İbni Kesir'in verdiği rakamdır. Tarih kitaplarında genel olarak 500 ila 700 kişinin şehit edildiği söylenmiştir.
17. Et-Tabakatu'l Kubra, İbni Sad, Daru Sadır, 3/441; Siyeru A'lamin Nubela, Zehebi, Müessesetü'r-Risale, 1/338

OKUMA PARÇASI

Kerem ÇAĞLAR
keremcaglar@tevhiddergisi.org

SEVGİNİN FITRATI VE HAYATTA SEVGİ

Sevgi, dostlar arasında kapalı kapıları açan bir anahtar, hayatın rengi, lokomotifi ve saadetin şifresidir. Hayır üzere bir araya gelmiş müminleri ayakta tutan güç, esas itibarıyla ne mal ne servet ne makam ne de hoşa giden sıfatlardır. Bilakis kullandıkça bitmeyen tükenmeyen, üstelik artan sevgidir.

Allah (cc) her bir kulunu temiz fıtrat üzere yaratmıştır. Kendisine iyilik yapıp ihsanda bulunanı sevip ona ilgi duyması, insanın fıtratı gereğidir. Bu hakikate binaen kulun Rabbine yönelerek O'nu sevmesi en tabii olanıdır. Fıtratı bozulmamış olan tam akıl sahipleri bilir ki Allah (cc) kendilerini en güzel bir surette yaratmış, rızık vermiş ve kâinatı beniâdeme hizmetkâr kılmıştır.

Allah'ın (cc) her şeyi insan için yaratması, kuluna ehemmiyet verdiğinin önemli delillerindendir. Mahlukatı arasında insanı en mükemmel biçimde yaratan ve yeryüzünün halifesi kılan Allah (cc), elbette ki yarattığı insana değer vermektedir.

İnsanın muhabbet veya gazap hâlindeki nasibi, ruhani/psikolojik bir görünüm olan sevgi ve nefret hâllerinde açıkça görülmektedir. Her iki psikolojik sonuç da görünen ve görünmeyen bazı sebeplerden doğar. Bu sebepler huyların/mizaçların, zevklerin, inançların ve fikirlerin birbirine uyması ve ruhların birbirini sevmesi yahut bunların aksi olabilir. Bunların haricinde مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ/kalpleri evirip çeviren Allah'ın, kalplerde sevgi veya nefret uyandırmasıyla da mümkündür.

Gözlerin gördüğünde, gönüllerin de hissettiğinde inkâr edemeyeceği ve her görenin seveceği güzel doğa manzaralarının insanın gönlüne ferahlık ve genişlik, bunun zıddı manzaraların da daraltı veya nefret sebebi olması da tabiidir.

Birçok kimsenin bizzat kendi öz nefsini tabiri caizse tam da suçüstü yakaladığı bazı durumlar vardır. Örneğin, sevilen veya nefret edilen söz ya da davranışları birbirinden ayırt ederken farklı ölçülere tabi tutmak suretiyle hükümde eşit davranılmamaktadır. Sevgi ve ilgi duyulan tarafın hoş olmayan tarafları gizlenir veya en azından görmezden gelinir. Bununla beraber faziletleriyle iyi hasletleri sayılıp dökülür. Hoşlanılmayan yahut buğzedilen tarafın iyilikleri ise yok sayılır ya da görmezden gelinir. Sevilen kimsenin yükü ve kusurları dahi nefret edilen kimselerin sırtına yüklenir bazen.

İslam, insanın bizzat kendi iradesiyle olmayıp yaratılıştan gelen fıtri eğilimleri ve içinden geçirdiği sevgi ve nefreti gerçek hayatta fiilen ortaya koymadıkça kişi için sorumluluk kaynağı saymamıştır.

İnsan ruhu, kirli hesaplar ve menfaatler dünyasının katılığı içinde, hayattaki en büyük nimet olan hidayetten beslenmeyen karşılıksız ve içten sevgiden çoğunlukla yoksun kalmanın tehdidi altında bunalmış durumdadır.

Gerçek sevginin, her türlü maddi yarar ve çıkardan arınmış iman temelli karşılıksız bir duygu olduğunun dikkatle incelenmesi, insanlık adına umut verici sonuçlar doğurur. Acaba, Allah'ın (cc) kalplerde yarattığı[1] karşılıksız sevgi üzerinde ısrarla durulmasını gerektiren sebepler nelerdir? Başka tür sevgiler var da onun için mi "karşılıksız sevgi" diye nitelenen apayrı ruhsal bir yücelik üstünde yorum yapma zorunluluğu ortaya çıkmaktadır?

İnsanlar, esas itibarıyla fıtratlarındaki muhabbete, huzura, güvene ve uhuvvete hasret duymaktadır. Zira ifsada uğramamış temiz fıtratlar her zaman iyinin ve güzelin tutkunudur. İnsandaki sevme ve sevilme süreci insanın bizzat kendi öz nefsini tanımasıyla başlar. Kendisiyle barışık olmayan bir kimsenin başkalarıyla sağlıklı bir iletişim kurması ne denli zor ise, kendisini sevmeyen birisinin de başkalarını sevmesi düşünülemez.

Günümüz insanının hayatına baktığımızda önceliklerinin bambaşka şeyler olduğunu görürüz. İyi bir kazanç/maaş, toplum içinde saygın prestijli bir iş/meslek sahibi olma, fiziksel güzellik ve bol beğeni alarak başkaları tarafından takdir görecek istekler insanların hayatına yön vermektedir. İnsanlar bu türden yüzeysel ve materyalist özelliklerin kendilerine sevgi, huzur ve saadet getireceğine inanır hâle getirilmiştir. Evet, bu özellikler insana sevgi ve ilgi kazandırır, ama bu sevgi ve ilgi tamamen yapaydır/sentetiktir ve insanın ruhunu ve kalbini asla tatmin etmez. İşte bu sebeple günümüz toplumunda insanların çoğu koca kalabalıklar içerisinde duygusal olarak yalnızlık hissine teslim olmuş durumdadır.

Erkek ve kadın münasebetlerinde de genellikle benzer bir manzara hâkimdir. İnsanlar "seviyor-sevmiyor" diye papatya falına bakmak da dâhil, nedense hep gerçekten sevip sevmedikleriyle değil de kendilerinin sevilip sevilmedikleriyle ilgilenirler. Nişanlı ya da evli çiftler; nişan veya düğün töreninin ihtişamlı olması, kaliteli güzel mobilyalar ya da pahalı ve şık takılar gibi somut şeyler üzerinden sevginin (sevmenin ve sevilmenin) değerini göstermeye yahut ölçmeye çalışmaktadır. Bu sebeple gayet iyi anlaştıkları zannına kapılan çiftler evlilikten sonra kısa süre içerisinde ayrılıp boşanma kararı alabiliyorlar. Hâlbuki mutlu ve huzurlu gelecek; eşlerin birbirini anlaması, dinlemesi, keşfetmesi ve sevmesiyle mümkün olabilir.

Samimi muhabbette/sevgide herhangi bir şart ve sınırlama yoktur. Zira bu muhabbet herhangi bir ihtiyaca binaen değil, içten gelen bir isteğe dayanır. Çünkü sevgi, kimi insanlarda yalnızlık korkusundan, duygusal bağlılıktan, korunma arzusundan veya güç ihtiyacından beslenir. Fakat bu türden sevgi içten ve gerçek bir sevgi değildir. Hakiki muhabbet, güven temeline dayanır. Mümin kardeşine, eşine veya hocasına karşı tam bir güven oluştu mu, kişinin kalbinde sevgi pınarı da fışkırıverir.

İnsan ruhu, kirli hesaplar ve menfaatler dünyasının katılığı içinde, hayattaki en büyük nimet olan hidayetten beslenmeyen karşılıksız ve içten sevgiden çoğunlukla yoksun kalmanın tehdidi altında bunalmış durumdadır.

Eğitimin de Temeli: Sevgi

Eğitimde sevgi müminlere, aileye, çocuklara ve sair yaratılmışlara karşı ilgi, şefkat ve merhametle davranmayı gerektirir. Sevgi, ana babanın öğreticiliğinin de temel özelliğidir. Aile içerisinde daha fazla sevgi görmüş çocuklar daha mutlu ve daha başarılı olurlar. İnsanın ilk çocukluk yıllarından itibaren kendisini güven ve sevgi dolu bir hayatın içinde bulması son derece önemlidir.

İnsanın gelişimi, doğum öncesinden başlayarak hayat boyu devam eden bir süreçtir. Bu gelişimin en önemli evresi ilk çocukluk ve ergenlik dönemidir. Bebeklik ve sonraki dönemlerde sevgi ve şefkat görmeyen çocuklar, ömür boyu sevgi ve güven bunalımı yaşar ve kendilerini yalnız hissederler.

Şüphesiz ki iyi bir toplum ancak iyi bir eğitimle ortaya çıkar. İyi eğitim de her şeyden evvel Rabbini tanımakla mümkündür.[2] Eğitim ve şahsiyet terbiyesi ilk altı yaş aralığında, yani bebeklik ve ilk çocukluk döneminde ciddi biçimde oluşur. Çocuğun şahsiyeti sadece okuldaki eğitimle oluşmaz. Okul öncesi aile hayatı, okul dönemi ve yaşadığı çevre de onun kişiliğinin oluşup olgunlaştığı mekânlardır. Özellikle ilk çocukluk döneminde iyi eğitilmeyen, daha da önemlisi sevgiden mahrum kalan çocuklar, ileride telafisi güç durumlarla karşı karşıya kalabilirler. Çocuklar bu dönemde kendilerini yetiştiren ve onlara bakan insanlardan son derece etkilenir, söz ve davranışlarına dikkat eder ve örnek alırlar.

Birtakım farklılıklar gibi sevgi ve sevilen şeyler de farklıdır. Günümüz dünyasında şahsi çıkarlardan arınmış, bütünüyle saf ve duru bir sevgi bulmak da oldukça güçtür. Saf, duru ve içten bir sevgiye ulaşabilmek, maddi bağlamdaki kaygılardan uzaklaşabilmekle mümkündür. Maddi değer ya da kazançları gerçek sevginin hizmetkârı

1. bk. Tevhid Meali, 20/Meryem, 96

2. bk. Tevhid Meali, 96/Alak, 1

yapabilmek için içtenlikten uzak yaklaşımları da terk etmek gerekir.

Maddi ya da manevi desteklerle karşıdakini sevindirebilmek, bireyin mutluluk hazinesi olmuşsa sözü edilen gerçek sevgi yakalanmış demektir. Karşılık beklemeden başkalarını sevmek ve sevindirebilmek ancak gerçek sevginin tohumu olabilir. Sevgi özde bulunmalıdır. Zaten sevginin olduğu yerde paylaşımın da olacağı kesindir. Halisane bir surette, El-Kerîm olan Rabbin rızasının gözetildiği bir paylaşım varsa ecir kapısı da ardına kadar açık demektir.

Sevgi, insanda doğuştan var olan bir duygudur. Sevgi; insanı işinde ya da mesleğinde motive eden, insanlarda kaynaşmayı, yaratılmışlara ve doğaya karşı saygılı ve hoşgörülü olmayı sağlayan; fert, aile, camia ve genel anlamda topluma huzur ve mutluluk veren manevi bir güçtür. İnsandaki diğer yetenek ve duygular gibi, fıtri olan sevgi de eğitim, öğretim, aile, okul, çevre, kültür ve geleneklerin de etkisiyle iyi veya kötü istikamete yönelebilir.

Kal ve Hâlde Hayırların İlk Halkası: Sevgi

Sevgi, müminlerin de mutluluğunu ve manevi hayatını besleyen önemli bir kaynaktır. Ancak her şeyde olduğu gibi bu konuda da ölçülü ve mutedil olmak gerekir. Ruh sağlığı ve gönül zenginliğinin en güvenilir göstergesi sevgidir.

Bilhassa cemai bir hayatta aksamayan bir düzenin, huzurun, mutluluğun ve muhabbetin sürekli kılınması ve hayatın güzelleşmesi için öncelikle her bir ferdin bir diğerine karşı iyi niyet ve samimi duygularla yaklaşması ve fisebilillah birbirini sevmesi gerekir. İyilik, ilim, hikmet, ihsan, özveri, muhabbet ve merhamet gibi asil duygulara sahip olan müminler her geçen dem daha da olgunlaşır ve meleklerin dahi gıpta ettiği temiz bir ruhun yüceliğine ulaşabilir.

Başta tevhid akidesi olmak üzere saydığımız bu değerlerden mahrum olanlar ise huzur ve saadete ulaşamadıkları gibi çevrelerine de zarar veren biyolojik varlıklar hâline gelirler. İnanç olarak tevhid dışı sapkın inanışlara yönelerek maddiyatı önceleyen ve nefsani hazlarda aşırıya giden insanlar bu hazların geçici tatmininden sonra ruh yorgunluğuna ve iç sıkıntılarına maruz kalırlar.

Kişi çevresine, çalışma arkadaşlarına, ortak alanı paylaştığı kardeşlerine ve genel anlamda müminlere nasıl bakarsa, bilmelidir ki kendisine de öyle bakılır. Selim kalpten neşet eden bir sevgiyle bakar ve asgari seviyede dahi olsa saygı gösterirse muhataplarınca da aynı ölçüde sevilir, saygı ve değer görür.

Sevgi, dostlar arasında kapalı kapıları açan bir anahtar, hayatın rengi, lokomotifi ve saadetin şifresidir. Hayır üzere bir araya gelmiş müminleri ayakta tutan güç, esas itibarıyla ne mal ne servet ne makam ne de hoşa giden sıfatlardır. Bilakis kullandıkça bitmeyen tükenmeyen, üstelik artan sevgidir.

Sevgi; cafcaflı, ağdalı, abartılı sözler değil, minicik ve sıradan da olsa içten gelen hoş sözlerdir. Örneğin: "Senin için yapabileceğim bir şey var mı?" veya "Bir çay/kahve içer misin?" gibi... Yahut telefonla arayarak kısa bir hasbihâl, insan tabiatına aykırı zindan imtihanıyla baş başa kalan müminlere bir selam/bir mektup, minik bir sürpriz, içtenlikle yapılan bir çaya/yemeğe davet, birlikte yürüyüşe çıkmak... İşte bu, diğerleri için karşılıksız bir şeyler yapabilmektir. Bu, bir diğer kardeşini birtakım şahsi özellikleriyle olduğu gibi kabul etmek, onu cankulağıyla dinlemek veya sıkıp sıkıştırmamaktır.

Bu, aynı zamanda diğerine içten bakışlar takdim etmektir. Kardeşlerinin arasında sadece mevcudiyetiyle değil tüm benliğiyle var olmaktır. Peşinen yargılamamak, insafsızca tenkit etmemek ve olur olmaz sebeplerle kınamamaktır. Şunu diyebilmektir örneğin: "Senin yerinde ben olsaydım bundan daha iyisini yapamazdım." Yahut, "Beğenmedim!" demek yerine, "Yaptığın şey çok güzel olmuş" diyebilmektir. Sevmek aslında çok kolay bir şeydir ve sanılanın aksine hiç de zor ve karmaşık değildir. Fakat kişinin içinde sevgi yoksa, hayatı boyunca buna hep özlem duyar. Gerçek anlamda sevmeye ve sevilmeye öncelik verenler, lezzetini ancak yaşayanların bilebileceği güzel bir hayat sürerler. Bu, onların içini aydınlatıp gözlerini ışıldatır. Arzusu cennet olan müminler, cennetlerde karşılıklı olarak tahtlar üzerine oturup sohbet etmeyi umdukları potansiyel "cennet yoldaşları" ile muhabbet temelli bir murafakat tesis etmelidir. Allah'ı (cc) ve Resûlullah'ı (sav) sevmek... Peygamber vârisi olmaya aday muvahhid ilim ehlini, aileyi, dostları ve kardeşleri sevebilmek aynı zamanda dünya saadetindendir.

O hâlde kimi ve neyi, ne için sevdiğinin şuurunda olmak zaruridir.

HİKMET PARILTILARI

İMTİHAN

Yaşamın ayrılmaz bir parçasıdır imtihanlar. Dünyaya aklıselim olarak düştüğümüz ilk ândan itibaren kefeni giyene kadar sınayacak Rabbimiz bizleri.

Peki imtihanlar gelir, yaşama dâhil olur da ne yapar?

Ayrıştırır...

Bir beldede İslam daveti bir tohum gibi toprağa düştüğünde, insanlar iman etmeye başladığında, beraberinde "imtihan" da gelir:

"...(Davet başladığı anda) birbirlerine hasım olan iki grup oluverdiler."[1]

Önce hak ile batılı ayırır. İman edenler ve iman etmeyenler birbirinden ayrılmış olur. Saflar belirlenir. Her safın tuttuğu yol açığa çıkar.

Peki, imtihanlar burada biter mi? Görevi tamamlanmış olur mu?

"Yoksa insanlar, 'İman ettik.' dedikten sonra, imtihana tabi tutulmadan bırakılacaklarını mı sandılar?"[2]

Bitmez, hatta dozu artar. Daha zor bir ayrım vardır sırada: "İman ettim." diyenleri ayrıştıracaktır...

İman ettim diyenlerden samimi olanlarla olmayanları ayırır. İman ettim lafı dilinde kalmışlarla, kalbine inmiş ve amellerine yansımış olanları ayırır. Yani içimizdeki pis ve temizi belirler. Pis olan münafıkları belli eder ve temizlerden, müminlerden ayırır.

İmtihanların buraya kadarki görevi cennet ehli ile cehennem ehlini birbirinden ayırmaktı. Hiç cehennem ehli ile cennet ehli bir olur mu? Hiç iman eden ile etmeyen, kör ile gören, sağır ile duyan bir olur mu?..

Burada da bitmez görevi.

Sonra da Kitab'a vâris olan tüm Müslimlerin mertebelerini birbirinden ayırır. Cennet yarışında önde olan ve daha geride kalanları belli eder. Bu ayrım sonunda takva ehli, orta yollu ve facir olanlar açığa çıkar:

"Sonra Kitab'ı kullarımızdan seçtiklerimize miras kıldık. Onlardan kimi nefsine zulmeder, kimisi orta yolludur. Kimisi de Allah'ın izniyle hayırlarda yarışıp öne geçer. Bu, büyük lütuf ve ihsanın ta kendisidir."[3]

Bu kısımla da cennet mertebeleri birbirinden ayrıştırılmış olur.

Rabbimizin (cc) çeşit çeşit cennetleri içerisinde iki derece arası, yerle gök arası mesafe kadardır.

Ve o cennet nimetleri...

"Şüphesiz ki Ebrar (çokça iyilik yapanlar), nimetler içerisindelerdir. Sedirler üzerinde (etrafı) seyretmektelerdir. Nimetlerin ışıltısını (sevincini) yüzlerinde görürsün. Onlara mühürlü (hiç açılmamış) bir şaraptan içirilir. Onun sonu misktir. İşte yarışıp rekabet edecek olanlar, bunun için yarışsınlar."[4]

Ey nefsim!

İmtihanlar esnasında yaptıklarınla cennet dereceleri için yarışıyorsun. Nasihatlere tavrın mertebeni belirliyor. Rabbine ihlasla sunduğun ameller dereceni yükseltiyor. Zorluklar karşısındaki sabrın ve nimetler karşısındaki şükrün seni öne geçiriyor. Ve dahası... Rabbim lütfuyla ve merhametiyle sana muamele ediyor...

Peki yaşadığın imtihanlar nefsim, seni nereye savuruyor?..

---

1. 27/Neml, 45
2. 29/Ankebût, 2
3. 35/Fâtır, 32
4. 83/Mutaffifîn, 22-26

MAHİ
mahi@tevhiddergisi.org

DÜŞÜN ÇOCUĞUM

Yüzyüz önder. Yüzyüz rehber. Herkese nasip olmaz bu vasıf elbette. Ama diğerleri de en az onun kadar cesur. Yüzyüz'ün dediklerine dikkat kesiliyor ve uygulamaya geçiyorlar. Belki de en önemli vasıfları uyum… Onun hedefine inanıyor ve bu hedefi sahipleniyorlar. Öyleyse herkes önder olamaz, yavrumuzda bu cesaret olmayabilir. Olsun, o da işaret edilen hedefi gerçekleştiren fertlerden olsun.

Siyah bir midyeyi andıran Minik Balık Yüzyüz ile tanıştırmak istiyorum sizi bu ay.

Kendisi cesaretin ve çabanın metaforudur. Serin sularda yüzen sürünün tek siyah renkli balığıdır o. Dev bir balık, sürüsüne saldırınca Yüzyüz son ânda kaçmayı başarır. Fakat yapayalnız kalır. Korkar. Hem de çok üzülür. Derin sularda yüzerek uzaklaşır. Etrafında ilginç deniz canlılarını gördükçe, yaşadıklarını unutarak merak ve neşeyle dolar. Derken kendisine benzeyen minik balıklar sürüsüyle karşılaşır. Her biri kayaların ve yosunların koyu karanlığına gizlenmiştir. Öylece duruyorlardır.

Yüzyüz onları görmenin sevinciyle, "Hadi gidip yüzelim, oyun oynayalım, neler varmış görelim." der.

"Olmaz." diye yanıtlar balıklardan biri. "Büyük balık hepimizi yutar."

"Ama böyle durup bekleyemeyiz, bir şeyler düşünmeliyiz." der Yüzyüz.

Düşünür , düşünür, düşünür. Sonunda, "Buldum!" deyip fikrini arkadaşlarına açıklar.

"Hep birlikte denizdeki en büyük balık gibi yüzeceğiz."

Bu kadar alıntıyla yetinelim. Kitabın sonu malum olsa da minik balıkların bu harika fikri nasıl uyguladıklarını -çizimleri vesilesiyle- görmek ve okumak için kitabı almakta acele edelim.

Dev balıkların küçük balıkları yuttuğu şu devirde yalnız balık olmama mücadelesi veren; iyilikte, takvada, hizmette, var olma hatta var kalabilme mücadelesinde cemaat olmayı önemseyen Müslimlerin güzel yavruları için kıymetli bir eser Yüzyüz. İnandığımız ve uğruna bedeller ödediğimiz dinimizi bireysel yaşamıyoruz biz. Allah'ın (cc), Peygamberimize (sav) emrettiği beş emirden biri olan cemaat olmayı önemsiyor, yalnızlıktan sakınıyoruz. Bizi şer'i naslar ikna ediyor. Bu şuuru bize kazandıracak bir ayet veya bir hadis yetiyor. Fakat yavrularımızın da bu bilinci kazanmaları gerekiyor. Yüzyüz adlı eser bunun için biçilmiş kaftan.

Yüzyüz'ün korkan balıkları örgütleyip dev bir balık gibi yüzmelerini sağlaması, birlik olmanın ve birlikten kuvvet doğacağının sembolü. Evet, birlikten kuvvet doğuyor. Öyle

bir kuvvet ki dev balıklar dahi sizden korkuyor. Ancak öncesinde o birliği tesis edecek, balıkları yosunların ve kayaların karanlıklarından çıkaracak cesaretli birine ihtiyaç var. Burada da Yüzyüz, yavrularımıza rol model olabilir. Bu noktada bize düşen yalnızca dua etmektir. Furkân Suresi'nin 74. ayetini sık sık tekrar etmektir.

Hepimizin duası takva sahiplerine önder bir nesil yetiştirmek. Önceliğimiz bu elbette, ancak unutmamak gerekir ki mutlu sonun mimarı bir tek Yüzyüz değil.

Yüzyüz önder. Yüzyüz rehber. Herkese nasip olmaz bu vasıf elbette. Ama diğerleri de en az onun kadar cesur. Yüzyüz'ün dediklerine dikkat kesiliyor ve uygulamaya geçiyorlar. Belki de en önemli vasıfları uyum... Onun hedefine inanıyor ve bu hedefi sahipleniyorlar. Öyleyse herkes önder olamaz, yavrumuzda bu cesaret olmayabilir. Olsun, o da işaret edilen hedefi gerçekleştiren fertlerden olsun. Demek ki bir rol model daha var kitapta. Uyumlu, söz dinleyen, hedefe kilitlenen, birlikte hareket eden, istikameti bozmayan diğer balıklar... Tebaa...

Yüzyüz bir dâhi değil. Ama dâhiyane bir fikrin sahibi. Bu da şu cümlede gizli: Düşündü, düşündü, düşündü... Her özel buluş, düşünmenin ürünüdür aslında. Düşünmek, yalnızca filozofların işi mi? Elbette hayır. Düşünmeyi teşvik eden, hatta düşünmeyeni azarlayan bir dinin müntesibiyiz. O zaman düşünen, merak eden, üreten bireyler yetiştirme konusunda azmetmeliyiz. Nasıl muvaffak oluruz buna, derseniz yavrumuzu düşünmeye sevk eden sorular ve deneyimlere muhatap ederek işe başlayabiliriz. Örnekler üzerinden gidelim:

Birlikte kitap okurken kahramanın başardığı veya başaramadığı sahnelerde okumaya ara verip, "Sen olsaydın ne yapardın?" sorusunu yöneltebiliriz.

Gün içinde okulda veya mescidde, hatta sokakta gördüğü bir olayı, bir kavgayı, bir tartışmayı aktarırken de aynı soruyla alternatif çözümler düşünmesini sağlayabiliriz.

Yağan yağmuru izlerken, gökten teker teker düşen karı seyrederken damla ve taneciklerin tek tek değil de topluca düştüğünü varsayıp olacaklar üzerine bir beyin fırtınası yapabiliriz.

Seslerden yardım alıp eğlenceli bir oyuna başlayabiliriz. "O" sesini kullanarak anlamlı beş cümle oluştur diyebiliriz. Ya da "Off, güm, pat, eee..." diyerek listeyi uzatabiliriz. İkilemelerden de istifade edebiliriz: şıpır şıpır, fokur fokur, zangır zangır...

Bir resim verip ne gördüğünü sorabiliriz. Diyelim resimde elinde kuş kafesi olan bir çocuk var.

Bunu ifade ettikten sonra asıl soruya geçebiliriz: Sence bu çocuk nereden geliyor olabilir? Ya da kafes neden boş olabilir? Ya da çocuk ne yapmaya gidiyor olabilir?

İnandığımız ve uğruna bedeller ödediğimiz dinimizi bireysel yaşamıyoruz biz. Allah'ın, Peygamberimize emrettiği beş emirden biri olan cemaat olmayı önemsiyor, yalnızlıktan sakınıyoruz. Bizi şer'i naslar ikna ediyor. Bu şuuru bize kazandıracak bir ayet veya bir hadis yetiyor. Fakat yavrularımızın da bu bilinci kazanmaları gerekiyor. Yüzyüz adlı eser bunun için biçilmiş kaftan.

Pinterestte çokça dolaşan etkinlik örneklerinden istifade edebiliriz:

Bir anahtar olsaydın hangi kapıları açardın?

Mutfağın tezgahı bulaşık dolu fakat sular kesik. Bulaşık sorununu nasıl çözerdin?..

Mescidden eve dönerken yolu değiştirip bizi eve başka bir yoldan götürmesini isteyebiliriz.

Yaşı biraz daha büyükler için bir ayet hakkında konuşabilir, "Sence Rabbimiz burada ne demek istedi?" sorusuyla tefekkür dünyasının kapılarını aralayabiliriz.

Bu ve bunun gibi daha pek çok etkinlikle yavrumuzun kafatası içinde sessiz sakin hayatını idame ettiren, birkaç nöronla işi götüren beyninin rahatını bozacak ve onu düşünmeye sevk edeceğiz.

Daha neler mi yapabiliriz? Onu da siz DÜŞÜNÜN...

Dr. Gözde TERCUMAN
gozdetercuman@tevhiddergisi.org

DUYMAK NEDEN ÖNEMLİDİR?

Duyma kısmı kulakla, anlama kısmı beyinle ilgilidir. Duymak ve anlamak birbirini tamamladığında insan öğrenir, konuşur, sosyal iletişimde bulunur, okul başarısı sağlar...

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla...

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Rabbim izin verirse bu yazımızda, "Duymak bir insanın hayatında neden önemlidir?", "Çocuklarda, duyma ve beyin gelişimi arasında bağlantı var mıdır?", "Biz, çocuklarımızın duyduklarıyla beyin gelişimine nasıl katkı sağlayabiliriz?" gibi sorulara birlikte cevap arayacağız. Rabbim (cc) bizleri, ararken hakka ve hayra isabet eden, isabet ettiğiyle de amel edebilen kullarından eylesin.

Sesi duymak ve duyulan sesin ne anlama geldiğini bilmek iki farklı şeydir. Arabistan'a taşındığınızı düşünelim, tüm Arapça kelimeleri duymanız, anladığınız anlamına gelmez. Anlayamadığınız dili konuşamıyor, sosyal yaşantı kuramıyor, öğretilenleri öğrenemiyorsunuz... O hâlde sesleri duymak yeterli değildir; beynin, duyduğu seslere yanıt vermesi, yani anlaması da gerekir.

Duymak ve duyduğunu anlamak, nöronların[1] kendi aralarında kurdukları bağlantının bir sonucudur. Yaşamın ilk yıllarında hücrelerin bağlantı sayıları artar, sonraki yıllarda oluşan bağlantılar güçlendirilir ve olgunlaştırılır.

Evinizde yanan lamba ve elektrik direkleri arasındaki bağı bir düşünelim. Önce elektrik direği inşa ederiz ki bunlar nöronlarımızdır, Rabbimiz (cc) daha anne karnındayken bizi hücre hücre nimetlendirmiş ve nöronlarımızı yaratmıştır. İnşa ettiğimiz elektrik direklerini kablolar yardımıyla birbirlerine bağlamalıyız. Beyin hücreleri de kurdukları sinaptik bağlantılar yardımıyla iletişim sağlar. Rabbimiz her nöronumuzu kendi aralarında bağlantı kurma fıtratıyla yaratmış ve bunu beyin hücresinin genetiğine işlemiştir. Elektrik direkleri, kablolar sayesinde birbirine bağlandığında evimizde ışık yanmaz. Evdeki sigortaya da elektrik gelmeli ve bizim "ışığı açan" düğmeye basmamız gerekmektedir. Beynin "ışığı aç" düğmesi olmadan, sadece elektrik direği inşa ettiğini ve kablo bağlantısı yaptığını düşündüğümüzde; tıpkı evde hiç ışık yanmayan, bizi karanlıkta bırakan; direklerden ve kablo yığınlarından oluşan karmakarışık bir beynimiz oluşur. Bu da bize fayda vermez. Beyin hemen

1. Nöron: Beyin hücresi

düzenleme yapar. Kullandıklarını güçlendirir, kullanmadıklarını budar ve ortadan kaldırır.

Duyma kısmı kulakla, anlama kısmı beyinle ilgilidir. Duymak ve anlamak birbirini tamamladığında insan öğrenir, konuşur, sosyal iletişimde bulunur, okul başarısı sağlar...

Diğer organların aksine beyin, doğuştan tamamlanmış ve kullanıma hazır organlarımızdan biri değildir. Kalp, akciğer, böbrek, karaciğer... yaşamın ilk dakikasından itibaren işlev görür, ama beyin, doğduktan sonra uzunca bir süre nöromotor gelişim evresine ihtiyaç duyar. Beynin gelişim sürecinde en önemli yıllar, hayatın ilk üç yılıdır. Beyin, tüm düşünce ve öğrenme temelini ilk üç yılda atar. Üç yılın sonunda üç milyar nöron taşıyan insan beyni, fiziksel büyümesinin %85'ini tamamlamış olur. Sonraki yıllarda bu temelin üzerine bina inşa etmeye benzer şekilde beyin olgunlaşır. İnşa edilen bina, temelle doğru orantılı olacaktır. Beynin gelişim ve olgunlaşma sürecini destekleyen şey, iletişimdir. İletişimin temeli de kelimelerdir. Rabbimiz (cc) fıtratımıza, en güzel binaları inşa edebileceğimiz "genetik plan" koymuştur. En harika plan bile kaliteli malzemeler, işin ehli mühendisler ve dayanışma içinde çalışan işçiler olmadan sağlam bir ev inşa edemez. Bu inşaatta beynin kullandığı tuğlalar, kelimelerdir. Nasıl malzemeler kullandığımız, bir evin kaliteli olması için ne kadar önemliyse, yaşamın ilk yıllarında duyduğumuz kelimelerin sayısı, bu kelimelerin içerikleri, nasıl söylendikleri ve daha fazlası da beyin gelişimi için o kadar önemlidir.

Çocuk, yaşamın ilk yıllarında ne kadar çok kelime duyarsa, ne kadar zengin dil ortamına sahip olursa beyin hücreleri o denli fazla gelişir ve çeşitli bağlantı kurabilir. Kelimelerin içerikleri de çok önemlidir. Çocuk daha fazla olumlu ve destekleyici konuşmaları duyduğunda beyin daha pozitif gelişme gösterir. Tersinde ne mi olur? Beyin negatife odaklanır ve olumsuzlukları ön plana çıkartır.

Stres tabii ki yaşamın bir parçasıdır. Ama sürekli olan ve aşırı dozdaki stres,[2] beyinde yapısal değişiklikler meydana getirir. Stres sonrası kalıcı olarak değişen bir beyin, kronik davranış sorunları üretir. Bebeğin içinde büyüdüğü aile ortamı ve bu ailenin iletişim dili, kullandığı kelimeler, kelimelerin söyleniş şekli, bebeğin beyninde izler bırakır. Aile ortamı, olumlu cümlelerle bebeğin beynini geliştirebilir veya olumsuz kelimelerle davranış problemlerine çanak tutabilir. Beynin manevi sağlığının temelini, yaşamın ilk yıllarında sevgi dolu bir ebeveynin sevecen kelimeleri atar. Neşeli bebeğin beyin kimyası, beynin gelişmesi, büyüyüp serpilmesi için en uygun ortamı oluşturur, tersi durum ise beyin gelişimini sekteye uğratır.

Rabbimize hamdolsun, bizi muhteşem organlarla nimetlendirdi. Beynimiz ise diğer organlardan çok farklı bir yere sahip şüphesiz. Onunla düşünüyor, seçim yapıyor, kararlar alıyoruz. Hem vücudun hem de düşünce sisteminin temelinde bulunuyor. Rabbimiz (cc) yaratmakla kalmadı, yarattığını inceliklerle donattı, yarattığını korudu, gelişmesi için vesileler kıldı. Beyin gelişimi için gereken ham maddeyi, işitilen kelimeler olarak belirleyen Rabbimize hamdolsun. Beyin kadar muhteşem bir organı geliştirmek için zor bulunan mücevherlere, kilolarca altına veya paha biçilemez şeylere ihtiyacımız yok, elbette beynin değeri bunlardan çok daha fazladır; fakat beyin, duyduğu kelimelerle gelişmektedir. Hamdolsun, kelimeler her yerde ve bol bol, kolayca bulunuyor. Üstelik tamamen bedava. Malum, ağzı olan konuşuyor...

Zekâ/akıl ve öğrenmek de birbirinden tamamen farklı şeylerdir. Ebeveynin kullandığı dil sadece çocuğun beyin gelişimini desteklemez; aynı zamanda çocukların beyinlerini inşa edebildikleri gibi, davranışlarını da şekillendirmeye yardımcı olur.

Zekâyı işlenebilen bir maden gibi düşünebiliriz. İşlendikçe değeri artar, değişir, dönüşür, olgunlaşır ve içinde bulunduğu toplumu da dönüştürür; nesilleri inşa eder ve nefisleri terbiye eder. Önemli olan bizim bu inşaatın neresinde olduğumuzdur. Malum, buldozerler de inşaat alanındadır, ama görevi yıkım yapmaktır... Kurduğumuz cümleler, ağzımızdan çıkan kelimeler, gelecek neslin tuğlası, çimentosu mu oluyor, yoksa onlara barikat olup cesaretlerini kırıyor, heveslerini yerle bir mi ediyor?

"O, matematiği yapamıyor."

"Ablası kadar zeki değil."

"Bu biraz yaramaz, küçük olan akıllı..."

Bu cümleler karşısında bir çocuk beyni ne yapar? Yetişkinler olarak hiç düşündük mü? Bu cümle bir yetişkinin ağzından çıkıyor, bir çocuğun kulağı vasıtasıyla beynine ulaşıyor ve orada ne oluyor?

Ebeveynlerin, çocukları hakkında söyledikleri hatalı cümleler, çocukların bu konuda cesaretlerini kırıyor ve bunun sonucunda da gizliden gizliye heveslerini yıkıyor. Dikkat edin, "gizliden gizliye!" Çocuk belki on yaşında bile değil ve beyin bu cümleyi alıp bir yerlere koyuyor, âdeta depoluyor. Bazı nöronlarda tahribat yapıyor ve çocuk farkında bile değil. Ne zaman ki çocuk topluma karışıyor, beyin depoladıklarını cesaretsiz, çekingen davranışlar olarak dışa vuruyor. Ne zaman ki çocuk büyüyor; destek görmemiş, örselenmiş, yaralı bireyler oluşabiliyor.

Matematiği ele alalım. Okullarda öğretilen ilkokul, ortaokul seviyesi matematik ne kadar zor olabilir? Gerçekte o kadar da zor değildir. Ama siz önceden biriktirdiğiniz kişisel bir ön yargıya sahipseniz matematik, olduğundan

2. Fizyolojik stres anlamında kullanılmıştır. Vücudu ve organları negatif yönde etkileyen her faktöre genel olarak stres faktörü denir.

Biz ne kadar kelimeleri seçsek de ağzımızdan çıkan kelimeler karşımızdakinin kulağına, duygularımız da karşımızdakinin kalbine ulaşıyor.

zorlaşır. Çünkü beyin, yukarıda duyduğu cümlelerin etkisiyle, matematiği öğrenmeye kullanacağı enerjisini, bu işi başaramayacağı konusunda bizimle tartışarak harcar. Haklılık payı olmayan cümleler beyinde zihinsel bir barikat oluşturur, düz yolda giderken öğrenebileceği matematik denklemlerini; engelli yollarda ayakta kalma mücadelesine dönüştürür. Haydi, şimdi düşünün! Kendiniz hakkında sahip olduğunuz fikirlerin kökenine ulaşın! Allah en doğrusunu bilir, genelde siz çocukken bir yetişkinin ağzından çıkan başarısız, beceriksiz temalı cümlelere ulaşırsınız.

Belki de sizin hiç farkında olmadığınız yaşlarda, bilinçsiz yetişkinler beyninizi tahrip ediyordu. Bugün ise bilinçsiz yetişkinlerden olmamak bizim elimizde.

Kur'ân'ı detaylı inceleyerek okuduğumuzda insanı hep yerdiğini görürüz. İnsan zalimdir, cahildir,[3] acelecidir,[4] hatalıdır, nankördür,[5] cimridir,[6] bencildir,[7] cedelcidir,[8] zayıf ve acizdir.[9] İnsanın kendisi övülmeye/takdir edilmeye, hatırlanmaya değer bir varlık değildir;[10] kendisine rağmen çabası ve yaptıkları övülmeye değerdir. Rabbimiz (cc), insanın zorlandığında sebat etmesini, başarısızlıkta tevekkülünü, nimette şükrünü, imtihanda sabrını, varlıkta ve yoklukta infakını, günah işlediğinde tevbesini, kısacası insanın kendisine rağmen yaptıklarını cennetle müjdeler.

Birisi çıkıp size, "Bugün bir tohum ekeceksin ve ürünü yirmi yıl sonra alacaksın." dese bu ürüne kim talip olur? Bunun istenmemesi normal, çünkü insan aceleden yaratılmıştır. Yakın olanı uzağa, kolayı zora tercih etmeye meyillidir, zira yaratılışı böyledir. Hepimiz böyleyiz, ama bazılarımız farklı davranıyor ve öne geçiyor. Sayılan fıtrata sahip olmadığından değil, fıtratındaki hasletle mücadele ettiğinden, ıslah olmaya çalıştığından öne geçiyor. Söylediklerimiz, söylemediklerimiz; yaptıklarımız, yapmadıklarımız; düşündüklerimiz ve hissettiklerimiz... hepsi mücadelenin bir parçası.

Şimdi yazdıklarımız ışığında iki cümle okuyalım:

"Benim çocuğum çok akıllı."

"Benim çocuğum çok çalışkan."

Aslında hedef çoğu ebeveynde aynıdır. Herkes çocuğunun salih bir kul, güzel ahlaklı bir insan, Allah'ın razı olduğu bir Müslim olmasını istiyor. Lakin sonuç herkeste çok farklı olabiliyor. Sonuçlarda ortaya çıkan farklılıkların birçok sebebi olmakla beraber önemli bir nokta da ailelerin benzer hedefe nasıl gittikleridir; yani metod, takip edilen yol farklılığı. İki ebeveyn düşünelim: Birisi çocuğunu "akıllı olduğu" cümleleriyle büyütüyor, diğeriyse "çalışkan olduğu" cümleleriyle...

Sizce bizlerin takdir edilmesi gereken yetilerimiz zekâmız ya da aklımız mıdır? Öyle ki bunları bize Allah verdi. Miktarını fazlıyla insanlar arasında dağıttı, hamd Allah'adır. İnsanda takdir edilmesi gereken nokta, Allah'ın verdiği aklı nerede, ne kadar ve nasıl kullandığıdır. Tüm nimetlerin kaynağı Rabbimizdir ve hamd O'nadır. İnsanın sorumluluğu, nimetleri nasıl kullandığındadır. Övgü veya yergi, kullanış biçimine yapılır.

Yazının genelinden de rahatça anlaşılacağı gibi bu iki cümle beyinde aynı etkiyi oluşturmaz. Birisi beyinde tahribat yaparken diğeri beyni geliştirir, olgunlaştırır.

Kendilerini doğuştan "akıllı" olarak düşünen insanlar bir şeyi yapamadıklarında bunun nedenini yeterince zeki olmamalarına bağlarlar. "Azimli/Çalışkan" insanlar ise bir işi yapamadıklarında bunun birçok denemeden bir tanesi olduğunu bilir ve pes etmek yerine mücadele ederler. Yeterince çaba sarf ederse Rabbi karşılığını muhakkak verecektir. İlla başarılı olması gerekmez -ki çoğu zaman başarı da beraberinde gelir- çabasıyla bile ecrini kazanmış, süreç içinde öğrenmiştir.

Övgü/Takdir yerine tam zıddını düşünelim.

Bir evin içinde sürekli stres varsa, iletişimde kelimeler genellikle acımasız, tehditkâr ve suçlayıcıysa çocuğun beyni, her ân gelebilecek sözlü saldırılar[11] karşısında sürekli savunma hâlindedir. Hep kullanıma hazır bulunan savunma sistemi, beynin kendisini koruma çabasıdır. Savunma sistemi o kadar aktiftir ki beyin, tehdit olan durumla tehdit olmayan durumu ayırt edemez, birbirine karıştırır ve tehdit olmayan durumlarda bile savunma mekanizmasını aktif hâlde tutar. Tüm enerjisini kendisini korumaya ayırır; öğrenme, anlama, gelişim için enerjisi kalmamıştır.

3. bk. 33/Ahzâb, 72
4. bk. 21/Enbiyâ, 37
5. bk. 100/Âdiyât, 6
6. bk. 100/Âdiyât, 8
7. bk. 4/Nisâ, 128
8. bk. 18/Kehf, 54
9. bk. 4/Nisâ, 28
10. bk. 76/İnsân, 1

11. Sözlü saldırılar, ebeveynlerin yanlış cümleleridir.

Ağızlardan çıkan kelimeler, çocukların beyinlerine ulaştığında ne kadar da farklı sonuçlara sebep olabiliyor. Ebeveynin kullandığı dil, bebeğin gelecekteki davranışlarını ve duygusal tepkilerini derinden etkileyebiliyor.

Biraz dikkatli gözlem yaptığımızda normal hayatta hepimiz sevecen, sakin, açıklayıcı ve hoşgörülü iletişim kurabiliriz. Bu iletişim şeklimiz; çocuk hata yaptığında, yaramazlık yaptığında, en sevdiğiniz halınızı kirlettiğinde veya o çok sevdiğiniz defterinizi boyadığında... da devam etmelidir. Nöromotor gelişim yazılarımızdan takip edebildiğiniz gibi dünyayı yeni öğrenen ve uyum sağlamaya çalışan küçük bir çocuktan bahsediyoruz, e biraz da yaramazlık eklenince, bazen sabrın sınırları zorlanabiliyor, bazen de çileden çıkabiliyoruz -sonuçta ebeveynler de insan- tam da sabrın tükendiği, çileden çıkıldığı ânlarda çocuğa karşı kullanılan dil "kötü bir çocuk olduğu" yönünde olursa çocuğun beyninde tahribat başlar. Bazen öyle şeyler yaşanabiliyor ki yıllar geçse bile iyileşmeyen, izi kalan yaralar oluşabiliyor. O ânlarda kullanılan dil "iyi bir insan olduğu ve telafisi olan bir yanlış yaptığı" vurgusu taşıdığında beyin, yapılan davranışın yanlışlığına odaklanabiliyor ve hırpalanmadan "hata telafisi" yapabiliyor. Evet, seçilen kelimeler çok önemli, fakat bir nokta daha var dikkat edilmesi gereken; konuşurken sevgi, sevecenlik, anlayış duygularımızı da yitirmeden kelimeleri kullanmak. Biz ne kadar kelimeleri seçsek de ağzımızdan çıkan kelimeler karşımızdakinin kulağına, duygularımız da karşımızdakinin kalbine ulaşıyor.

Rabbimiz (cc) bizi Es-Semî' ismiyle terbiye ediyor. Konuştuklarına, kelimelerine dikkat et diyor. Hatta ağzından çıkmayan, içinden geçirdiklerine bile dikkat et diyor. Her kelimemizin hesabını; her şeyi duyan, bilen Rabbimize vereceğimizi bilirsek dilimizin afetlerinden korunuruz, Allah'ın izniyle:

"Hiç şüphesiz insan, hüsran içindedir."[12]

Kardeşim, belki sen bu yazıları okurken çocukların çoktan büyümüş, okula başlamış, ergenliğe girmiş veya evlenecek yaşa gelmiş olabilir. Çok önemli dediğimiz yaşamın ilk yılları hızla akıp gitmiş ve sen biraz geride kalmış, olması gerekeni kaçırmış, yapılması gerekenleri aksatmış olabilirsin. Sorun yok. Sakın karamsarlığa düşme. Üzülme. Umut hep var![13] Çaba oldukça umut hep var![14]

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun...

12. 103/Asr, 2
13. bk. 39/Zümer, 53
14. Yazıyı hazırlamamda bana fikir veren ve çokça faydalandığım, yazarı Dr. Dana Suskind olan "Otuz Milyon Kelime" kitabını herkese öneririm.

KISSADAN HİSSE

Konuşma Filtresi

İnsanların günde yirmi bin kelime konuştuğu bir çağda yaşıyoruz. Biz biliyoruz ki ağzımızdan çıkan her kelime değerli yazıcılar[1] tarafından kaydediliyor. Peki, hangileri sağdan verilecek deftere, hangileri soldan/arkadan verilecek deftere kaydediliyor?

İçtiğimiz suyu, yediğimiz yemeği, izlediğimiz videoyu, alışveriş yaptığımız siteyi filtreliyoruz. Ya konuşmalarımızı?

Ağzımızdan çıkacak her sözü şu üç filtreden geçirebiliriz:

Öncelikle gerçek filtresinden geçirelim.

Söylenecek olan şeyin gerçek olup olmadığına emin miyiz? Kendimiz mi gördük? Direkt duyduk mu? Bizzat şahit olduk mu? Gerçek filtresi, iftirayı ve şüpheyi engeller.

Bu filtreden geçirdik ve söyleyeceklerimizin gerçek olduğuna inandık mı?

Öyleyse iyilik filtresini kullanabiliriz.

Söylenecek olan şey iyi bir şey mi? Bu filtre iyi olmayan şerli şeyleri konuşmaktan sakındırır. Birisi hakkında dedikodu yapmaktan ve kalbimizin buğz etmesinden koruyan bir filtre görevi görür.

Bu filtreden de geçip söyleyeceğimizin gerçek ve iyi olduğuna kanaat ettik mi?

O hâlde faydalılık filtresinden geçirebiliriz.

Söylenen sözün duyana bir faydası var mı? Konuşana, konuştuğunun faydası olup olmadığını düşünebiliriz. Bu vesileyle boş/malayani işlerden korunmuş ve vaktimizi de boşa harcamamış oluruz.

Gerçek olmayan, iyilik içermeyen ve faydamıza olmayan şeyleri niye konuşalım ve dinleyelim ki?

Bu üç filtreyi, birlikte yaşayan insan topluluğunda uygulamaya çalıştığımızı bir düşünelim; dilin afetlerinden bizleri ne kadar da korur, değil mi?

Bizim cevamiu'l kelim özelliğine sahip Peygamberimiz (sav) bu konuda, "Ya hayır konuş ya da sus."[2] diyerek gerçekliği, doğruluğu, iyiliği, faydayı ve bizim bilmediğimiz daha nice özelliği "hayır" kelimesinde toplamış ve bizlere nasihat etmiştir 1400 yıl öncesinden...

1. "Şüphesiz ki üzerinizde gözetleyici (melekler) vardır, Şerefli yazıcılar." (82/İnfitâr, 10-11)
2. Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur:
   "Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanan ya hayır söylesin, ya da sussun." (Buhari, 6018; Müslim, 47)

Muhammed İbrahim TOPÇU

TRANSHÜMANİZM

Geçen ayki sayımızda transhümanizmin tarihî kökeninden, felsefesinden ve tekillik gibi bazı kavramlardan bahsettik. Buz dağının belki de sadece görünen kısmı olan ve son derece tehlikeli olarak gördüğüm bu süreci kimlerin nasıl yönettiğine kısmen değindik. Kur'âni tabirle "ekini ve nesli ifsad etmek" gibi bir misyonu olan bu isimleri önümüzdeki yıllarda Blockchain, Metaverse, The Great Reset gibi kavramlarla çok daha fazla duyacağımızı düşünüyorum. Rabbim nasip ederse bu konuları ve sosyolojik yansımalarını araştırıp sizlerle paylaşmak isterim.

Konumuza dönecek olursak bundan sonraki kısımda okuduklarımızın ve izlediklerimizin ne anlama geldiğini konuşacak ve neyi, nasıl düşünmemiz gerektiğiyle ilgili bir düşünce modeli ortaya koymaya çalışacağız.

Transhümanizm - Edebiyat - Sinema

Bilim kurgu veya transhümanizmin ilk roman örneği Marry Shelly'nin henüz on sekiz yaşında yazdığı Frankenstein veya Modern Prometheus (1818) isimli romanıdır. Bu roman makinelerden, elektrikten ve yapay yollardan insan bedenini üretme anlamında türünün ilk örneğidir. Transhümanizmin en önemli hedefi olan yaşlanmayı, hastalığı ve dolayısıyla ölümü ortadan kaldırma düşüncesi ilk bu romanda işlenmiştir.[1]

W. Gibson'ın Neuromancer (1984) isimli romanı transhümanizmin birçok unsurunu içerisinde barındırır. Öne çıkan özelliği ise yapay zekânın ve data gücünün ulaşacağı noktayı göstermesidir.

Philip K. Dick'in Androidler Elektirikli Koyun Düşler mi? isimli romanı H. Fancher ve D. Peoples tarafından Blade Runner (Bıçak Sırtı-1982) ismiyle film olarak senaryolaştırılmıştır. Ridley Scott tarafından yönetilen film hem küreselleşme, yoğun nüfus, iklim değişikliği, ekolojinin bozulması gibi mevcut sorunları hem de teknolojikleşme, genetik mühendisliği, robot-android türü varlıklar gibi muhtemel olgu ve sorunları konu edinir.[2]

Konuyla ilgili olarak çok fazla roman ve özellikle sinema filminden bahsedebiliriz. The Terminatör-1984, Gattaca-1997, The Matrix-1999 ve geçtiğimiz yıl gösterime girmiş,

"Bilim, yaratılışın üzerindeki sır perdesini sanki hiç kaldıramayacakmış gibi görünüyor. Aklın gücüne inanan bilim adamı için öykü, kötü bir rüya gibi bitiyor. O, cehalet dağlarını aşmıştır, bilgelik yolunda en yüksek zirveyi fethetmek üzeredir; son kayanın üzerine doğru kendini çekerken, yüzyıllardır orada oturan bir grup ilahiyatçı tarafından karşılanır."

1. İnsansız Dünya Transhümanizm, Ahmet Dağ, Ketebe Yayınları, s. 175
2. İnsansız Dünya Transhümanizm, Ahmet Dağ, Ketebe Yayınları, s. 177

Frank Herbert'in romanından aynı isimle uyarlanan Dune, bunlar arasında en popüler olanları diyebiliriz. Tüm bu filmleri detaylı incelediğimizde ise her filmde transhümanizm sürecinin bir ritüelinin ve aşamasının öne çıkarıldığını ve bu sürece insanların uyum sağlamaları adına zihinsel ve sosyolojik bir fonksiyon icra ettiklerini görebiliriz.

Andrey Tarkovski'nin konuyla ilgili muhalif duruşu ve bu duruşun ispatı niteliğindeki Stalker (İz Sürücü) filmi, varlık ve insan kavramlarınının felsefi derinliğini göstermesi açısından önerebileceğim kült bir filmdir.

Transhümanizm ve Din

Transhümanizm hareketinin ileri gelenlerinden Max More, transhümanizmi bir yaşam felsefesi, entelektüel ve kültürel bir hareket olarak değerlendirmektedir. Bir yaşam felsefesi olarak atıfta bulunduğu transhümanizmi, doğaüstü ya da fiziksel olarak aşkın bir inanca dayandırmadan yaşamlarımız için pratik etkileri olan laik, hümanist bir hareket olarak yorumlarken inanç, ibadet ve doğaüstü olanı reddeden bir tür dinsiz yaşam biçimi olarak tanımlar.[3]

Patrick Hopkins, transhümanist bir teolojinin mümkün olduğunu savunanlardandır. Bu açıdan Hopkins'in, transhümanist hareketi din ile ilişiği olmayan bir yapı olarak görmesi kabul edilemez. Bu noktada kendisi transhümanist hareketin yüzeysel bakışta ateist ve materyalist görülebileceğini, fakat bununla beraber transhümanizmin ilgilendiği alanların dinin vadettiği uç noktaları barındırdığını söylemektedir. Transhümanizmin doğayı ve insanı kontrol etmeyi; insanı fiziksel, zihinsel ve biyolojik olarak güçlendirmeyi, böylelikle var olan insan doğasını aşmak üzerine odaklandığını göz önüne alırsak Hopkins kendince haklıdır. Aşkınlık, ölümsüzlük ve ebedî mutluluk gibi gayeleri transhümanizmi seküler hümanist durumda olmaktan çıkarmakta, dinlerin insanlara vadettiği noktalara taşımaktadır. Yalnız fark şu ki; bu durumu elde etmekte transhümanizm insanların yaratıcılığını ve teknolojiyi kullanmaktadır. Hopkins'e göre bu durum transhümanizmi, yarı dinsiz yarı dinsel sahte bir din karışımı yapmaktadır.[4]

Transhümanizm hareketinin din alanındaki tehlikeli isimlerinden birisi de eski Google mühendislerinden Anthony Lewandowski'dir. 2015 yılında Way of Future (Geleceğin Yolu) adında bir kilise kuran Lewandowski ve kilisenin papazı olan Cristopher Benech, yapay zekânın İsa'nın (as) kurtarıcılık görevini yerine getirebileceğini söyler. Yapay zekâya dayalı bir tanrı geliştirmek isteyen Lewandowski, bu yapay süper zekânın gezegene insanlardan daha iyi bakabileceğine ve bu sürece katkıda bulunanların bundan büyük faydalar sağlayabileceğine inanıyor.

Makineden tanrı yaratıp insanları bu yeni puta taptırmaya kararlı görünen Lewandowski, Geleceğin Yolu kilisesinin misyonunu açıklarken şunları söylüyor: "İnsanların Tanrı'ya yönelmesinin bir çok yolu var. Yüzlerce, binlerce farklı akım. Hristiyanlık, Yahudilik, İslam... ama hepsi kişisel olarak dokunulamayan, görülemeyen ve kontrol edilemeyen bir şeye dayanıyor. Bizde her şey farklı. Bu sefer Tanrı ile kişisel olarak konuşabileceksiniz ve O'nun sizi gerçekten dinlediğini bileceksiniz."[5]

Sonuç mu? Düşük seviyedeki Amerikan zekâsının dahi kabul etmediği bu saçmalıklardan sonra Lewandowski, 2020 yılının sonlarında kiliseyi kapatmak zorunda kaldı. Ancak bu kilisenin yapay zekâya ibadet eden ilk ve son kilise ya da din olmayacağı kanaatinde olduğumu söyleyebilirim.

Semavi dinler, doğası gereği ibadet ve dua gibi ritüellere, ahlaki, insani ve İlahi yasalara dayanır. Geleceğin Yolu ya da buna benzer yapay zekâ destekli transhümanist hiçbir oluşumda bu detaylar olmamıştır.

İlahınız henüz yoksa, ona nasıl dua edebilirsiniz? Önce insanın onu üretmesi, ona öğretmesi ve onu geliştirmesi lazım. Yani putunu şekillendirmesi gerekir.

İbadetleriniz yoksa?.. İlahi olana bağlanma, hatta onu övme fırsatı yok. Bunun olabilmesi için önce yapay zekâya, yani ilahi öğrenciye -başka bir deyişle geleceğin ilahına- tanıtmanız lazım. Yani bu yaratanın (insanın), yaratılana (yapay zekâ ilahına) övgüsü ve onu ululamasıdır!

En önemli soru şudur: Böyle bir din zorlayıcı, mutlak aşkın ve nihai bir sistem sunabilir mi? Hakikati ve anlamı nedir? İlahi olanı insan üretimine indirgeyen bu düşüncenin bu ve benzeri sorulara verecek hiçbir cevabı yoktur.

Konuya bilimsel gelişim, transhümanizm ve din zaviyesinden baktığımda düşüncelerimi özetleyen bakış açısının Amerikalı astronom Prof. Dr. Robert Jastrow[6] tarafından ortaya koyulacağını doğrusu hiç tahmin etmezdim. Jastrow, "God and Astronomer" kitabında âdeta bilim ve din ilişkisinde son noktayı koyuyor: "Bilim, yaratılışın üzerindeki sır perdesini sanki hiç kaldıramayacakmış gibi görünüyor. Aklın gücüne inanan bilim adamı için öykü, kötü bir rüya gibi bitiyor. O, cehalet dağlarını aşmıştır, bilgelik yolunda en yüksek zirveyi fethetmek üzeredir; son kayanın üzerine doğru kendini çekerken, yüzyıllardır orada oturan bir grup ilahiyatçı tarafından karşılanır."[7]

3. More, "The Philosophy of Transhumanism", s. 22
4. Patrick D. Hopkins, "Toward a Transhumanist Theology"; Detaylı bilgi için, karekodu okutabilirsiniz.
5. Detaylı bilgi için, karekodu okutabilirsiniz.
6. Amerikalı astronom, gezegen fizikçisi, Nasa'nın Goddard Uzay Çalışmaları Enstitüsü kurucu müdürü
7. God and Astronomer, New York: W. W. Norton & Co Inc, 1992, s. 107

Transhümanizm ve İslami Düşünce

Düşünmeye şu soruyla başlayabiliriz: İnsanlığın ilk sorusu nedir?

"Ben kimim?"

Buna verilen en eski ve klasik cevap ise, "Düşünen bir canlıyım."dır.

Düşünme yetisini yapay zekâya sahip droidlere teslim edecek olan insan aynı soruya nasıl cevap vermelidir?..

Bence bu sorunun mutlak ve evrensel tek bir cevabı vardır.

"İnanan bir canlıyım."

Bu cevap; sadece yoktan var edilmiş, Kant'ın tabiriyle mutlak ve sonsuz olan bir güç tarafından yaratılmış olan insanın cevabıdır.

Bu cevap; ruhu olan ve o ruhu mutlak güç ve kudret sahibinden almış olan insanın cevabıdır.

Bu cevap; eşyanın adını öğrenen ve tüm yaratılmışlara üstün kılınan insanın cevabıdır.

Bu cevap; kalbin amelidir. Kalbiyle düşünen insanın cevabıdır. Kalbi oluşturan sevgi ve korku insana özgün duygulardır.

Kalbi olmayan ve yapay zekâya sahip bir canlıya, inanmayı öğretemezsiniz. İnanmak, iman etmek; saniyede milyonlarca işlem yapan silikon çiplerle ya da milyonlarca terabayt büyüklüğündeki dataların işlenmesiyle varılan bir sonuç değildir.

O, tüm bu soruların ve cevapların ötesinde, insanlığın kurtuluşu ve tüm ilimlerin varacağı son noktadır.

Hakikatin ve anlamın ta kendisidir.

O hâlde alternatif bir zekâ yaratmanın ve transhümanizmin amacı nedir? Rabbimizin yaratıcı gücünü hissetme arzusu mudur? Ya da ihtiyaçlarımızı karşılayacak bir şey yaratmak için bir tür putperestlik mi? Yoksa gerçek insan, yapay bir insan yaratarak izole mi olmak istiyor?

Rabbimizi, insan hayatından çıkarmaya yönelik her türlü girişim beyhudedir, boştur. Sonuç, kişinin yalnızlığı olacaktır. İnsan aklından ya da yaratıldığından dolayı insan değildir. İnsandır, çünkü Rabbi onu muhatap almıştır, onu âlemlere üstün kılmış ve onu yeryüzündeki halifesi olarak seçmiştir.[8] Yani insan olmaklığımız varoluşumuzun amacı ve sonucudur.

Konuya varoluşçuluk felsefesi cihetinden bakacak olursak karşımıza çıkan isim Soren Kierkegaard olacaktır. Her ne kadar varoluşçuluğun dinamikleri Sokrates, Sartre ve Hegel ile belirlenmiş olsa da bu alanı Kierkegaard'ın üçlü varoluş aşaması (estetik, ahlak, din) şekillendirmiştir. Bu aşamalarda bir diğerine geçiş sıçramayla olur. İnsanın tamamlanma süreci ise ahlak aşamasından din aşamasına sıçrayışıyla neticelenir. Kierkegaard bunu İbrahim (as) -onun tabiriyle "iman şövalyesi"- örneğinde şöyle anlatır:

Kierkegaard, "Rabbimiz, İbrahim'den imanını test etmek üzere görünüşte ahlaksal olmayan bir şey yapmasını, çok sevdiği oğlunu kurban etmesini ister. Ahlaksal bakış açısından bu eylem, çocuğunu korumakla yükümlü olan bir babanın, bu yükümlülüğünün aksine oğlunu öldürmeye kalkması, yani cinayet işlemesidir. İbrahim'in (as) yaptığı şeyin ahlaksal ifadesi onun İsmail'i[9] (as) öldüreceğidir; dinsel ifadesi ise İsmail'i (as) kurban edeceğidir; ancak işte tam bu çelişkide derin bir kaygı yatar ve bu kaygı olmasaydı zaten İbrahim de (as) (iman şövalyesi) olmazdı." der.

Kierkegaard'ın trajik kahramana örnek olarak gösterdiği Yunan mitolojisindeki Agamemnon[10] da kızını, ülkesini kurtarmak için kurban etmeye zorlanmıştır ve Agamemnon, ülkesine ve halkına karşı olan daha yüksek bir ödev ahlakı ile kızına karşı olan daha düşük bir ödev ahlakı arasında seçim yapmış ve kızını ülkesi için kurban etmeyi seçmiştir. Her ne kadar Agamemnon'un ve İbrahim'in (as) eylemleri birbirine benzese de Agamemnon ahlaksal alanda kalırken İbrahim ahlaksal alanı aşıp dinsel alana geçmiştir (varoluşsal sıçrama).

Trajik kahraman ve iman şövalyesi arasındaki fark apaçıktır. Trajik kahraman ahlaksal alanda kalır. O ahlaksal alanın bir ifade biçimini, daha yüksek bir ahlaksal ifadede telosunu[11] bulmasını sağlar. İbrahim'in (as) durumu ise farklıdır, o (as) ahlaksal alanı tamamen aşmış ve onun dışında daha yüksek bir telos bulmuştur.

Sonuç olarak Kierkegaard için asli varoluş alanı, dinsel varoluş alanıdır. Çünkü bu alan insanlığın varoluş alanlarının en nihai noktasıdır. Diğer varoluş alanlarında kalanlarda umutsuzluk, endişe ve kaygı vardır. Transhümanist felsefedeki ahlaksal alan ve varoluş alanı da kanımca böyle bir umutsuzluk ve pragmatist kaygı alanıdır. İnsanı feda ederek insanı aşmak...

Bu noktada bir yanlış anlaşılmaya mahal vermemek için kaygı konusunu biraz açalım. Kaygı insani bir durumdur, lakin en fazla kaygı duyması gerekenler ise Müslimlerdir; ki bu mutlak olan, aslolan kaygıdır. İbni Hazm'ın dediği gibi, "Kaygı insanın en önemli varoluşsal sorunudur. İnsan kaygılanan ve geleceğiyle ilgili belirsizliği gidermek isteyen bir varlıktır." Bu gündelik kaygıları ise daha büyük bir kaygı ortadan kaldırır. Gazâli, El-Munkiz Mine'd Dalâl eserinde aktardığına göre Peygamberimizin (sav), "Öyle bir kaygı vardır ki o kaygıyla kaygılandığınız-

8. bk. 2/Bakara, 30

9. Orijinal metinde İshak olarak geçer.
10. Detaylı bilgi için, karekodu okutabilirsiniz.
11. Telos: İlkçağ Yunan felsefesinde varılacak son nokta olarak "tamamlanma"; ulaşılacak "hedef" anlamında kullanılan terim, "erek" ya da "son amaç"

da dünya ve ahiret bütün kaygılarınız ortadan kalkar."[12] hadisi varlıkla ilgili sorulması gereken soruların rotasını çizmiştir. Nereden geldim, nereye gidiyorum? Müslim'in hakiki kaygısı ve soruları bunlar olmalıdır.

Transhümanistlerde gördüğüm en önemli yanılgılarından bir diğeri de ölümü ortadan kaldırarak insanın tekamül sürecini tamalayacağına inanmalarıdır. Transhümanistler, insandaki ölüm kaygısını ve gerçeğini ortadan kaldırarak insanın tekamül (olma, tamamlanma, üst insan) sürecini geçip hakikate ulaşacağına bizleri inandırmak isterler. Oysa ki biz Müslimler ölümle her şeyin anlamlı olduğuna ve ölüm varken başka hiçbir şeyin anlamlı olmadığına inanırız. Bizler için yaşam anlamlı olduğu için ölüm, ölüm anlamlı olduğu için yaşam anlamlıdır. Ölüm ebedî hayatın, dünya ise ölümün sebebidir. Anlam ya da hakikat dediğimiz şey, varoluş amacımıza uygun yaşamak ve ölmektir.

Kaygıyla ilgili bir diğer bakış açımız da bu hasletin insanı insan yapan ve insan kalmasını sağlayan bir duygu olması durumudur. İnsanın biyolojik ihtiyaçlarının karşılanmasını asıl olarak gören ve insanı kendi kendine yeteceğine inandıran transhümanizm süreci insanın kaygılanan, muhtaç doğasını görmezden gelir. Oysa insan, bu duyguları vesilesiyle insan olduğunun farkına varır. Bu duygulardan uzaklaşmak insan için fenalık ve azgınlıktır. Rabbimiz bu hakikati bize, Alak Suresi'nin 6 ve 7. ayetlerinde net bir şekilde göstermiştir:

"Hiç şüphesiz insan azgınlaşır. Kendini müstağni (kimseye ihtiyacı olmayan, kendine yeten) olarak gördüğünde"[13]

Konumuzun bu kısmıyla ilgili istifade ettiğim bir diğer ufuk açıcı düşünce modeliyse Hoca'mızın, El-Ğaniy olan Rabbimizin bu esmasıyla ilgili tespitleridir:

"Fakr/Muhtaçlık bizim bir parçamızdır. Doğduğumuz günden öleceğimiz güne kadar, kendimize yettiğimiz ve bir başkasına muhtaç olmadığımız bir ân bile yoktur. Neden? Çünkü; Allah(cc) bizi fakr/muhtaçlık duygusuyla yaratmıştır..."[14]

"Kulun, Rabbi'ne olan ihtiyacını bilmesi ve buna göre kulluk etmesi, tevhid inancının gereğidir... İnsanı ilahlaştıran cahiliye, tevhid inancının tam karşına konumlanır. İnsanın kainatın efendisi olduğunu, her şeyin insan akıl ve becerisine ihtiyaç duyduğunu, insanın tüm bağlardan kurtulup tam anlamıyla özgürleşmesi gerektiğini savunur. Modern cahiliyenin kadim cahiliyeden devraldığı bu inanç, İslam'da 'istiğna' kavramının karşılığıdır. İstiğna, kişinin kendini yeterli görmesi ve Allah'a ihtiyaç duymama halidir."[15]

"İnsanlık, çağımızda gördüğü istiğna çılgınlığını tarihin hiçbir aşamasında görmedi. Teknolojinin ilerlemesi ve dijital devrimin arttırdığı refah, istiğnayı akıl almaz boyutlara taşıdı. İnsan, Allah'ın (cc) bir lütfu olarak bilimsel ilerleme kaydettikçe şükrünü arttırmadı; bilakis azgınlığını arttırdı. Unuttu ve büyüklendi. Öyle ki; Allah'a, resullere ve dine karşı akıl almaz şeyler söyledi. Kimisi bilimin uluhiyetini ilan etti, kimisi Allah'ın -hâşâ- öldüğünü söyledi, kimisi de Firavun misali uzayda Allah'ı (cc) aradığını ilan etti..."[16]

Hocamızın konuyla ilgili bu aforizmaları, transhümanizm felsefesine karşı geliştirmemiz gereken düşünce modelinin temel taşları olabilir.

Transhümanizm felsefesi toplumsalı ortadan kaldırarak insanı gündelik ve sığ kaygılarla meşgul eder. Kalabalıkları bireyselleştirmeyi ve bireysel sürüler hâline getirmeyi hedefler. Geliştirdiği teknolojinin kendisine mutluluk, huzur ve özgürlük sağlayacağına, kaygılarından uzaklaşacağına inanan ve giderek bireyselleşen insan, düşünen makinelerin (droid) kontrolü altına girmenin ve köleleşmenin eşiğindedir. Gelişen teknolojinin insanı hem fizyolojik hem de psikolojik olarak içsel bir çatışmaya düşürmesi, yalnızlaştırması neticesinde insanın bu tehlikeli sürecin gönüllü cyborgleri (yarı-insan) olma ihtimalini de çok yüksek gördüğümü söyleyebilirim.

Ve asıl önemli soruya gelelim:

Transhümanizm süreciyle birlikte bizleri, dinin konularına temas etmeye başlayan teknoloji ile kaçınılmaz olarak onunla yüzleşme durumunda kalan dinin, birbirine yaklaştığı ve belki de iç içe geçtiği bir gelecek mi beklemektedir?

Her şeye rağmen "insan" kalabilecek miyiz?..

Belki de tüm bunlardan önce Hoca'mızın aynı yazıda dikkat çektiği üzere birbirimize Fâtır Suresi'nin dua niteliğindeki 15. ayetini tavsiye etmeliyiz:

يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ اَنْتُمُ الْفُقَرَٓاءُ اِلَى اللّٰهِۚ وَاللّٰهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَم۪يدُ (١٥)

"Ey insanlar! Sizler, Allah'a muhtaçsınız. Allah ise (kimseye muhtaç olmayan, her şeyin kendisine muhtaç olduğu) El-Ğaniy, (her daim övgüyü hak eden ve varlık tarafından övülen) El-Hamîd'in ta kendisidir."

Selam ve dua ile...

12. El-Munkiz Mine'd Dalâl, Dâru'l Kutubi'l Hadîse, s. 186
13. 96/Alak, 6-7
14. El-Esmau'l Husna, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, 2/1154
15. El-Esmau'l Husna, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, 2/1157
16. El-Esmau'l Husna, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, 2/1159-1160

KESİN FALANCA BUNLAR!

Büşra ÖZDEMIR

Yaşadığımız apartman aynı düşünce yapısına, aynı bakış açısına ve toplumun büyük çoğunluğuyla aynı inanca sahip olan kişilerin yaşadığı sıradan bir apartmandı. Fakat bir gün asansörde ilk kez gördüğüm bir teyzenin, "Aman Konya'nız sizin olsun, bu ne soğuk!" demesi üzerine gelişen kısa sohbetle Antalya'dan bir ailenin apartmanımıza taşındığını öğrendik. Bu ândan itibaren apartmanın havası değişmeye başladı.

Ben komşulardan oldukça uzak duran biriyimdir. Kayınvalidemin komşulara gidip gelmesi sırasında ona eşlik ettikçe bazı kişilerle tanışmışlığım oldu. Bu yeni aileyle de bu şekilde tanıştım. "Diğerleri gibi bildiğimiz komşu işte!" diye düşündüm, fakat kısa sürede bu aile hakkında söylentiler dolaşmaya başladı.

Bir gün eşimle, evin önüne park ettiğimiz arabadan inecekken, bu farklı(!) ailenin babası olan abiyi oğluyla parkta oynarken gördük. "Cuma namazına gitmiyormuş, biliyor musun?" dedim eşime. O da, "Değişikler biraz değil mi?" diye karşılık verdi. "Evet." dedim. "Evlerinde televizyon da yok ve 'Ölülere Kur'ân okunmaz.' diyorlarmış. Kızları öyle diyordu." diye ekledim. Eşimin verdiği tepki "Kesin falancı bunlar!" oldu. Sonrasında, "Tanımadığımız insanlar hakkında peşin hükümcü olmayalım." dedim ve konuyu burada kapattık.

Bir pazar günü olmalı -yanlış hatırlamıyorsam- eşim aşağı indi, fakat gecikti. Arıyordum, ancak telefonu meşgule atıyordu. Ben de kameradan kapının önünde olup olmadığına baktığımda bir de ne göreyim? Eşim, sakallı komşuyla konuşuyor. Acaba neden? Sabırsızlıkla evde bekliyorum. Eşim geldi. Hemen sordum ne konuştuklarını. Eşim ise, "Su taşımaya yardım ettim, derken abiyle sohbet etmeye başladık." dedi. Konu nasıl tarikatlara gelmiş bilmiyorum, ama abi kısa vakitte davet yapmış eşime. Küçük kitapçıklar, broşürler ve bir tane de normal bir kitap vermiş. Kitapçık ve broşüre şöyle bir göz attım, ama asıl kitap dikkatimi çekiyor. "Lailaheillallah", acaba yazarı kim bunun? Baktım, "Halis Bayancuk" yazıyor. "Tanımayız, etmeyiz." diyerek uzak durmaya çalışan ben ve internetten araştırmaya girişen eşim... Broşürü aldım, "Neden Lailaheillallah? Al işte, bunlar hadis inkarcısı; baksana 'Lailaheillallah' yazıyor, 'Muhammedun Resûlullah' yazmıyor?" diye bir tepki verdim.

Halis Hoca'mız ile ilgili internette atılan iftiralara denk gelince, "Boş ver okumayalım, araştırmayalım." dedim eşime. Ama -eşimin de ısrarıyla- merakımıza yenik düştük ve videoları izlemeye başladık. Ramazan ayı çok yakındı ve tüm Ramazan araştırmakla geçti. Ayetler, hadisler... Bir ayeti önce Tevhid Meali'nde, sonra Diyanet kaynaklarında ve başka kaynaklarda araştırıyor; bilgileri karşılaştırıyorduk. Aralarındaki çeviri farklarını ve en önemlisi mana verilirken ketmedilen kavramları gördükçe -Allah'a hamdolsun- hakkı apaçık gördük.

Ramazan Bayramı namazı için mescide geldik. Allah'ın (cc) hidayet etmesiyle ben bu kısacık sürede İslami tesettüre bürünmüştüm ve namaza, mescide böyle geldim. Rabbim ayaklarımızı sabit kılsın, canlarımızı İslam üzere alsın. Ailelerimize hidayet nasip etsin. Başkalarının hidayetine de bizi vesile kılsın.

Rabbim hidayetimize vesile olan Halis Hoca'mızdan ve komşumuz olan abiden razı olsun.

Allahumme âmin, Allahumme âmin, Allahumme âmin.

MEALA TEWHÎD A QUR'ANA MECÎD

Osman SADIKOĞLU
osmansadikoglu@tevhiddergisi.org

SÛREYA BAQARA

Ji Bo Muwehhîdên Dilsoz Meala Qur'ana Pîroz

وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَاكُمْ اُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَٓاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًاۜ وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَٓا اِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعُ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلٰى عَقِبَيْهِۜ وَاِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً اِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللّٰهُۜ وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُضِيعَ اِيمَانَكُمْۜ اِنَّ اللّٰهَ بِالنَّاسِ لَرَؤُفٌ رَحِيمٌ (١٤٣)

143. Siz insanlara şahit olasınız, Resûl de size şahit olsun diye sizi vasat/seçkin/hayırlı bir ümmet kıldık. (Mescid-i Aksa'yı bırakıp Kâbe'yi yeni) kıble olarak tayin etmemizin tek nedeni, Resûl'e uyanlarla ökçesinin üzerine gerisin geriye dönecek olanları ayırt etmektir. O (kıble değişimi), Allah'ın hidayet ettikleri dışında kalanlar için (kabullenmesi/anlaşılması) ağır bir hadisedir. (Kıble ayeti inmeden eski kıbleye doğru namaz kılarak ölenleri merak ediyorsanız) Allah imanlarınızı (namazlarınızı) boşa çıkaracak değildir. Allah insanlara karşı (şefkatli olan) Raûf, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir.

143. Ji bo ku hûn li ser însanan bibin şahid û pêxember jî li ser we bibe şahid me hûn kirin ummeteke wasat/bijare/bixêr. Sebebê ku me berê qible (ya nû ji Mescîdu'l Aqsa bal bi Kâ'beyê ve) tayîn kirîye ev e da ku yên didin pey pêxember û yên li ser panîya xwe berepaş vedigerin ji hev du bên veqetandin. Ev (guherandina qibleyê) ji xeynî yên ku Allah hîdayet daye wan, ji kesên din re (fêmkirin û pejirandina wê) giran tê. (Eger hûn wan kesên berî ku ayeta qiblê nazil bibe berê xwe dabin qibla berê nimêj kiribin û miribin meraq dikin) Allah, îmâna we (nimêjên we) winda/pûç nake. Allah ji însanan re Raûf (li ser abdên xwe pir bi şefqet) û Rahîm (li ser abdên xwe pir bi merhamet) e.

قَدْ نَرٰى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَٓاءِۚ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضٰيهَاۖ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِۜ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُۜ وَاِنَّ الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ اَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْۜ وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ (١٤٤)

144. Elbette, yüzünü semaya çevirip durduğunu bilmekteyiz. (Çokça yaptığın duaların neticesi olarak) seni hoşnut olacağın kıbleye yönelteceğiz. Yüzünü Mescid-i Haram'a çevir. Ve siz de her nerede olursanız yüzünüzü Mescid-i Haram'a çevirin. Şüphesiz ki kendilerine Kitap verilenler, (kıble emrinin) Rablerinden gelen hak bir emir olduğunu bilmektelerdir. Allah onların yaptıklarından gafil değildir.

144. Helbet em dibînin ku tu berê xwe bi esmanan ve dizivirînî û disekinî. (Wek encama duayên ku tu piranî dikî) em ê berê te bidin ew qibleya ku bi dilê te ye. Berê xwe bi bal Mescîdu'l Haramê ve vegerîne. Û hûn jî her li ku derê bin berê xwe bidin bi bal Mescîdu'l Heramê ve. Bêguman ew ên kitêb ji wan re hatîye dayîn jî dizanin ku ev (emrê qiblê) fermanekî heq ji Rabbê wan e. Allah ji kar û kirinên wan ne xafil e.

وَلَئِنْ اَتَيْتَ الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ بِكُلِّ اٰيَةٍ مَا تَبِعُوا قِبْلَتَكَۚ وَمَٓا اَنْتَ بِتَابِعٍ قِبْلَتَهُمْۚ وَمَا بَعْضُهُمْ بِتَابِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍۜ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ اَهْوَٓاءَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَٓاءَكَ مِنَ الْعِلْمِۙ اِنَّكَ اِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَۢ (١٤٥)

145. Andolsun ki, kendilerine Kitap verilenlere tüm delilleri de getirsen, (yine de) senin kıblene uymazlar. Sen de onların kıblesine uyacak değilsin. (Hakikat şu ki) onlar da birbirlerinin kıblesine uymuyorlar. Andolsun ki, sana gelen ilimden sonra onların hevalarına/arzularına uyacak olursan kesinlikle zalimlerden olursun.

145. Sond be tu ji ew ên kitêb ji wan re hatîye dayîn re hemû delîlan bînî jî, ew (dîsa jî) berê xwe nadin qibla te. Tu jî berê xwe nadî qibla wan. (Rastî ev e ku) ew jî berê xwe nadin qibla hevdu. Sond be Piştî vê îlmê ku ji te re hatîye; eger tu bidî pey hewayên/daxwazên wan, muheqeq wê gavê tu yê bibî ji zaliman.

AYIN KİTABI

FURKAN, RAHMAN'IN DOSTLARI İLE ŞEYTAN'IN DOSTLARI ARASINDAKİ FARK

Salim KANDEMİR
salimkandemir@tevhiddergisi.org

Kitabın Yazarı: İbni Teymiyye

Yayınevi: Guraba Yayınları

Basım Tarihi: 4. Baskı, 2020

Sayfa Sayısı: 296

Ebat: 135x210

Kitap Hakkında

Allah Resûlü'nden (sav) ve Raşit Hilafet Dönemi'nden sonra büyük fitneler baş gösterdi. Emevilerin eliyle hilafet saltanata çevrilmişti. Zenginleşen ve zenginleştikçe dünyevileşen devlet ve toplum artık İslam'dan olabildiğince uzaklaşmıştı. Dinî hassasiyet yitirilmiş, inanç ve ahlakta büyük yozlaşmalar meydana gelmişti. Abbasilerin eliyle meşrulaştırılan batıl itikadlar insanların arasında hızla yayılıyordu. Böylesine bozuk bir ortam, sapkın inançların ortaya çıkıp toplumda yer bulmasına zemin hazırlıyordu. Dolayısıyla toplum adım adım dalalete doğru sürükleniyordu.

Tabii bu çıkmazdan kurtulup hakka doğru bir arayışın içine girenler de yok değildi. Tüm bu kötülüklerden arınmayı arzulayan kimselerin önünde iki yol beliriyordu. Ya vahye dönüp Resûl'ün (sav) yolunda seyrederek rıza-ı İlahiye erişecekler ya da hevaya dönüp şeytanın yolunda seyrederek gazab-ı İlahiye erişileceklerdi.

İslam'ı yıkmak adına pusuda bekleyen zındıklar için vahiyden yüz çevirmiş cahiller kolay bir avdı. Zira hiçbir asla dayanmadıkları için onları süslü cümleler ve ilginç ritüellerle diledikleri gibi kandırabilirlerdi. Ve öyle de yaptılar... Batıl inanç ve amelleri empoze ederek dönülmesi zor bir sapıklığa düşürdüler.

Öyle ki hicri altı yüzlü yıllara gelindiğinde bazı insanlar cinleri kullanarak, bazı insanlar da bilimsel teknikleri kullanarak olağanüstü hâller sergiliyordu. Kimisi suda yürüyor, kimisi ateşe giriyor, kimisi hayvanlarla konuşuyordu... Tabii istismar edilmiş kavramlarla uyutulan yığınlar bunları yapanları evliya, bu yapılanları da keramet diyerek hayranlıkla izliyordu. Onlara tabi oluyor ve onları savunuyorlardı. Dahası sapık amellerini "Allah dostudur, vardır bir hikmeti." diyerek sükûnetle karşılıyorlardı.

Sufilerin şeriat dışı söz ve fiillerini meşrulaştırmaya çalışırken kullandıkları en temel argüman "keramet" tasavvurudur. Onlara göre bir adam keramet sahibiyse ne yaparsa yapsın meşrudur. Adam zina etse, içki içse, çıplak gezse bile vardır bir hikmeti... Bu yüzden yazar Allah düşmanı, şeytan dostu kimselerden de pekâlâ keramet/harikulade hâllerin sadır olabileceğini vurgulamıştır. Sahih delillerle onların bu meczup hallerinin şeytandan olduğunu ifşa etmiştir.

Böyle bir zamanda her Rabbani âlim gibi İbni Teymiyye de (rh) kalemine sarılıp “Furkan, Rahman’ın Dostları ile Şeytan’ın Dostları Arasındaki Fark”[1] kitabını yazarak hak ile batılı birbirinden ayırmıştır. Doğruyu ortaya koyup yanlışı reddetmiştir. Sapık insanların bu sapık amellerini Kur’ân ve Sünnetten getirdiği delillerle çürütmüştür. Tasavvufçuların veli/evliya kavramını istismar edip her türlü bidat ve masiyete müptela olmuş kimselere veli diyerek sapık inanç ve amellerini meşrulaştırmaya çalıştıkları bir zamanda gerçek Allah (cc) dostu kimdir, ortaya koymuştur.

İbni Teymiyye (rh) kitabında baştan sona “Allah dostu” kavramını açıklamış, zihinlerde oluşan yanlış algıyı düzeltmeye çalışmıştır. Kitaba başlar başlamaz “İnsanların Rahman’ın Dostları ve Şeytanın Dostları Olarak Kısımlara Ayrılması” başlığıyla bazı insanların Allah dostu olabileceği gibi bazı insanların da şeytan dostu olabileceğini ayet ve hadislerle delillendirerek izah etmiştir. Böylelikle okuyucuyu din öğrendiği kimselere karşı dikkatli olması noktasında uyarmıştır.

Daha sonra birinci fasılda “Rahman’ın Dostları ile Şeytan’ın Dostlarını Birbirinden Ayırmanın Vacipliği” diyerek gerçek velinin kim olduğunu on dört fasılda beyan etmiştir. Buna göre Allah dostu, O’na iman eden ve O’nu kendisine dost edinen kimselerdir. O’nun sevdiğini sever, sevmediğini sevmezler; O’nun razı olduğundan razı olur, kızdığına kızarlar; O’nun emrettiğini emreder, menettiğini menederler; O’nun verilmesinden hoşlandığı kimseye verirler, verilmesini istemediği kimseye vermezler.[2] Yani üzerinde cübbesi, gözlerinde sürmesi, başında kavuğu olan; kendisini tekkeye kapatıp lal gibi konuşmayan; dilden dile dolaşan fantastik kerametleri olan kimseler Allah dostu değildir.

Sufilerin şeriat dışı söz ve fiillerini meşrulaştırmaya çalışırken kullandıkları en temel argüman “keramet” tasavvurudur. Onlara göre bir adam keramet sahibiyse ne yaparsa yapsın meşrudur. Adam zina etse, içki içse, çıplak gezse bile vardır bir hikmeti...[3] Bu yüzden yazar; Allah düşmanı, şeytan dostu kimselerden de pekâlâ keramet/harikulade hâllerin sadır olabileceğini vurgulamıştır. Sahih delillerle onların bu meczup hâllerinin şeytandan olduğunu ifşa etmiştir. Ayrıca Kur’ân-ı Kerim’deki Hızır, Zülkarneyn, Kehf Ashabı gibi salih kimselerle ilgili ayetlerin çarptırılmalarını; Ebu Bekir, Ali, Uveys El-Karnî gibi sahabelerle ilgili uydurma rivayetlerin geçersizliğini; tüm bu ortaya attıklarının batıllarına delil olmayacağını tüm yönlerini ele alarak açıklamıştır.

Peki, o hâlde Allah dostu kimdir ve nasıl tanınır? Cevap gayet basit, Allah’a (cc) iman edip takvalı olmaya çalışanlardır:

“Dikkat edin! Allah dostlarına korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir de. Onlar ki; iman edip takvalı olanlardır.”[4]

Bu nedenle Allah dostlarının en üstünü Allah Resûlü (sav), sonra onun güzide ashabı (r.anhum), sonra onlara ihsan üzere tabi olan kimselerdir.[5] Onları şeytanın dostlarından ayıran en temel fark, Peygamberimize (sav) uymalarıdır.[6]

Kitap yaklaşık yedi yüz yıl önce yazılmasına rağmen hâlâ zamanımıza hitap etmektedir. Konu bağlamında okuyucuya sunduğu ayet ve hadislerle bidat ehlinin entrikalarını afişe etmektedir. Okuyucunun son sayfanın ardından, batıl ehli hangi kılıfa, hangi kılığa girerse girsin onu tanıması zor olmayacaktır. Bu yüzden “Furkan” kitabı doğru ile yanlışı ayırt etmede rehber bir kitaptır.

Kitaplarda buluşmak üzere...

1. Tanıtımını yaptığımız bu kitabın tahkik ve tahricini Dr. Abdurrahman ibni Abdulkerim El-Yahya yapmıştır. Kitabın diğer nüshalarıyla karşılaştırma yaparak kapalı kalan yerlerini açıklamış, kaynak gösterilen rivayetlerin senetlerini incelemiş, sahih olan ve olmayanları belirtmiştir.
2. bk. Furkan, İbni Teymiyye, Guraba Yayınları, s. 53
3. bk. Furkan, İbni Teymiyye, Guraba Yayınları, s. 142
4. 10/Yûnus, 63
5. bk. Furkan, İbni Teymiyye, Guraba Yayınları, s. 57
6. bk. Furkan, İbni Teymiyye, Guraba Yayınları, s. 230

DERSÊN SÎYERE
Bİ KURDÎ

Hînbûna jiyana Rasûlullah (ass) ku ew ji me re îmamê daweta tewhîdê û serkarwana qefla cennetê ye, ji bo hemû kesên muslîm nebe nabe ye.

Hûn dikarin ji qenala me ya Dersên Tewhîdê Bi Kurdî rabigihîjin "**Dersên Sîyerê Bi Kurdî**" ya bi vegotina Orhan Eren.

Hûn dikarin QR Kodê bi telefona xwe bidin xwendin û gihanîya Lîsteya Dersên Sîyerê Bi Kurdî pêk bînin.

tevhid

“TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP ALLAH’A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!”

(39/ZÜMER, 17)

TEVHİD DERGİSİ

TEVHİD DERSLERİ

TEVHİD MEALİ

TEVHİD MEALİ UYGULAMASI

ISSN 2148-4635

9 772148 463504

ABONELİK İÇİN

tevhiddergisi@gmail.com
www.tevhiddergisi.org

+90 545 762 15 15